

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝH BUDĚJOVICÍCH
FILOZOFICKÁ FAKULTA
ÚSTAV BOHEMISTIKY

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Téma: Stratifikace literatury vycházející v letech 1860-1880

Vedoucí práce: prof. PhDr. Dalibor Tureček, CSc.

Autor: Kateřina Slámová
Studijní obor: Bohemistika

2013

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikační práce Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

České Budějovice 30. dubna 2013

.....
Kateřina Slámová

Na tomto místě bych chtěla poděkovat prof. PhDr. Daliboru Turečkovi, CSc. za trpělivost, odborné vedení, cenné rady a připomínky, které pomohly ke vzniku této bakalářské práce.

Anotace

V mé bakalářské práci se zaměřím na literaturu, která vycházela v letech 1860-1880. Na textech z daných let budu pozorovat vybrané aspekty, jde především o problematiku žánrů a kanonických autorů. Důležitou součástí mé práce bude také tvořit vliv historického kontextu na vydávání literatury v daných letech 19. století. Dále se pokusím o srovnání počtu českých a zahraničních autorů vydávaných v tomto období. Výsledky budou prezentovány ve formě grafů.

Anotation

In my bachelor thesis, I'm going to focus on literature, which was published in the years 1860–1880. I'm going to observe some aspects on the texts of the given years, it is mainly the issue of genre and canonical authors. The influence of historical context on the issue of the literature in the 19th century will also form an important part of my work. In addition, I will try to compare the number of Czech and foreign authors published in this period. The results will be presented in the form of graphs.

Úvod.....	7
1. Rok 1860.....	8
1.1. Grafy na rok 1860	11
2. Rok 1861.....	11
2.1. Grafy na rok 1861	14
3. Rok 1862.....	15
3.1. Grafy na rok 1862:.....	17
4. Rok 1863:.....	18
4.1. Grafy na rok 1863	21
5. Rok 1864.....	22
5.1. Grafy na rok 1864	25
6. Rok 1865.....	26
6.1. Grafy na rok 1865	30
7. Rok 1866.....	30
7.1. Grafy na rok 1866	34
8. Rok 1867.....	34
8.1. Grafy na rok 1867	37
9. Rok 1868.....	37
9.1. Grafy na rok 1868	41
10. Rok 1869.....	42
10.1. Grafy na rok 1869	45
11. Rok 1870.....	46
11.1. Grafy na rok 1870	49
12. Rok 1871.....	50
12.1. Grafy na rok 1871	53
13. Rok 1872.....	54
13.1. Grafy na rok 1872	58
14. Rok 1873.....	58
14.1. Grafy na rok 1873	62
15. Rok 1874.....	63
15.1. Grafy na rok 1874	67
16. Rok 1875.....	67
16.1. Grafy na rok 1875	71
17. Rok 1876.....	72
17.1. Grafy na rok 1876	76
18. Rok 1877.....	76
18.1. Grafy na rok 1877	80
19. Rok 1878.....	80
19.1 Grafy na rok 1878	84
20. Rok 1879.....	84
20.1. Grafy na rok 1879	88
21. Rok 1880.....	89
21.1. Grafy na rok 1880.....	93
Závěr	95
Použitá literatura	98

Úvod

Tato práce má převážně evidenční a heuristický charakter. Jejím předmětem je knižní produkce, která vycházela v letech 1860-1880 na území dnešní České republiky. Úkolem mé bakalářské práce bylo dokumentovat vydání, pokud možno všech knižních titulů, které vyšly v těchto letech. Dalším krokem je následné rozdělení podle žánru a zároveň podle frekvence vydání. Základem je teze, podle níž literární život není omezen jen na okamžik prvního vydání určitého textu, ale manifestuje se právě v jeho dalších edicích. Zároveň je zřejmé, že dobová hodnota určitého textu vyplývá mimo jiné i z jeho postavení v rámci celkové produkce doby. V úvahu je zároveň nutno vzít, že ve sledované době ovšem tvořil kvantitativní základ produkce typ publikací, které neměly beletristickou povahu.

Vyhledávání jsem prováděla pomocí Souborného katalogu ČR nacházejícího se na internetových stránkách www.caslin.cz. Po vypsání jsem provedla jednoduchou statistiku a vyjádřila ji pomocí grafů.

Hlavní cíle práce je možno rozdělit do tří oblastí:

- sledovat vydávání jednotlivých autorů beletrie žijících ve století 19., ale i autorů píšících ve stoletích předcházejících;
- sledovat poměr mezi množstvím vydávané odborné literatury a množstvím umělecké literatury;
- registrovat případné souvislosti mezi vydávanou literaturou a změnami ve společnosti.

1. Rok 1860

Pro rozvoj literatury je důležitá i existence nakladatelství a financování literárních pokusů u začínajících spisovatelů. Proto jistě důležitou událostí byl v 60. letech 19. století vznik takzvaného trojhvězdí pražských měšťanských nakladatelských domů zlaté éry české novodobé kultury.

Jedním z významných vydavatelů v těchto letech byl Josef Richard Vilímek, který společně s Josefem Novákem založil Slovanské knihkupectví už v roce 1858. Toto nakladatelství Vilímek v roce 1867 opustil. Vydávaly se zde zejména humoristické kalendáře, besedníky, almanachy, zpěvníky a příležitostně díla českých autorů a hry od Matěje Kopeckého.

Druhým významným nakladatelem byl Jan Otto, vyučený tiskař. Jan Otto se velmi dobře oženil s Miladou Pospíšilovou, což byla dcera významného pražského nakladatele a knihkupce Jaroslava Pospíšila, který také byl jedním z těch, co ovlivnili vydávání literatury v 19. století. Jan Otto se ale dokázal osamostatnit a provozoval sám nakladatelství a knihkupectví. Vydával například cestopisy, odborné knihy, slovníky, časopisy, ale i nenáročnou lidovou tvorbu. Jeho jméno je známo především díky jeho významnému počínu z 80. let, který nese název Ottův slovník naučný a má 27 dílů.

Třetí částí trojhvězdí byl nakladatel František Topič.

V roce, kdy císař František Josef vydává tzv. Říjnový diplom, vychází celkem 2662 publikací, z toho 2190 knih. Jde především o česky, německy a latinsky psané tiskoviny. Česky psaných vychází v tomto roce 704, beletrie tvoří asi 30% z celkového množství. V české beletrii v tomto roce převažují především povídky, často s výchovným záměrem. Dále nalézáme povídky a romány s historickým námětem, časté jsou také spisy a krátké básně, jež jsou určeny k přednesu – tzv. deklamovánky. Vychází též některé překlady, například Puškinův Evžen Oněgin, kterého považujeme za kanonického pro ruskou literaturu i dnes. V souvislosti s rozvojem zájmu o divadlo je vydáváno i mnoho her, především krátkých frašek, ale i tragédií, veseloher a oper.

Projevuje se i zájem o vzdělání, a proto vycházejí různá ponaučení, příručky a začíná vycházet první česká encyklopedie - Riegerův slovník naučný. Za kanonické autory česky psané literatury tohoto roku můžeme považovat Jana Nerudu, Karla Sabinu, Karolinu Světlou či Václava Kramera.

Vychází také almanach na tento rok, nese název "Růže: almanach na rok 1860". Sestavili a vydali jej František Schwarz a E.H. Lipnický.

Přestože už poslední etapa národního obrození je v tuto dobu časově přežitá, stále převažuje zájem o česky psanou literaturu, to znamená, že světová literatura u nás se objevuje jen v menšině, i když to nebude z důvodu jejího významu. Česky psaná literatura byla pro nás jako čtenáře zajímavější, čtivější, vzácnější a podporovala národní hrdost. Převážnou část česky psané literatury tvořila odborná literatura, například učebnice, příručky, kuchařky, encyklopedie, návody atd. To bylo dáno tím, že tato literatura v předchozích obdobích byla nedostatková.

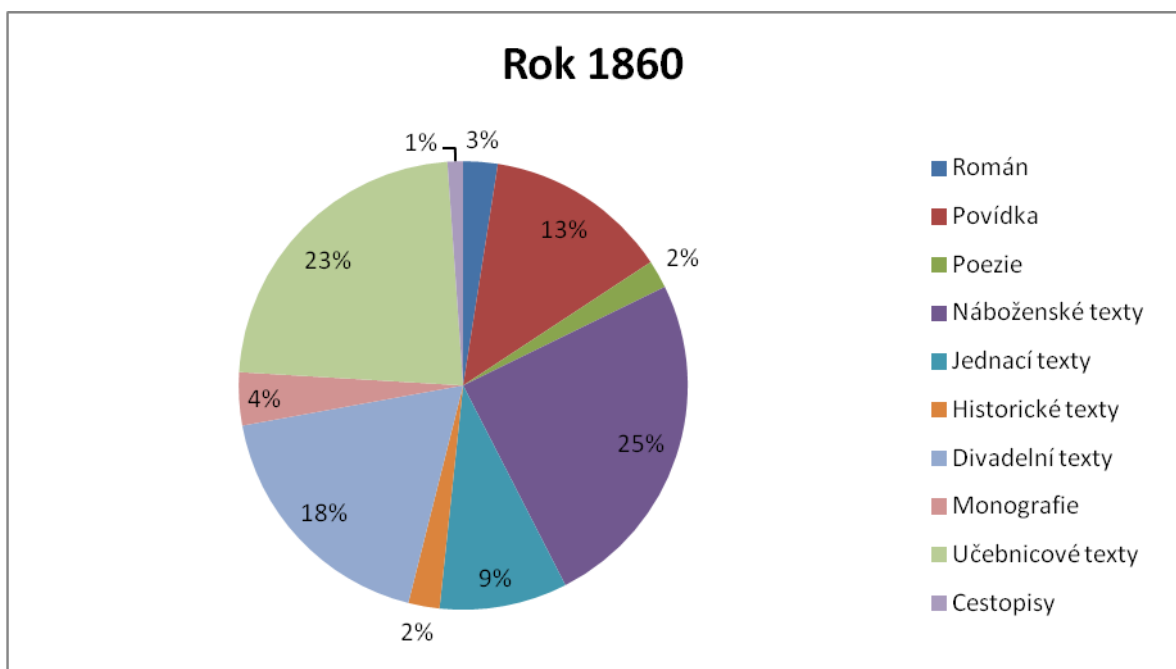
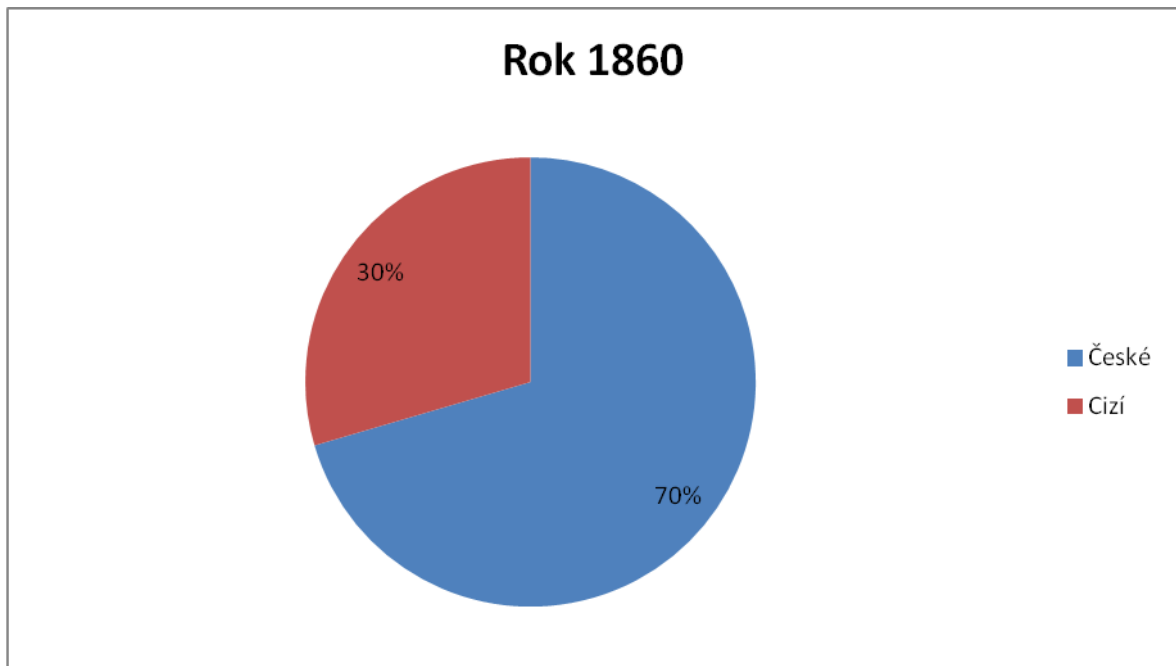
Jednou z často vydávaných autorek byla Karolina Světlá, která v tomto roce oslavila své 30. narozeniny. Tato autorka se zaměřovala na psaní románů i povídek většinou s venkovskou tematikou. “ Její ještědské prózy jsou chválou tohoto lidu i mravů a jeho obranou. Lid pokládala za protiváhu sobecké a malicherné měšťácké společnosti a věnovala mu svou lásku a tvůrčí síly. Obdivovala jeho pracovitost, houževnatost a statečnost, která mu pomohla udržet národnost na českém jazykovém pomezí nedaleko Liberce, tehdy převážně německého.”¹ Z tohoto citátu je vidět snaha Světlé o posílení národního sebevědomí.

1. Puškin: Aleksandr Sergejevič. *Alexandra Puškina Evgen Oněgin : román ve verších*. Písek.
2. Marmier: Xavier. *En Amérique et en Europe*. Paris.
3. Sabina: Karel. *Jen tři léta! : román*. Praha.
4. Anonym: *Krásná Meleta : román z časů římskořeckých*. Praha.
5. Světlá: Karolina. *Láska k básníkovi : román z časů novějších. I.* Praha.
6. Herrmann: Gustav Vratislav. *Bojanov : povídka z patnáctého věku. I.* Praha.
7. Herrmann: Gustav Vratislav. *Bojanov : povídka z patnáctého věku. II.* Praha.
8. Hoffmann: Alexander Friedrich Franz. *Bůh mstitel zlého : povídka pro mládež*. Praha.
9. Puškin: Aleksandr Sergejevič. *Alexandra Puškina Evgen Oněgin : román ve verších*. Písek.
10. Svátek: Josef. *Anna z Kunštátu : historická povídka z časů Vladislava II. Jagellonce. I.* Praha.
11. Svátek: Josef. *Anna z Kunštátu : historická povídka z časů Vladislava II. Jagellonce. II.* Praha.

¹ Polák, J.: *Česká literatura 19. století*. Praha: SPN, 1990, str. 150.

12. Leprince de Beaumont: *Jeanne-Marie. Báseň o tak nazvané Krásné a gednom osskliwém zwjřeti*. Tábor.
13. Puškin: Aleksandr Sergejevič. *Alexandra Puškina Evgen Oněgin : román ve verších*. Písek.
14. Svátek: Josef. *Anna z Kunštátu : historická povídka z časů Vladislava II. Jagellonce*. Praha.
15. Sabina: Karel. *Jen tři léta! : román*. Praha.
16. Sabina: Karel. *Jen tři léta! : román. Díl 2*. Praha.
17. Světlá: Karolina. *Láska k básníkovi : román z časů novějších. 2.* Praha.
18. Světlá: Karolina. *Láska k básníkovi : román z časů novějších. 1.* Praha.
19. Čtvrtečka: Adolf František. *Následky špatného vychování : povídka pro mladý i dospělý věk*. Hradec Králové.
20. Pfleger Moravský: Gustav. *Tři novely : U Plzně roku 1618. - Kus románu. - Emma*. Praha.
21. Možný: Jan. *Vojmír : povídka z dvanáctého století*. Praha.
22. Puškin: Aleksandr Sergejevič. *Výbor básní. Sv. 2, Evgen Oněgin : román ve verších*. Písek.
23. Horn: W. O. von. *Zajatý mezi Indiány : povídka ze života amerického pro mládež i dospělé*. Praha.
24. Nieritz: Gustav. *Zlá pěstounka : povídka dle pravdivé kriminální události pro mladý i dospělý věk*. Hradec králové.

1.1. Grafy na rok 1860

2. Rok 1861

„Únorová ústava (z 22. února 1861) svým centralistickým pojetím nevyhovovala českým národním zájmům a vyvolávala všeobecný odpor. Přitom však liberálním

pojetím práv občanů otevírala do té doby nevídaný prostor pro rozvoj kulturního a společenského dění.² Šlo zejména o nebyvalý rozkvět spolkového života.

V roce narození spisovatele Aloise Mrštíka a založení pěveckého sboru Hlahol vychází celkem 2168 titulů opět především v českém, německém a latinském jazyce. V českém jazyce vychází v tomto roce 774 titulů, z nichž cca 25% tvoří beletrie. Znovu převažuje česky psaná literatura nad světovou. Můžeme se domýšlet, že je to z důvodu národního citění českého obyvatelstva Rakouského císařství. Stále převažuje literatura odborná, domnívám se, že důvodem je přetrvávající touha po vědě a získávání nových informací.

Pokračuje vydávání Riegerova slovníku naučného. Za kanonické autory lze považovat Vítězslava Háška, Karolinu Světlou nebo Karla Jaromíra Erbena, v tomto roce vychází druhé vydání jeho sbírky Kytice, které navíc oproti vydání původnímu obsahuje báseň Lilie. Erben oslavil v tomto roce své 50. narozeniny. „Přes dvacet let Erben měnil, zdokonaloval texty, obrazy, scény a detaily, aby v definitivním znění byly v naprostém souladu obsah a forma, čímž fakticky realizoval Jungmannův požadavek nové klasičnosti.“³

Vycházejí rovněž různé pověsti, dokumenty související s husitstvím nebo Rukopisy královédvorský a zelenohorský, což může souviset s tím, že v tomto roce umírá objevitel a pravděpodobný autor Rukopisu královédvorského Václav Hanka. Byl to knihovník, jazykovědec a archivář Českého muzea.

Opět můžeme nalézt mnohé překlady, například dílo Alexandra Dumase Hrabě z Monte – Christa či Shakespearovu hru Romeo a Julie. Oba autoři se řadí mezi kanonické. Vychází rovněž Dickensovy Nadějně vyhlídky. U nás se ze světové literatury jako velice oblíbené jeví exotické Pohádky tisíce a jedné noci, které vycházejí v několika vydáních. Zřejmě naplňují touhu lidí po netradiční orientální literatuře. V přehledu literatury zaujme i několiké vydání Oblomova od ruského autora Gončarova. Oblomov je považován za literární typ, který vystihuje typické vlastnosti ruských lidí, především touhu po úspěchu, uplatnění a seberealizaci, která ale není naplněna pro nerozhodnost hlavního hrdiny.

Oproti předchozímu roku se zvýšilo množství titulů náboženské literatury, což souviselo s vydáním Protestantského patentu z 8. dubna 1861. Tento patent přinesl protestantům v Rakouském císařství plné náboženské zrovnoprávnění.

² Harna, Josef, Fišer, Rudolf. *Dějiny českých zemí II*. Praha: FORTUNA, 1998, str. 80.

³ Polák, J.: *Česká literatura 19. století*. Praha: SPN, 1990, str. 75.

Důležité pro tehdejší obyvatelstvo naší země jsou také vycházející zákony a nařízení pro království české a markrabství moravské.

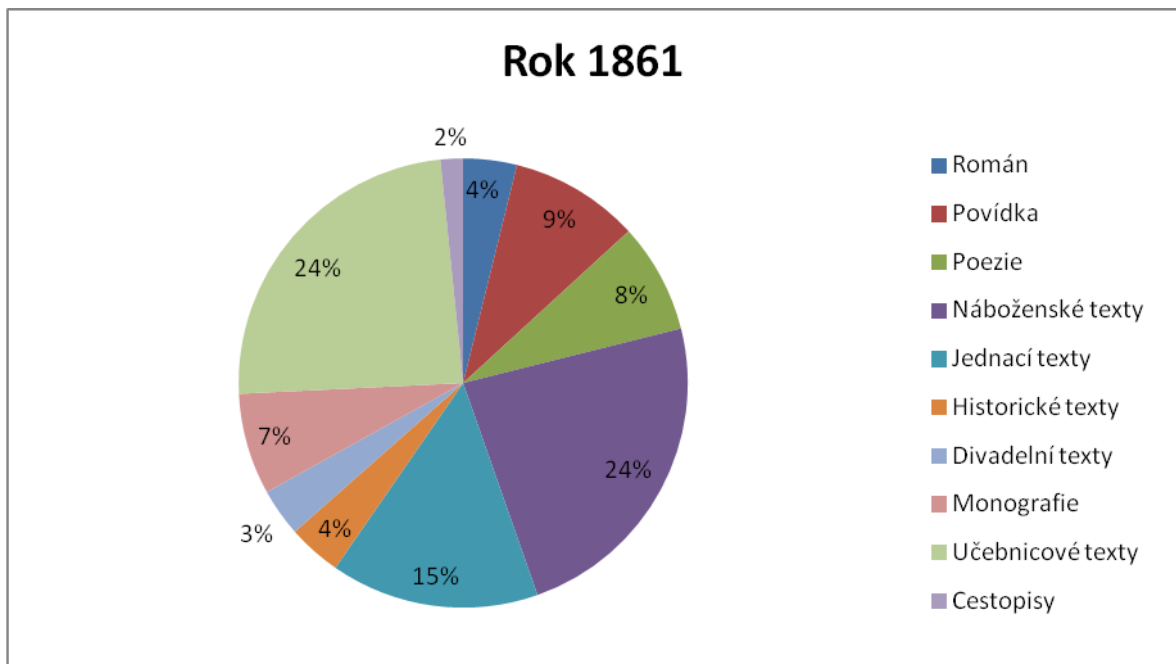
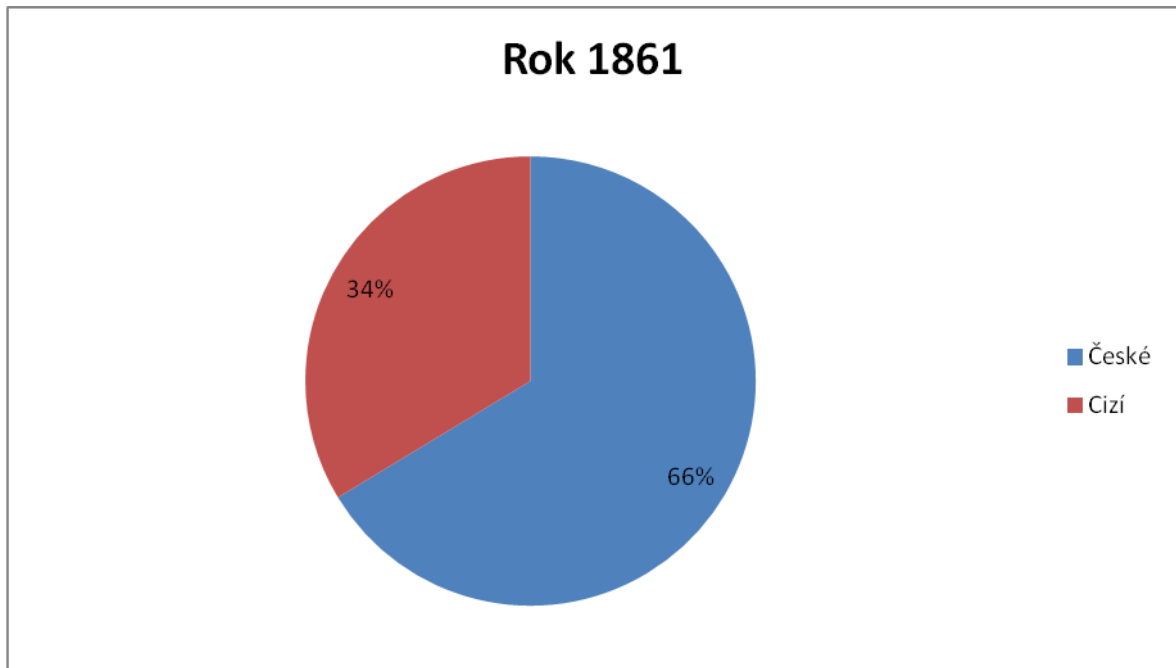
1. Hálek: Vítězslav. *Komediant. I.,II.* Praha.
2. Hálek: Vítězslav. *Komediant. II.* Praha
3. Hálek: Vítězslav. *Komediant. I.* Praha.
4. Anonym: *Krvavá svatba, aneb, Mořský loupežník Benátský : historický román. Svazek V.* Praha.
5. Anonym: *Krvavá svatba, aneb, Mořský loupežník Benátský : historický román. Svazek IV.* Praha.
6. Anonym: *Krvavá svatba, aneb, Mořský loupežník Benátský : historický román. Svazek III.* Praha.
7. Anonym: *[Krvavá svatba, aneb, Mořský loupežník Benátský : historický román. Svazek II.* Praha.
8. Anonym: *Krvavá svatba, aneb, Mořský loupežník Benátský : historický román. Svazek I.* Praha.
9. Erben: Karel Jaromír. *Kytice*. Praha.
10. Erben: Karel Jaromír. *Kytice z básní*. Praha.
11. Erben: Karel Jaromír. *Kytice z básní Karla Jaromíra Erbena*. Praha
12. Gončarov: Ivan Aleksandrovič. *Oblomov. Díl] 1 / román od Iv. A. Gončarova ; z ruš. přel E. Vávra*. Praha.
13. Gončarov: Ivan Aleksandrovič. *Oblomov. Díl] 2 / román od Iv. A. Gončarova ; z ruš. přel E. Vávra*. Praha.
14. Gončarov: Ivan Aleksandrovič. *Oblomov. Díl] 3 / román od Iv. A. Gončarova ; z ruš. přel E. Vávra*. Praha.
15. Gončarov: Ivan Aleksandrovič. *Oblomov. Díl] 4 / román od Iv. A. Gončarova ; z ruš. přel E. Vávra*. Praha.
16. Gončarov: Ivan Aleksandrovič. *Oblomov / román od Iv.A. Gončarova ; z ruš. přel. E. Vávra*. Praha.
17. Světlá: Karolina. *První Češka I.* Praha.
18. Hlinka: Vojtěch. *Bohatá Julie, a Eva chudá husačka : povídka pro údy Dědictví Maličkých*. Hradec Králové.
19. Chocholoušek: Prokop. *Harač : povídka*. Praha.
20. Dumas: Alexandre. *Hrabě z Monte-Christa : román*. Praha.

21. Hálek: Vítězslav. *Komediant. I.,II.*. Praha.

22. Hoffmann: Alexander Friedrich Franz. *Na severu*. Praha.

23. Přibík: Jan Pravoslav. *Rodina Whartonova : povídka z amerického boje o osvobození pod Washingtonem*. Praha.

2.1. Grafy na rok 1861

3. Rok 1862

V roce vzniku tělovýchovné organizace Sokol a otevření Prozatímního divadla vychází celkem 2360 dokumentů, z toho 926 česky. Beletrie tvoří cca 40% z tohoto množství. Existence Prozatímního divadla způsobila větší zájem o vydávání původních i přejatých divadelních her. K nejoblíbenějším divadelním žánrům té doby patřily opery, veselohry, dramata, žerty a frašky. Divadlo bylo poprvé otevřeno dne 18. listopadu, a to premiérou hry Vítězslava Háalka Král Vukašín. První operní představení však nebylo české, nýbrž pocházelo z italského prostředí. Můžeme se domnívat, že svou roli v tomto sehrála originalita italské operní tvorby. „Na scéně Prozatímního divadla byla nejúspěšnější složkou opera vedená Bedřichem Smetanou.“⁴ Smetana uváděl své hry ponejvíce až v letech pozdějších, čímž se budeme zabývat v dalších kapitolách.

V tomto roce ze světové literatury vychází například dílo francouzského spisovatele Victora Huga *Les Misérables* (Bídníci) nebo román *Otcové a synové* ruského spisovatele Ivana Sergejeviče Turgeněva. Jako velice oblíbená se jeví dramata Williama Shakespeara, která jsou hojně překládána, stejně jako díla Alexandra Dumase.

V Praze umírá naše možná nejlepší spisovatelka Božena Němcová, její smrt se projevila vydáním téměř všech jejích děl, například byla často vydávaná *Babička*. Zájem o osobu Boženy Němcové měl zřejmě původ v jejím strastiplném životě. „Při Havlíčkově pohřbu, který se stal jedinečnou protivládní demonstrací českého lidu, odvážila se krásná žena se stopami utrpení a bídy ve tváři položit před zraky policie na rakev neohroženého bojovníka trnovou korunu.“⁵ Tím dala najevo svůj obdiv k zemřelému spisovateli, k jeho odvaze a snaze bojovat za lepší budoucnost. Tímto gestem projevila dle mého názoru úctu k češství, protože viděla v Havlíčkovi českého spisovatele, který ani po letech nuceného pobytu mimo Čechy (v Brixenu) neztratil svůj vztah k vlasti. Vyzdvihování češství bylo ještě pozůstatkem národního obrození.

Dále u nás vychází například díla Karla Jaromíra Erbena, Karla Sabiny či historická díla Františka Palackého, která vycházejí jak v českém, tak v německém jazyce. Z doby národního obrození pramení zvýšený zájem o minulost. Především o tu, která utvrzovala Čechy v myšlence, že má smysl bojovat za český národ a za jeho případnou samostatnost. Dokazuje to četnost vydání historických povídek, románů a jiných historických textů.

⁴ Balajka, B. a kol.: *Přehledné dějiny literatury I*. Praha: SPN, 1970, str. 270.

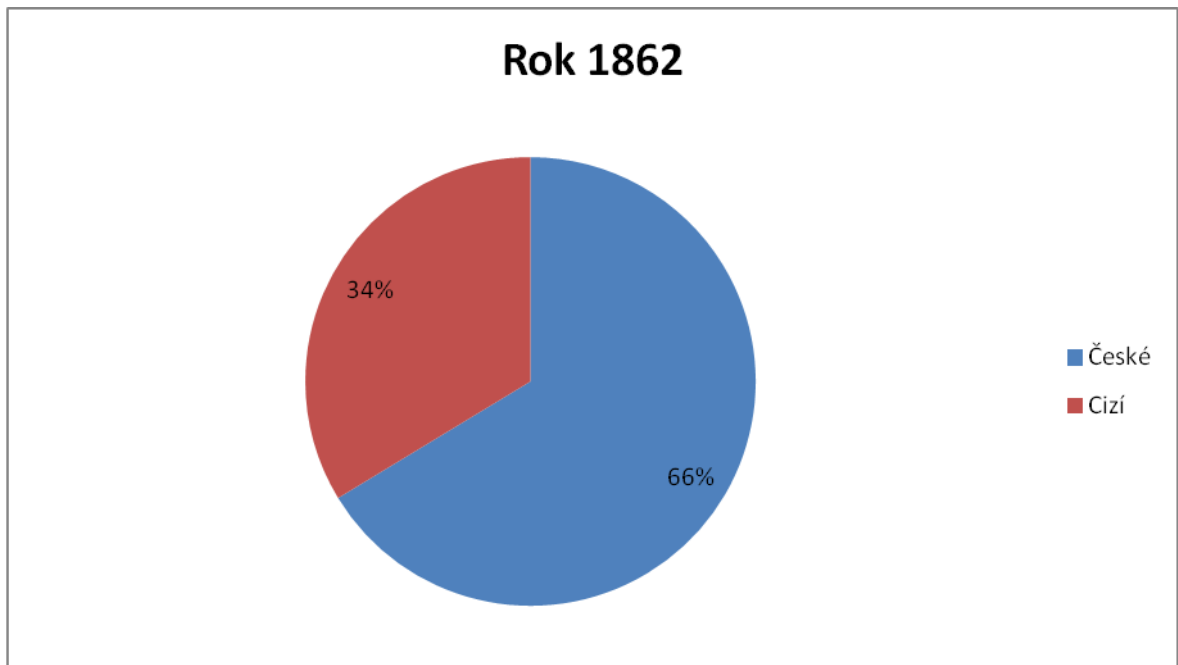
⁵ Balajka, B. a kol.: *Přehledné dějiny literatury I*. Praha: SPN, 1970, str. 263.

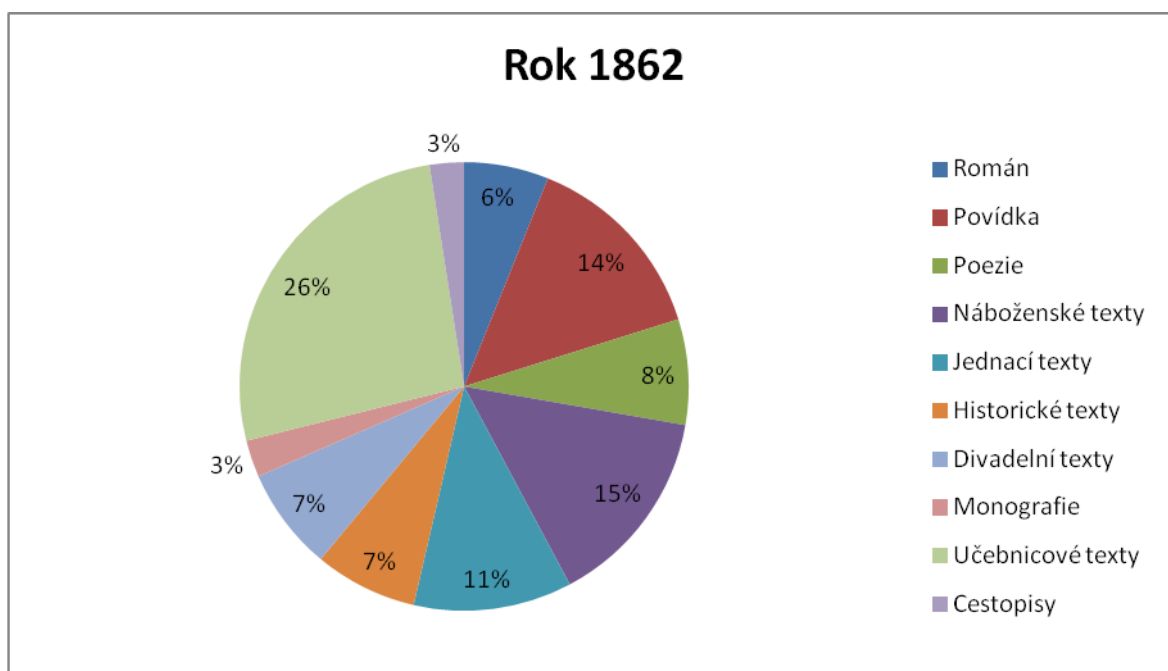
V tomto roce také opět vycházejí díla Jana Amose Komenského, což může souviset s tím, že v tomto roce uplynulo 270 let od jeho úmrtí. Ve stejné době také vychází almanach Máj. Za kanonické autory považují Karla Sabinu, Vítězslava Háalka či Gustava Pflögera Moravského.

1. Němcová: Božena. *Babička*. Praha.
2. Mácha: Karel Hynek. *Cikáni ; Obrazy ze života mého ; Zlomky z románu ; Kat ; Zlomky z rozličných povídek*. Praha.
3. Dumas: Alexandre. *Hrabě Monte-Kristo. Díl šestý*. Praha
4. Dumas: Alexandre. *Hrabě Monte-Kristo. Díl pátý*. Praha
5. Dumas: Alexandre. *Hrabě Monte-Kristo. Díl čtvrtý*. Praha.
6. Dumas: Alexandre. *Hrabě Monte-Kristo. Díl třetí*. Praha.
7. Dumas: Alexandre. *Hrabě Monte-Kristo. Díl druhý*. Praha
8. Dumas: Alexandre. *Hrabě z Monte-Christa. Dílu prvního sešit první*. Praha
9. Werner: Sigismund. *Lečinský : Román od Sigismunda Wernera*. Praha.
10. Gundling: Julius. *Ludvík Napoleon : román a historie. Díl 1., sv. 2., Do plnoletosti*. Praha.
11. Gundling: Julius. *Ludvík Napoleon : román a historie. Díl 1., sv. 1., Do plnoletosti*. Praha.
12. Herbert: Lucian. *Ludvík Napoleon : román a historie. Díl I., sv. 2.*. Praha.
13. Herbert: Lucian. *Ludvík Napoleon : román a historie. Díl I., sv. 2.*. Praha.
14. Herbert: Lucian. *Ludvík Napoleon : román a historie. Díl I., sv. 1.*. Praha.
15. Gogol': Nikolaj Vasil'jevič. *Mrtvé duše. III., (Část pohrobní)* . Praha.
16. Gogol', Nikolaj Vasil'jevič. *Mrtvé duše. II., (Část pohrobní)* . Praha.
17. Gogol': Nikolaj Vasil'jevič.(1862) *Mrtvé duše. I., (Část pohrobní)* . Praha.
18. Světlá: Karolina. *První Česka II*. Praha.
19. Světlá: Karolina. *První Česka II.. román*. Praha.
20. Czajkowski: Michał. *Švédové v Polště : historický román z počátku druhé polovice XVII. století. III.*. Praha
21. Czajkowski: Michał. *Švédové v Polště : historický román z počátku druhé polovice XVII. století. II.*. Praha.
22. Czajkowski: Michał. *Švédové v Polště : historický román z počátku druhé polovice XVII. století. I.*. Praha.
23. Sojka: Jan Erazim. *Tajnosti pražské. Díl II.*. Praha.

24. Pflieger Moravský: Gustav. *Ztracený život. III.*. Praha.
25. Pflieger Moravský: Gustav. *Ztracený život. II.*. Praha.
26. Pflieger Moravský: Gustav. *Ztracený život. I.*. Praha.
27. Smrt: Karel. *Arnošt : roman.* Hradec Králové.
28. Němcová: Božena. *Babička.* Praha.
29. Němcová: Božena. *Divá Bára.* Praha.
30. Němcová: Božena. *Dobry člověk.* Praha.
31. Chocholoušek: Prokop. *Dvě královny : historická povídka. Sv. I.-III.*. Praha.
32. Hoffmann: Alexander Friedrich Franz. *Hoch Savojský : povídka pro mladý i dospělý věk.* Praha.
33. Herbert: Lucian. *Ludvik Napoleon : román a historie. Díl I., sv. 2.*. Praha.
34. Gogol': Nikolaj Vasil'jevič. *Mrtvé duše : román. Díl 1.-2.*. Praha.
35. Němcová: Božena. *Pohorská vesnice.* Litomyšl.
36. Světlá: Karolina. *První Češka.* Praha.
37. Hoffmann: Alexander Friedrich Franz. *Strasti a slasti dvou přátel.* Praha.

3.1. Grafy na rok 1862:

4. Rok 1863:

V tomto roce vzniká umělecké sdružení spojující české umělce v oborech literárních, výtvarných a hudebních - Umělecká beseda.“ Hudební obor vedl Bedřich Smetana, výtvarný Josef Mánes a literární Vítězslav Hálek.“⁶ V souvislosti se vznikem Umělecké besedy vznikaly veřejné knihovny i v menších městech a pokračoval zájem o divadlo prezentované ochotníky. Tyto spolky sdružovaly divadelní nadšence a dávaly jim možnost kulturního vyžití. Navíc pro diváky byly zajímavé tím, že soubory byly schopné většinou vystupovat i v improvizovaných podmínkách. V souvislosti se založením Umělecké besedy se objevuje časopis Beseda či také Stanovy sboru pro zřízení českého Národního divadla v Praze. Ty vycházejí v tomto roce, ale základní kámen Národního divadla byl položen až o pět let později, v roce 1868.

Vyšlo celkem 2631 titulů, z toho 1065 českých a beletrie tvořila cca 29% z nich. V tomto roce se narodil významný český spisovatel Vilém Mrštík.

Je to rok, kdy Jules Verne vydává další ze svých dobrodružných děl Pět neděl v baloně a Lev Nikolajevič Tolstoj dokončuje dílo Kozáci. U nás ze světové literatury ve velkém množství vycházejí originály i překlady děl Victora Huga, což může souviset s oblibou jeho díla Les Misérables, které bylo vydáno v předchozím roce.

⁶ Harna, J., Fišer R.: *Dějiny českých zemí II*. Praha: Fortuna, 1998, str. 80.

Za kanonické autory tohoto roku můžeme označit například Karla Sabinu, Boženu Němcovou, Václava Klimenta Klicperu. Vychází další díly Riegerova slovníku naučného, dále různé cestopisy, historické romány, povídky, činohry, dramata, mluvnice, úvahy o Polsku. Zájem o Polsko pramenil z polského povstání v roce 1863. „Povstání kromě jiného znamenalo i novou fázi krize slovanské myšlenky. Zatímco F. Palacký a F. L. Rieger zůstávali v zajetí svého rusofilství a povstání Poláků proti ruské vládě odmítali, mladočeši je hájili jako boj proto reakčnímu carismu. Někteří se dokonce pokoušeli organizovat pomoc polským povstalcům (Josef Barák).“⁷

Přetrvává zájem o vydávání odborné literatury a náboženských textů.

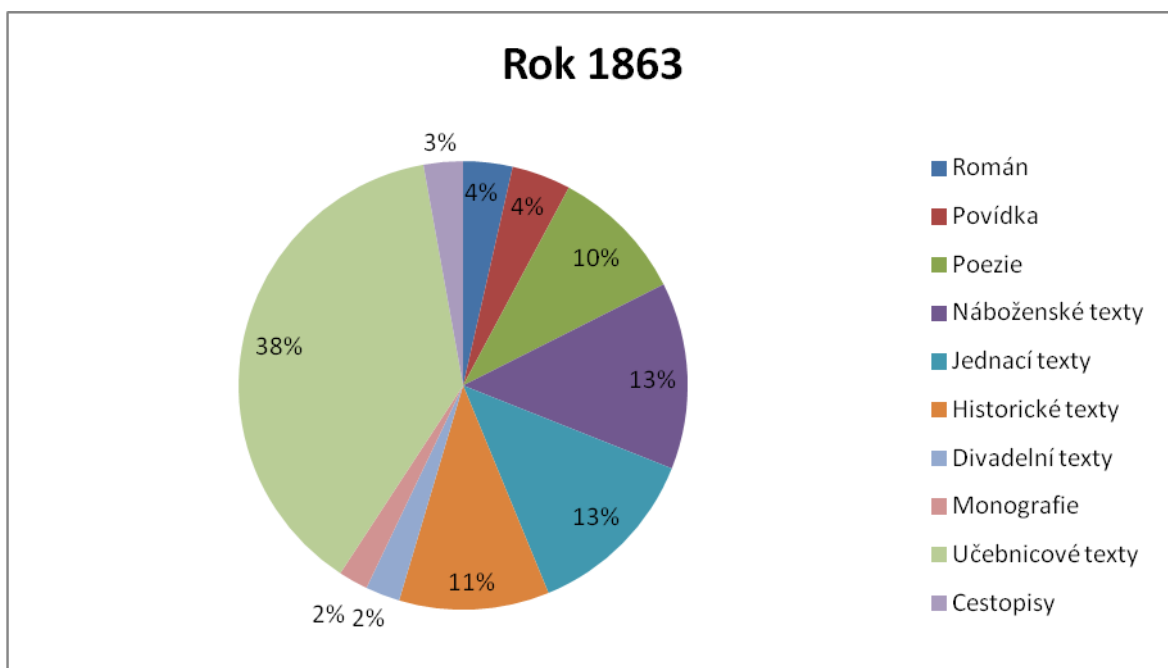
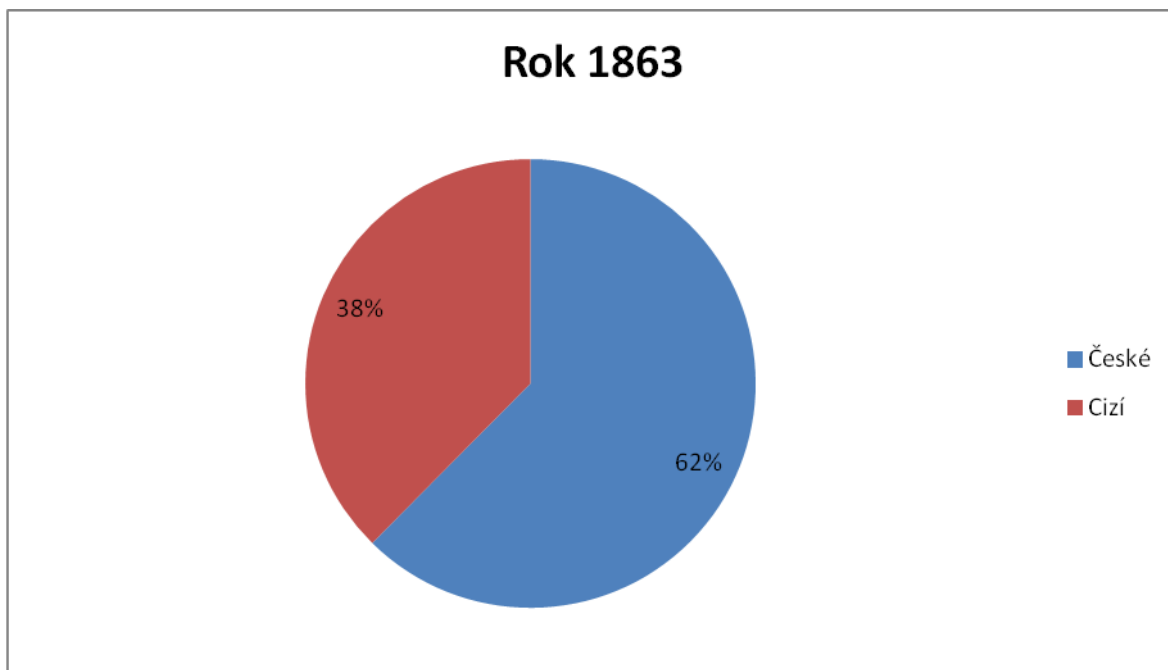
1. Rettigová: Magdalena Dobromila. *Arnošt a Bělínka : povídka*. Praha.
2. Anonym: (*Babinský vůdce loupežníků v českých lesích : román z nedávné minulosti. I. Oddělení*). Pardubice.
3. Hugo: Viktor. *Bídníci*. Praha.
4. Hugo: Viktor. *Bídníci. Část 5. Jan Valjean*. Praha.
5. Hugo: Viktor. *Bídníci. Část 4. Idylla v ulici Plumenské a epepa v ulici* Praha.
6. Hugo: Viktor. *Bídníci. Část 3. Marius*. Praha.
7. Hugo: Viktor. *Bídníci. Část 2. Cssetta*. Praha.
8. Hugo: Viktor. *Bídníci. Část 1. Fantina*. Praha.
9. Maquet: Auguste. *Bílá růže : historický román z dějin anglických*. Praha.
10. Seidlitz: Julius. *Čechy před čtyřmi sty léty. Svazek třetí*. Praha.
11. Seidlitz: Julius. *Čechy před čtyřmi sty léty. Svazek druhý*. Praha.
12. Braun: Elisabeth Johanna Karoline. *Dědečkovy povídky*. Praha.
13. Korzeniowski: Józef. *Dcera věřitelova : novella*. Praha.
14. Dobrzański: Jan. *Doma i za mořem : řada povídek od Jana Dobrzańskiego. IV, Dvě ženy*. Praha.
15. Dobrzański: Jan. *Doma i za mořem : řada povídek od Jana Dobrzańskiego. III, Dvě ženy*. Praha.
16. Dobrzański: Jan. *Doma i za mořem : řada povídek od Jana Dobrzańskiego. III, Vyhnaní*. Praha.
17. Dobrzański: Jan. *Doma i za mořem : řada povídek od Jana Dobrzańskiego. II, Povstalci*. Praha.

⁷ Harna, J., Fišer R.: *Dějiny českých zemí II*. Praha: Fortuna, 1998, str. 81.

18. Dobrzański: Jan. *Doma i za mořem : řada povídek od Jana Dobrzańského. I, Rodina nájemníková.* Praha.
19. Březanovský: Jaromír. *Dráteníček : povídka mládeži.* Praha.
20. Goethe: Johann Wolfgang von. *Faust.* Praha.
21. Kock: Paul de. *Gustav : novomodní Enšpígl : román humoristický.* Hradec Králové.
22. Clauren: Heinrich. *Hulda, aneb, Otcův hřích, matčina kletba : romantická poídka ze spisů Klaurenových.* Praha.
23. Hoffmann: Alexander Friedrich Franz. *Malé okolnosti znamenitých výsledků : poučlivá povídka pro milou mládež.* Praha.
24. Pravda: František. *Mladá trpitelka.* Praha.
25. Sabina: Karel. *Na poušti. Díl druhý.* Praha.
26. Sabina: Karel. *Na poušti. Díl první.* Praha.
27. Sabina: Karel. *Na poušti. Díl třetí.* Praha.
28. Sabina: Karel. *Na poušti. Díl čtvrtý.* Praha.
29. Kramerius: Václav Rodomil. *Nestejně děti : wyprawování ze skutečného života.* Jindřichův Hradec.
30. Filípek: Václav. *Oudolí Almerianské : povídka pro mládež dospělejší.* Praha.
31. Dumas: Alexandre. *Pán světa : pokračování románu Hrabě Monte-Kristo. díl třetí.* Praha.
32. Dumas: Alexandre. *Pán světa : pokračování románu Hrabě Monte-Kristo. díl první.* Praha.
33. Šulc: Pavel J. *Pán světa : pokračování románu Hrabě Monte-Kristo. Díl druhý.* Praha.
34. Dumas: Alexandre. *Pán světa : pokračování románu Hrabě Monte-Kristo. díl druhý.* Praha.
35. Dumas: Alexandre. *Pařížští mohykáni. Odděl. I, Díl 1., Salvator.* Praha.
36. Dumas: Alexandre. *Pařížští mohykáni. Odděl. I, Díl 3., Salvator.* Praha.
37. Dumas: Alexandre. *Pařížští mohykáni. Odděl. I, Díl 2., Salvator.* Praha.
38. Vlček: Václav. *Po půlnoci : román. Díl 2.* Praha.
39. Němcová: Božena. *Pohorská vesnice : povídka ze života lidu venkovského.* Litomyšl.
40. Pečírka: Josef. *Pomsta mouřenínova : povídka pro mládež.* Praha.
41. Němcová: Božena. *Sebrané spisy : 3. sv.; 7. díl Slovenské pohádky a pověsti.* Litomyšl.

42. Sabina: Karel. *Věčný ženich*. Praha.

4.1. Grafy na tok 1863

5. Rok 1864

V roce, ve kterém se narodili významní čeští literáti Josef Svatopluk Machar a Antonín Sova, vychází celkem 2421 dokumentů, z toho 919 českých a z nich tvoří beletrie cca 31%.

V roce 1864 se v českém sněmu podařilo prosadit zákon o rovném právu jazyků na středních školách, kterým po dlouhé době marného usilování došlo k posunu v jazykové otázce. „Znamenalo to rozdělení škol podle vyučovacího jazyka na české, německé a oboujazyčné. Při tom měl být zaveden jako povinný vyučovací předmět druhý zemský jazyk.“⁸ Tím došlo k naplnění dlouhodobých snah nejen obrozenců o právo na vzdělání ve srozumitelném jazyce, zejména mateřském. Doložit tuto skutečnost můžeme zvýšenou měrou vydávání českých učebnic týkajících se v podstatě všech možných oborů. Ze zajímavých můžeme uvést typické školní učebnice, jako například matematika, mluvnice, aritmetika, zeměpis, přírodopis a slovníky. Četnost vydávání slovníků souvisí právě již s výše zmíněným oboujazyčným vyučováním. Vycházejí i další příručky s návody na vaření, na správné cvičební postupy a tak dále.

Vychází další a dnes možná nejnámější z řady románů Julese Verna – Cesta do středu země, dále Dostojevského Zápisky z podzemí nebo u nás Nerudovy Arabesky. Z překladů je možno zmínit díla Miguela de Cervantese, Alexandra Dumase či překlad Popelky z německého jazyka. Dalšími žánry jsou historické, ale i jiné romány a povídky, zejména naučné. Velké množství titulů i počet vydání svědčí o jejich celkové oblíbenosti. Dále mezi nakladatelské počiny patří veselohry, frašky, činohry.

Za kanonické autory je opět možné označit Karla Jaromíra Erbena, vychází jeho Prostonárodní písně a říkadla, či Jana Nerudu. Neruda shrnul svoji prózu z přelomu padesátých a šedesátých let do knihy Arabesky. Toto vydání bylo již druhé a obsáhlo i původně samostatně vydané fejetony Různí lidé. “ Arabesky zachycují zajímavé lidové postavy z malostranského prostředí, často se smutnými až tragickými osudy (Byl darebákem), ale i figurky z vyšších společenských kruhů (Starý mládenec). Neruda v nich oslabuje děj, zaměřuje se hlavně na vykreslení postavy v jejím společenském prostředí, ale nedovede ještě vždy uniknout úvahovým odbočkám podružného významu a také stylově kolísá mezi realistickou kresbou prostředí a subjektivním postojem, kdy s postavami nakládá jako s loutkami.⁹

⁸ Harna, J., Fišer R.: *Dějiny českých zemí II*. Praha: Fortuna, 1998, str. 80.

⁹ Balajka, B. a kol.: *Přehledné dějiny literatury I*. Praha: SPN, 1970, str. 295.

Zajímavostí je i vydání Rukopisu zelenohorského a Rukopisu královédvorského. Spory o jejich pravost se vedly až do 80. let 19. století a jejich vydání tedy mělo zřejmě sloužit k seznámení čtenářské veřejnosti s obsahem těchto dnes již prokazatelných padělků. Nejzávažnější argument skupiny odborníků, která poukazovala na nepravost Rukopisů byl: „ Jazyk Rukopisů neodpovídá plně češtině starých památek, shoduje se však s názory na vývoj češtiny, jak si je vytvořila při nedostatečné znalosti staročeského jazyka obrozenecká generace. Zajímavé je však, že ani nejnovější chemické a fotochemické zkoušky neprokázaly plně padělanost písma.“¹⁰ Rukopisy vznikly jako doklad starobylosti naší kultury a měly posílit národní sebevědomí.

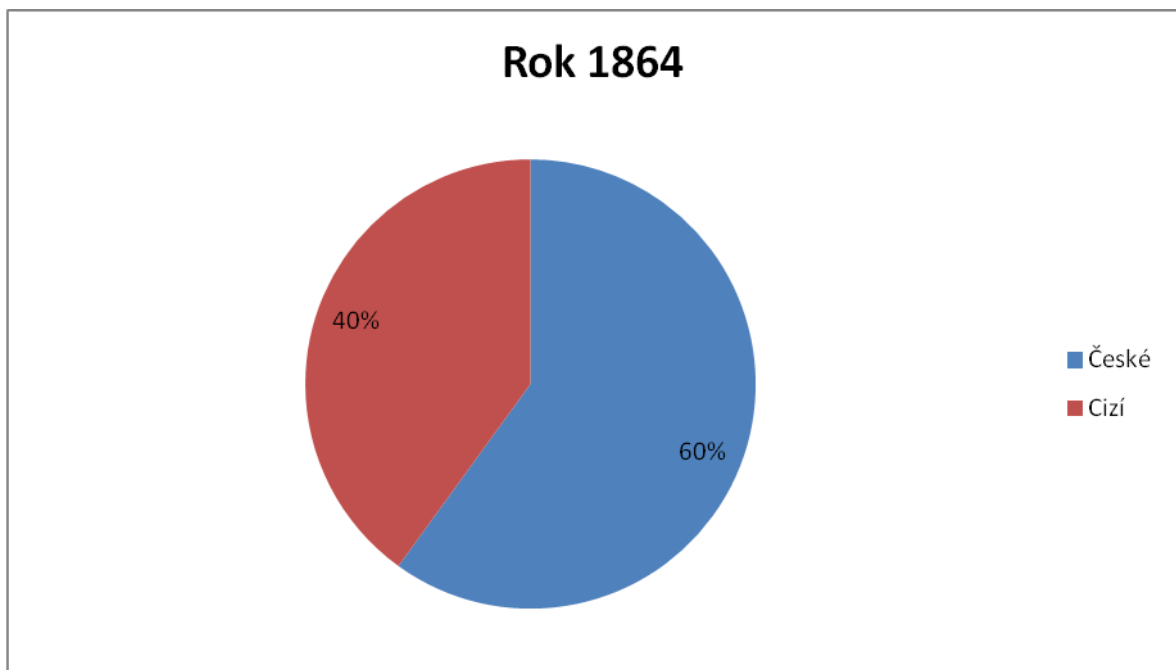
1. Herrmann: Gustav Vratislav. *Bitva u Lepanta : původní povídka z časů Veneciánské republiky*. Praha.
2. Hugo: Victor. *Bídníci. Část 5, Jan Valjean*. Praha.
3. Cervantes Saavedra: Miguel de. *Bláznivý rytíř : Kratochvilné čtení pro lid. Díl 1*. Praha.
4. Cervantes Saavedra: Miguel de. *Bláznivý rytíř : Kratochvilné čtení pro lid. Díl 2*. Praha.
5. Ehrenberger: Josef. *Bratr Renat*. Hradec Králové.
6. Mühlbach: Louise. *Císař Josef II. a jeho dvůr : historický román. Díl 2*. Praha.
7. Mühlbach: Louise. *Císař Josef II. a jeho dvůr : historický román. Díl 1*. Praha.
8. Braun: Elisabeth Johanna Karoline. *Dědečkovy povídky*. Praha
9. Melišová-Körschnerová: Antonie. *Deklamovánky a básně pro ženské*. Praha.
10. Müller: Karel. *Dítě, zacházej dobře se zvířaty : naučné a výstražné povídky proti trýznění zvířat*. Praha.
11. Erasmus Rotterdamský: *Desiderius. Erazima Roterodamského Encomium moriae čili Chvála Bláznivosti*. Praha.
12. Hackländer: Friedrich Wilhelm. *Evropské otroctví : román od F.V. Hacklaendra. Svazek druhý*. Praha.
13. Hackländer: Friedrich Wilhelm. *Evropské otroctví : román od F.V. Hacklaendra. Svazek první*. Praha.
14. Hackländer: Friedrich Wilhelm. *Evropské otroctví : román od F.V. Hacklaendra. Svazek třetí*. Praha.

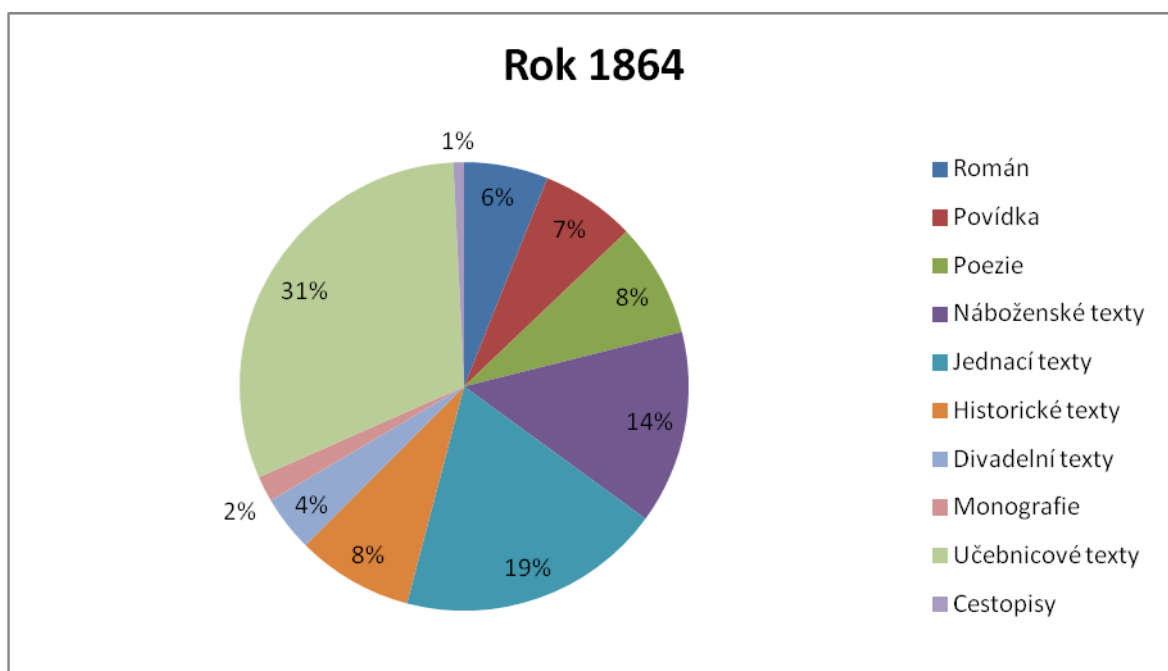
¹⁰ Balajka, B. a kol.: *Přehledné dějiny literatury I*. Praha: SPN, 1970, str. 176.

15. Tomsa: František Bohumil. *Fedor a Ludovika, aneb, : kdo zvířata trýzní, hřeší : poučlivá povídka pro milou mládež*. Praha.
16. Alvensleben: Ludwig von. *Garibaldi, jeho mládí, život, dobrodružství a vojenské činy : román*. Pardubice.
17. Hálek: Vítězslav. *Goar : báseň Vítězslava Háška*. Praha.
18. Scheibe: Theodor. *Granátníci císařové : historický román. Svazek druhý*. Praha.
19. Scheibe: Theodor. *Granátníci císařové : historický román. Svazek první*. Praha.
20. Nieritz: Gustav. *Gustav Wása, aneb: Král a sedlák : Histor. povídka ze 16. stol. pro milou mládež i dospělé*. Praha.
21. Mühlbach: Luise. *Hrabě z Beňovských : historický román Louisy Mühlbachové*. Praha.
22. Hugo: Victor. *Chrám Matky Boží v Paříži : historický román*. Praha.
23. Michon: Jean Hippolyte. *Jeptiška. Díl druhý*. Praha.
24. Michon: Jean Hippolyte. *Jeptiška. Díl první*. Praha.
25. Tomsa: František Bohumil. *Joládeže sa, aneb, : spálení synagogy v Mnichově : historická povídka ku prospěchu milé mi dospělých*. Praha.
26. Nieritz: Gustav. *Josa, aneb, : spálení synagogy v Mnichově : historická povídka ku prospěchu milé mládeže i dospělých*. Praha.
27. Nieritz: Gustav. *Kovář Ruhelský : povídka z dvanáctého století, milé mládeži a čtenářstvu všeho věku vůbec obětována*. Praha.
28. Mindermann: Marie. *Kytka z růží : historická povídka pro dospělejší mládež*. Praha.
29. Sabina: Karel. *Na poušti : román. Díl 1, 2*. Praha.
30. Šulc: Pavel. *Pán světa. Pokračování románu Hrabě Monte-Kristo. Díl čtvrtý*. Praha.
31. Roskovka: M. *Polské matky. Historický román od M. Roskovské*. Praha.
32. Švetska: Josef. *Poslední večer v roce: průvodní povídky ze života venkovského*. Praha.
33. Podlipská: Sofie. *Povídky a bájky pro dobré dětičky, které se rády učí čísti*. Praha.
34. Michon: Jean Hippolyte. *Proklatec. Díl druhý*. Praha.
35. Michon: Jean Hippolyte. *Proklatec. Díl první*. Praha.
36. Erben: Karel Jaromír. *První česka: román. Dílo první*. Praha.
37. Erben: Karel Jaromír. *První česka: román. Dílo druhý*. Praha.

38. Hoffman: Julius. *Pustý ostrov Monte Christo: povídka pro mladý i dospělý věk*. Praha.
39. Podlipská: Sofie. *Tři povídky pro dorůstající mládež*. Praha.
40. Pflieger Moravský: *Gustav. Z malého světa III*. Praha.
41. Pflieger Moravský: *Gustav. Z malého světa I*. Praha.
42. Pflieger Moravský: *Gustav. Z malého světa II*. Praha.
43. Hora: František Alois. *Zvonečky: povídky pro mládež*. Vídeň.
44. Neruda: Jan. *Arabesky*. Praha.

5.1. Grafy na tok 1864

6. Rok 1865

V roce 1865 vyšlo celkem 2414 publikací, českých dokumentů bylo 924. Knihy tvořily cca 96% z nich. Rok 1865 je rokem, kdy vychází dodnes velice oblíbená Alenka v říši divů Lewise Carola, poslední a bohužel nedokončený román Charlese Dickense Náš vzájemný přítel a dále třeba Verneův román Ze Země na Měsíc.

V této době se zrodila myšlenka známá jako idea státu rakouského. „Autorem byl František Palacký, který se během dubna až května 1865 v deníku *Národ* vyslovil k otázce smyslu existence Rakouska a formuloval představu uspořádání říše v budoucnosti. Vycházel z přesvědčení, že se centralismus ani dualismus nemohou stát zárukou trvalé existence tohoto státu, neboť obě formy znamenají nadvládu jednoho, resp. dvou národů nad ostatními. Jediné spravedlivé řešení nabízí idea federalismu, dávající rovná práva všem národům“¹¹ Tato idea podnítila zřejmě i četnost vydávání knih zaměřených na historii slovanských národů. Dokladem toho je opětné vydání Palackého *Dějiny národu českého v Čechách a v Moravě* i historické tituly Pavla Josefa Šafaříka zabývající se například slovanskými národy, které považoval všechny za jeden národ a jednotlivé slovanské jazyky za nářečí. Dále vychází historické romány a povídky, tituly s náboženskými motivy a další.

¹¹ Harna, J., Fišer R.: *Dějiny českých zemí II*. Praha: Fortuna, 1998, str. 81.

K dalším dílům Riegerova slovníku naučného se připojuje Názorný atlas k slovníku naučnému. Vychází také například Knihopisný slovník česko-slovenský, stejně jako v jiných letech kalendář pro studenty a další. Toto je důsledkem skutečnosti, kterou jsem se pokoušela osvětlit v roce předešlém. Souvisí se zavedením druhého zemského jazyka do vyučování. Proto se zvýšil počet vydaných učebních textů.

Můžeme vidět i zájem o vzdálenější minulost, což dokládají Sebrané spisy některých významných osobností. Z dříve žijících můžeme jmenovat Mistra Jana Husa a jeho Sebrané spisy a z dob nedávných například Sebrané spisy Františka Ladislava Čelakovského.

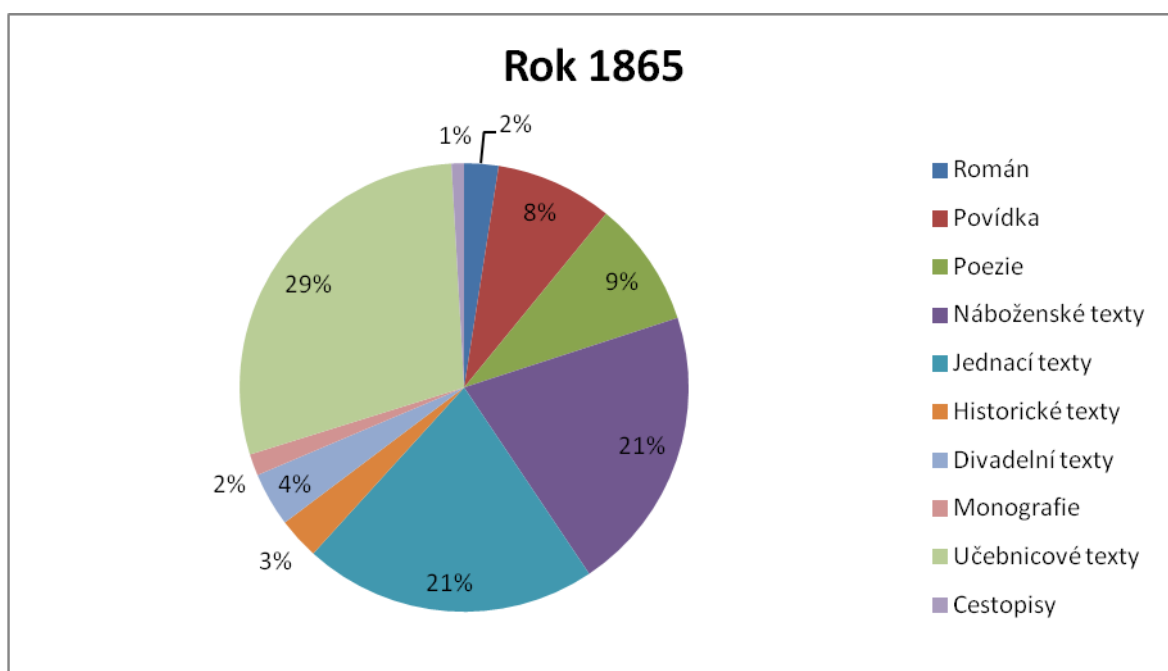
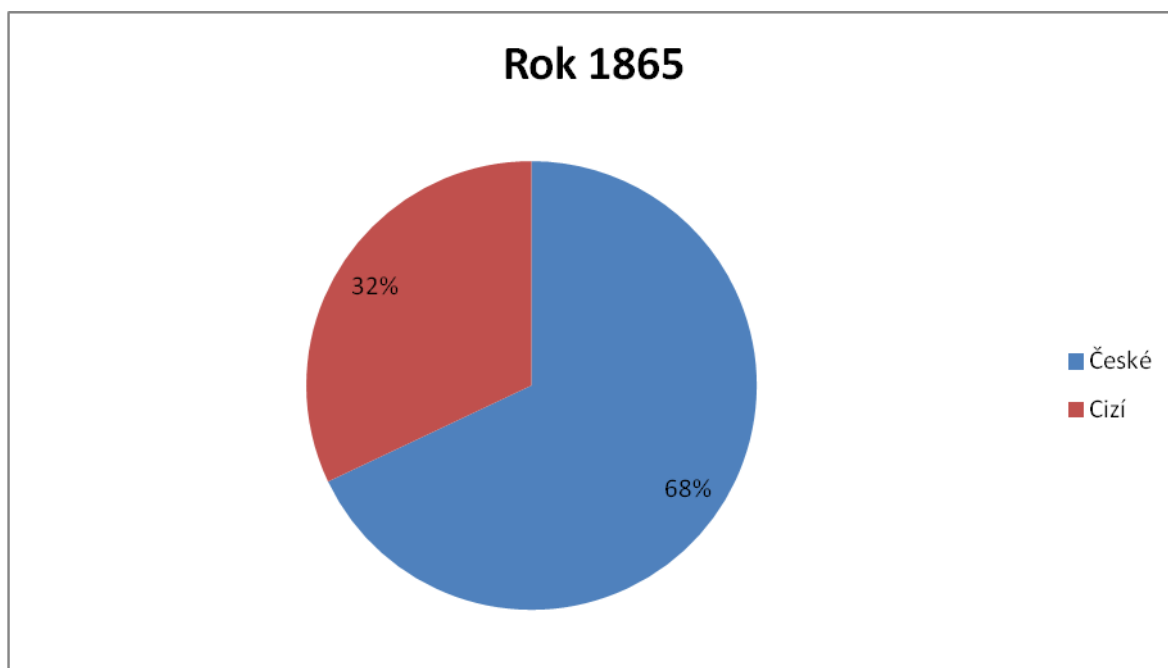
V roce narození Rudyarda Kiplinga lze za naše kanonické autory považovat například básníka Adolfa Heyduka a Jana Nerudu. Dále se jako velmi důležitý autor jeví Karel Hynek Mácha. Jeho popularita přetrvává, oblíbený je zejména Máj, který je vydán v tomto roce i s ilustracemi Bohuslava Kroupy.

1. Zünger: Emanuel František. *Báseň*. Praha.
2. Heyduk: Adolf. *Báseň. II. sbírka. I. sešit.*. Praha.
3. Heyduk: Adolf. *Báseň. I.* Praha.
4. Heyduk: Adolf. *Báseň. II.* Praha.
5. Heyduk: Adolf. *Báseň Adolfa Heyduka. II. sbírka, I. sešit.* Praha.
6. Heyduk: Adolf. *Báseň Adolfa Heyduka. II. sbírka, II. sešit.* Praha.
7. Jezbera: František Jan. *Báseň. Část 2.* Praha.
8. Nieritz: Gustav. *Boháč a Lazar : povídka pro mládež.* Praha.
9. Hoffmann: Alexander Friedrich Franz. *Bratři Arnold a Jonathan, čili, Zlato nebláží.* Chrudim.
10. Tomsa: František Bohumil. *Bůh spravedlivého neopustí : utěšitelná povídka pro milou mládež.* Praha.
11. Mühlbach: Luise. *Císař Josef II. a dvůr jeho. Odd. 3, Císař Josef co samovládce.* Brno.
12. Mühlbach: Luise. *Císař Josef II. a dvůr jeho. Odd. 2, Císař Josef a Maria Antoinetta.* Brno.
13. Mühlbach: Luise. *Císař Josef II. a dvůr jeho. Odd. 1, Císař Josef a Maria Teresia.* Brno.

14. Ehrenberger: Josef. *Dar Arnošta z Pardubic : původní povídka od děkana Josefa Ehrenbergra. Sirotci : povídka.* Hradec Králové.
15. Stolle: Ferdinand. *Elba a Waterloo. Díl I.* Praha.
16. Stolle: Ferdinand. *Elba a Waterloo. Díl II.* Praha.
17. Oettinger: Eduard Maria. *Dýka : historický román z doby veliké revoluce francouzské.* Hradec Králové.
18. Hübner: Eberhard Friedrich. *František Trenk, vůdce rakouských pandurův : historický román z dob Marie Teresie.* Brno.
19. Nieritz: Gustav. *Husité před městem Naumburkem : povídka pro mladý i dospělý věk.* Praha.
20. Nieritz: Gustav. *Hrdost a láska, anebo, Práce nese požehnání : povídka pro mládež a přátele její.* Praha.
21. Schmid: Christoph von. *Hodný Fridolín a zlý Jetřich : povídka pro outlou mládež.* Praha.
22. Nieritz: Gustav. *Kanárek, nebo, Bůh vede všechno k dobrému : povídka pro mládež i přátele její.* Praha.
23. Možný: Jan. *Karbaník : zábavná i poučná povídka.* Praha.
24. Sand: George. *Konsuleo : román od George Sandové. Díl třetí.* Praha.
25. Sand: George. *Konsuleo : román od George Sandové. Díl druhý.* Praha.
26. Sand: George. *Konsuleo : román od George Sandové. Díl první.* Praha.
27. Nieritz: Gustav. *Králova životní stráž : povídka pro mladý i dospělý věk.* Praha.
28. Nieritz: Gustav. *Loterie a karban : povídka pro mládež.* Praha.
29. Mácha: Karel Hynek. *Máj.* Praha.
30. Herchenbach: Wilhelm. *Miralda, čili, Černý slavík Havaňský : povídka pro mládež i dospělé.* Praha.
31. Bauberger: Wilhelm. *Mouřeninka : povídka z jižní Ameriky pro veškeré ušlechtilější čtenářstvo, zvláště pro dospělejší mládež.* Praha.
32. Světlá: Karolina. *Na úsvitě : román.* Praha.
33. Nieritz: Gustav. *Nalezené dítě, aneb, Kde člověk nemůže, Pán Bůh pomůže : povídka pro mládež i přátele její.* Praha.
34. Nieritz: Gustav. *Neuved' nás v pokušení, anebo, Proč je svět slzavým údolím : povídka pro mládež i přátele její.* Praha.
35. Hoffmann: Alexander Friedrich Franz. *Poklad Indianův : povídky pro mladý i dospělý věk od Frant. Hofmann-a.* Praha.

36. Pečírka: Josef. *Pohádka o slepičce a o kohoutkovi*. Praha.
37. Just: Eduard. *Povídky a humoresky Eduarda Justa. Sbíрка první*. Praha.
38. Mühlbach: Luise. *Princ Eugen, malý abbé : Hist. román*. Praha.
39. Mühlbach: Luise. *Princ Eugen : malý abbé, šlechtný rek : historický román. díl 1.* Praha.
40. Mühlbach: Luise. *Princ Eugen : malý abbé, šlechtný rek : historický román. díl 2.* Praha.
41. Hoffmann: Alexander Friedrich Franz. *Princ a kočí, čili, Čas jsou peníze : povídka pro mládež*. Praha.
42. Nieritz: Gustav. *Příklad, aneb, Malíř mezi divými lidmi : povídka pro mladý i dospělý věk*. Praha.
43. Scott: Walter. *Richard Lev a templáři angličtí. Díl II.* Praha.
44. Scott: Walter. *Richard Lev a templáři angličtí. Díl I.* Praha.
45. Paulus: Josef. *Rytíř Duon, aneb, Loupežníci na Lesohradě : povídka z XIV. století od Josefa Paulusa*. Praha.
46. Ehrenberger: Josef. *Siroťci*. Hradec Králové.
47. Nieritz: Gustav. *Soudce, čili : Varuj se prchlivost! : povídka pro mládež*. Praha.
48. Jezbera: František Jan. *Stichotvorenija = Básně. Část' 2*. Praha.
49. Herloßsohn: Karl. *Svět a lidé : výbor povídek novověkých Karla Herloße (Herlosssohn-a). Díl třetí*. Praha.
50. Nieritz: Gustav. *Začátek sedmileté války, anebo, Pán Bůh dal, Pán Bůh vzal : povídka pro mládež a přátele její*. Praha.
51. Nieritz: Gustav. *Záhuba města Pompejí, čili, Bázeň Boží a důvěra v Boha : povídka z prvních dob křesťanství pro mládež a přátele její*. Praha.
52. Nieritz, Gustav. *Zajatí na Kavkazu : dějepisná povídka pro mládež i pro dospělejší čtenářstvo vůbec*. Praha.
53. Nieritz: Gustav. *Zanešené dítě, aneb, Pane, staň se vůle Tvá! : povídka pro mládež a přátele její*. Praha.
54. Nieritz: Gustav. *Zbav nás zlého, čili, Nevystižitelné cesty Páně : povídka pro mládež a přátele její*. Praha.
55. Vlasák: František. *Ze tmy k světlu : povídka pro mladý věk*. Hradec Králové.

6.1. Grafy na rok 1865

7. Rok 1866

V roce, kdy vyšel snad nejznámější Dostojevského román *Zločin a trest*, u nás vyšlo celkem 2047 dokumentů, z toho 680 titulů českých, z nichž cca 96% tvořily knihy. V tomto roce nevychází „jen“ *Zločin a trest*, ale třeba i Hugovi *Dělníci moře*, z poezie jmenujme například *Saturnské básně* Paula Verlaina. V roce narození Romaina

Rollanda vychází v Čechách opět překlady děl Williama Shakespeara, homiletika, opět se pomocí nových zákonů dotváří zákoník našeho státu.

Jak jsem již uváděla v roce 1864 „ dne 25. května 1864 se sněm usnesl na provedení jazykové rovnoprávnosti na obecných a středních školách Království českého. Zákon o provedení rovného práva jazyků na školách obecných a středních byl vydán dne 9. ledna 1866 pro Království české.“¹² Z toho důvodu se v této době hojně vydávají texty učebnicové, slovníky a různé příručky.

Je to i rok, kdy umírá významný nakladatel Ignác Leopold Kober, narozený roku 1825. Jedná se o významnou osobnost, která se nebála jakýchkoli risků. Například vydal Riegerův slovník naučný. Dále vydával Národní bibliotéku a různá díla „velkých“ autorů jako byla například Božena Němcová, Karel Hynek Mácha, František Ladislav Čelakovský a Josef Kajetán Tyl.

3. července 1866 proběhla rozhodující bitva Prusko- francouzské války u Sadové poblíž Hradce Králové. Skončila porážkou Rakouska, které tím přišlo o některé své oblasti (například Šlesvicko- Holštýnsko a Hannoversko). Rakousko ztratilo své ideály. „Jaké byly důsledky pruského vítězství ve válce 1866? Rakouské mocnářství, které bylo od 17. století těsně spjato s říší a bylo v roce 1859 a 1866 vypuzeno též z Itálie, muselo se od této chvíle orientovat v zahraniční politice na jihovýchod, kde narazilo na zájmovou scénu a expanzi Ruska. Bylo donuceno se reformovat i vnitropoliticky.“¹³ Na základě toho se domnívám, že v následující době vzrostl počet vydávaných slovníků.

Ke vzdělávání českého lidu pomáhají nejen další vydání Riegerova slovníku naučného, různé příručky a učebnice, ale i například časopis *Beseda*: naučný časopis pro každého. Za kanonické autory tohoto roku bychom mohli označit Karolinu Světlou, Karla Hynka Máchu a Karla Sabinu.

1. Špindler: Ervín. *Básně*. Praha.
2. Nieritz: Gustav. *Benátský kupec : pravdivý příběh pro milou mládež*. Praha.
3. Herchenbach: Wilhelm. *Bojí se strašidel : povídka pro mládež i dospělé*. Hradec Králové.
4. Krouský: František Karel. *Bratři z kalichu : historický román z XV. století. seš 1..* Praha.

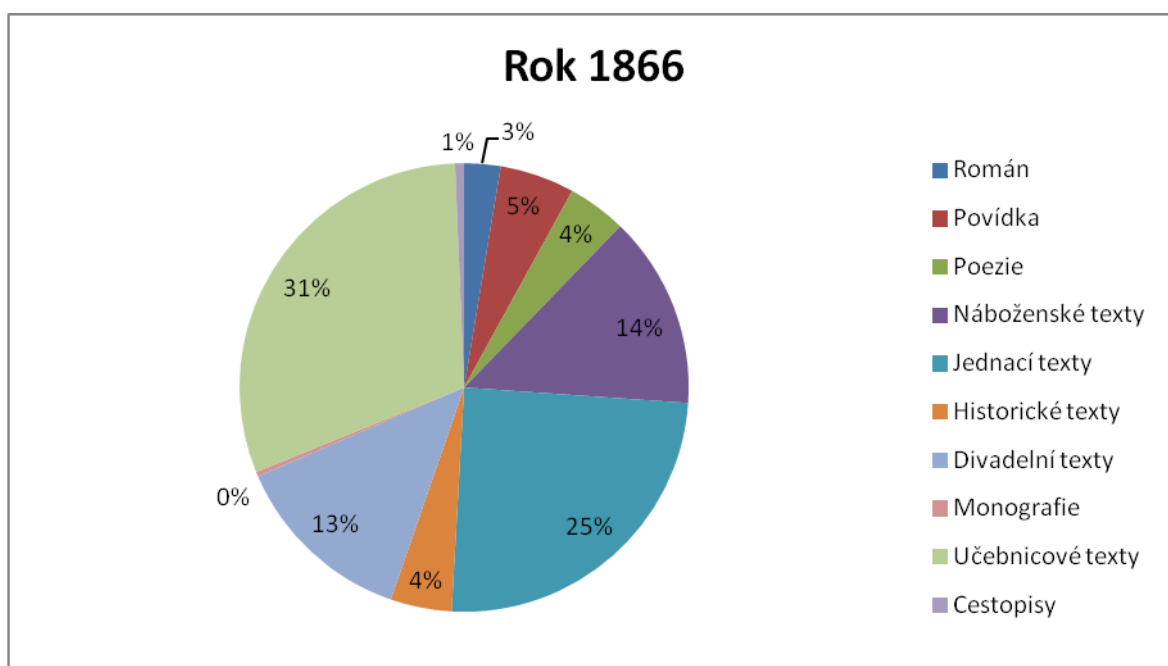
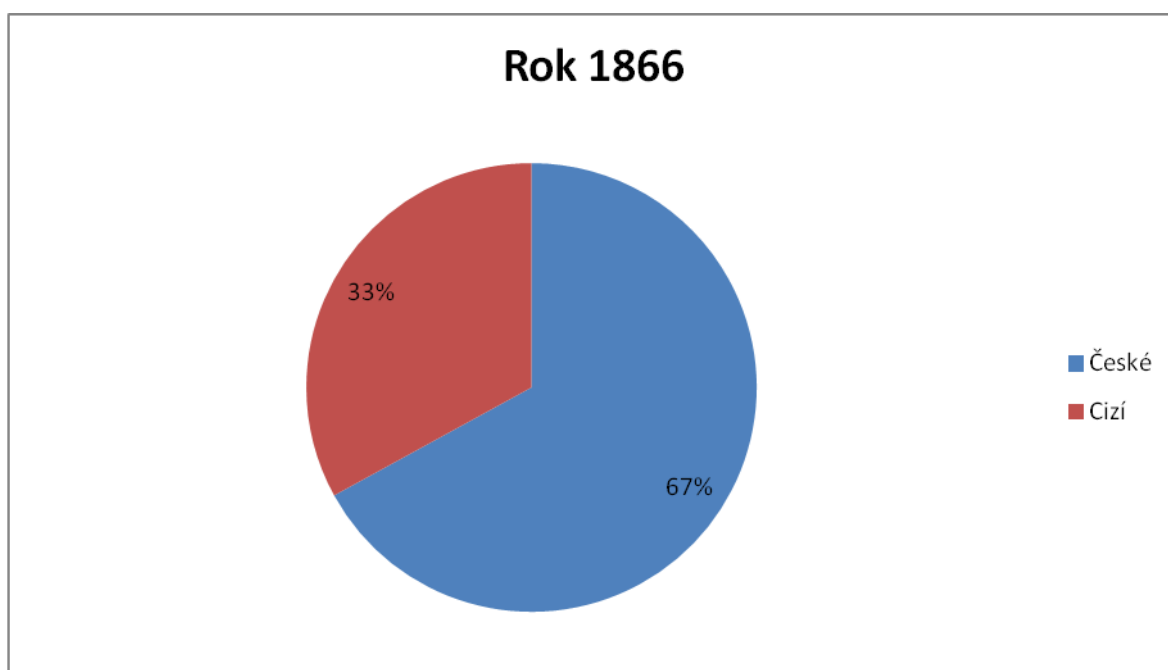
¹² Polák, J.: *Česká literatura 19. století*. Praha: SPN, 1990, str. 117.

¹³ Haubelt, J., Hroch, M., Jinda, Z., Mejdičká, K.: *Dějiny novověku II*. Praha: SPN, 1969, str. 245.

5. Krouský: František Karel. *Bratři z kalichu : historický román z XV. století. seš 2..* Praha.
6. Krouský: František Karel. *Bratři z kalichu : historický román z XV. století. seš 3..* Praha.
7. Krouský: František Karel. *Bratři z kalichu : historický román z XV. století. seš 4..* Praha.
8. Hoffmann: Alexander Friedrich Franz. *Cikánský Fricek : dárek pro milou mládež.* Praha.
9. Bauberger: Wilhelm. *Čarodějnice, aneb Bůh dopustí- ale neopustí: povídka. Praha.*
10. Meissner: Alfred. *Černožlutí : román z dob reakce Rakouska. Seš. 2..* Praha.
11. Meissner: Alfred. *Černožlutí : román z dob reakce Rakouska. Seš. 1..* Praha.
12. Hopp: Bedřich. *Doktora Fausta domácí čepička.* Praha.
13. Cervantes Saavedra: Miguel de. *Don Quijote de la Mancha. Díl 2. Seš. 9..* Praha.
14. Cervantes Saavedra: Miguel de. *Don Quijote de la Mancha. Díl 2. Seš. 6..* Praha.
15. Cervantes Saavedra: Miguel de. *Don Quijote de la Mancha. Díl 2. Seš. 5..* Praha.
16. Cervantes Saavedra: Miguel de. *Don Quijote de la Mancha. Díl 2. Seš. 3..* Praha.
17. Cervantes Saavedra: Miguel de. *Don Quijote de la Mancha. Díl 2. Seš. 4..* Praha.
18. Cervantes Saavedra: Miguel de. *Don Quijote de la Mancha. Díl 2. Seš. 1.* Praha.
19. Cervantes Saavedra: Miguel de. *Don Quijote de la Mancha. Díl 2. Seš. 10..* Praha.
20. Cervantes Saavedra: Miguel de. *Don Quijote de la Mancha. Díl 2. Seš. 2..* Praha.
21. Kramerius: Václav Rodomil. *Dvě nebezpečné noce : pravdivá příhoda. Jindřichův Hradec.*
22. Unger: Ludvík. *Hvězdičky : původní básničky pro mládež.* Praha.
23. Bauberger: Wilhelm. *Irská chatrč : povídka pro mládež dospělejší : od spisovatele "Jeskyně starého otce Blažeje".* Praha.
24. Mácha: Karel Hynek. *Máj.* Praha.
25. Zimmermann: Josef Václav. *Mnich, anebo, Umrlčí město : povídka pro dospělou mládež.* Praha.
26. Schmid: Christoph von. *Mladý poustevník : povídka poučná pro mládež i dospělé.* Jindřichův Hradec.
27. Kramerius: Václav Rodomil. *Mrawné Powídky. Swazek druhý.* Jindřichův Hradec.

28. Kramerius: Václav Rodomil. *Mrawné Powídky. Swazek první.* Jindřichův Hradec.
29. Schmid: Christoph von. *Nowé powjdky pro rodiče a djtky.* Praha.
30. Just: Eduard. *Oběť nešlechtnosti : mravoučná povídka pro mládež.* Praha.
31. Hoffmann: Alexander Friedrich Franz. *Obležení Kolobřehu : povídka pro mládež.* Praha.
32. Heyduk: Adolf. *Oddech v lese : Básně z roku 1866.* Třebanice.
33. Kašpar: Ludvík Bohumil. *Odplata za lásku dětinskou, aneb, Dar sstědrého večera : utěssená powjodka pro gemnocitné djwky od J. Stránského.*Jindřichův Hradec.
34. Just: Eduard. *Otec Ambrož : vánoční povídka pro mládež.* Praha.
35. Houška: Josef Vojtěch. *Poctivý sirotek : povídka pro mládež.* Praha.
36. Just: Eduard. *Polepšená tvrdohlavost' : mravoučná povídka pro mládež.* Praha.
37. Sládek: Josef Václav. *Ruch : básně české omladiny, vydané roku 1868 k upomínce na založení národního divadla.* Praha.
38. Sue: Eugène. *Salamandr : román ze života námořnického.* Praha.
39. Sokol: Josef. *Stará kniha aneb Marné jsou úsilí bezbožných : povídka pro mladý i dospělý věk : (s ocelorytinou).* Praha.
40. Herloßsohn: Karl. *Svět a lidé : výbor povídek novověkých Karla Herloše (Herlosssohn-a). Díl čtvrtý.* Praha.
41. Světlá: Karolina. *Škola mé štěstí : povídka ze života velkoměstského pro údy Dědictví Maličkých.* Hradec Králové.
42. Hoffmann: Alexander Friedrich Franz. *Zdárný a Nezdárný : povídka od Fr. Hoffmanna.* Praha.

7.1. Grafy na rok 1866

8. Rok 1867

V roce 1867 vychází celkem 2369 titulů, z toho 762 dokumentů českých, z nichž knihy tvoří cca 93%. V tomto roce ve světě vychází například veršované drama Peer Gynt Henrika Ibsena, Zolův román Tereza Raquinová, Turgeněvův Dým, Gogolův

Revizor. Z překladů do češtiny lze uvést díla Alexandra Dumase a Williama Shakespeara.

V roce, kdy u nás vychází prosincová ústava, která mění strukturu habsburské monarchie a dochází k rakousko-uherskému vyrovnání, vychází například i 1. svazek stěžejního díla Karla Marxe *Kapitál*. “ Porážka, kterou utrpělo Rakousko v posledním dějství zápasu o výsadní postavení v Německém spolku a o způsob, jak sjednotit Německo, měla pro ně vážné vnitropolitické následky.”¹⁴ Částečně totiž byla vyřešena německá a italská otázka, ale na druhou stranu se připomenula nevyřešená národnostní otázka mezi Slovy a Maďary. „ Podle smlouvy o rakousko-uherském vyrovnání, kterou v červnu 1867 zpečetila slavnostní korunovace rakouského císaře na uherského krále, byla habsburská monarchie přeměněná v dualistický stát, nazývaný Rakousko-Uherskem. „¹⁵ Komplikovaná národnostní otázka v Rakousku-Uhersku způsobila, že německé obyvatelstvo se muselo podrobovat německy mluvící obyvatelstvu. To byla živná půda konfliktů vedoucích nakonec ke krizi v monarchii a následnému rozpadu po 1. světové válce. Dokladem vzrůstajícího zájmu o řešení politických otázek a uspořádání vnitřních záležitostí v monarchii bylo vydávání velkého množství jednacích literatury, kam patří například různé vyhlášky, nařízení, zákony, ustanovení atd..

V roce narození kritika a spisovatele Františka Xavera Šaldy či básníka Petra Bezruče lze za kanonické autory považovat Josefa Kajetána Tyla (vychází nejen jeho hry, ale i jiná díla), opět Karla Sabinu a vzhledem k politickým událostem i například Františka Palackého.

V souvislosti s politickými událostmi můžeme uvést i dokument Protest veškerých poslanců českých, podaný v sezení sněmu zemského dne 13. dubna 1867 proti volbám do rady zemí neuherských nebo Pout' Slovanů do Ruska r. 1867 a jejich význam.

V tomto roce dále vychází především vzdělávací dokumenty - různé mluvnice, mluvnická cvičení, dokumenty z oblasti dějin, dějepisectví, historie. Projevuje se nespokojenost s politickou situací, Češi poukazují na svoji bohatou historii a kulturu. V roce 1867 uplynulo 50 let od nalezení Rukopisu královédvorského, což se projevilo na jeho opětovných i kritických vydáních.

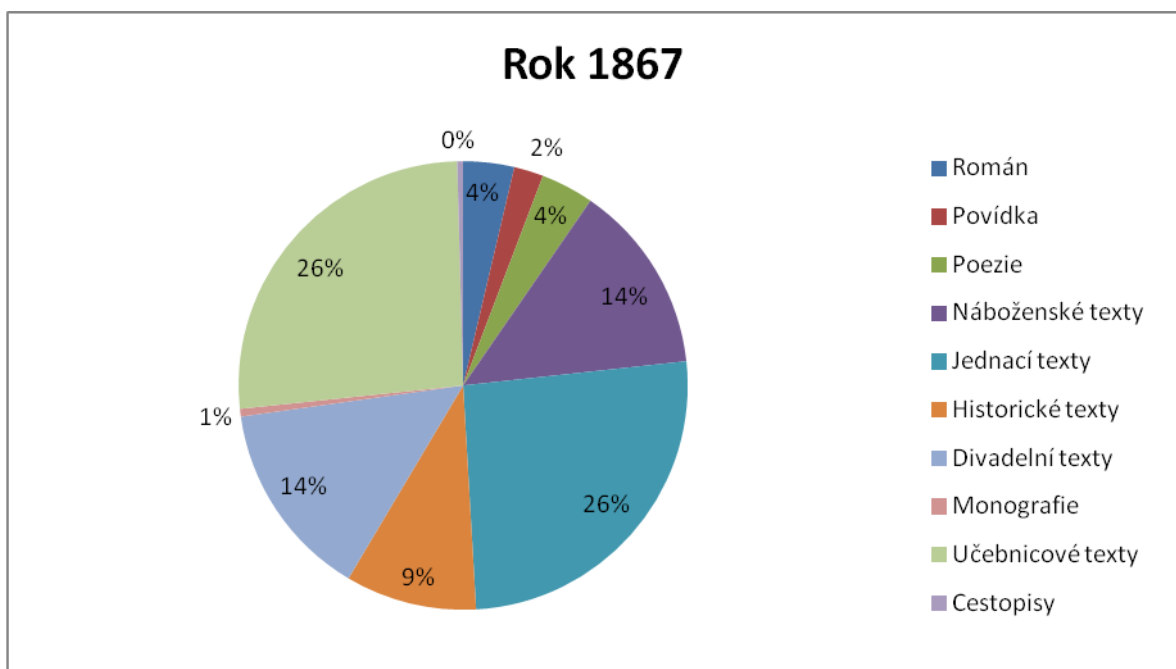
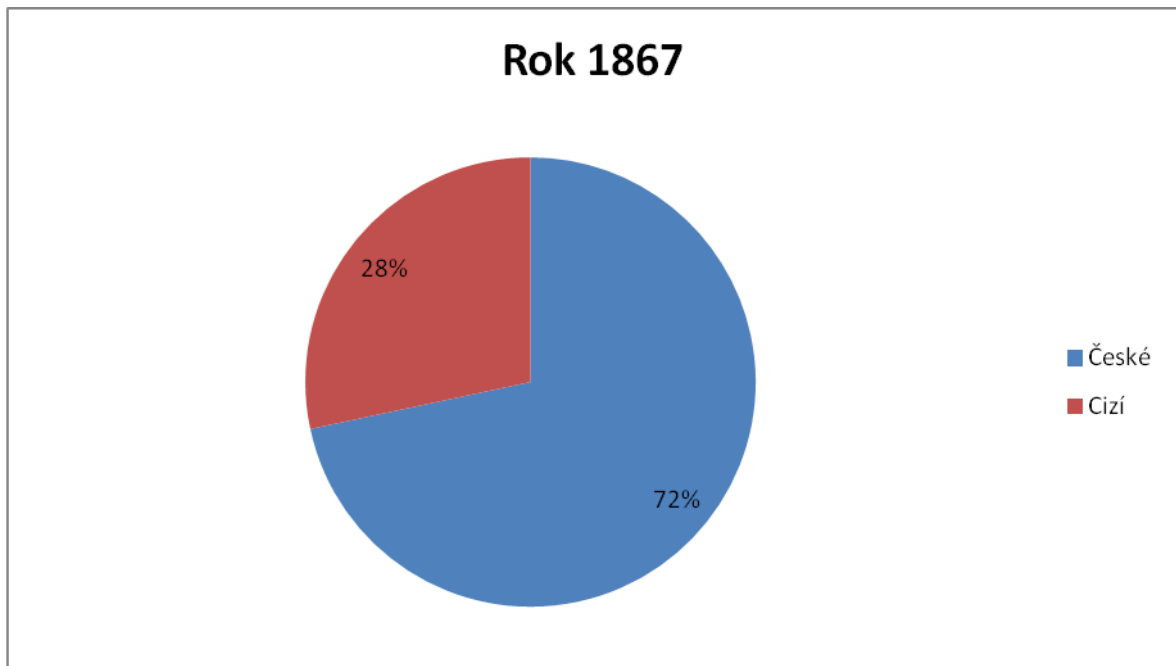
1. Okrugič: Ilija Sriemac. *Naša zora : Báseň od Juraja Sloty, (dl'a Eliaša Okrugića, Sriema) 1866*. Praha.

¹⁴ Haubelt, J., Hroch, M., Jinda, Z., Mejdřická, K.: *Dějiny novověku II*. Praha: SPN, 1969, str. 247.

¹⁵ Haubelt, J., Hroch, M., Jinda, Z., Mejdřická, K.: *Dějiny novověku II*. Praha: SPN, 1969, str. 247-8.

2. Tyl: Josef Kajetán. *Novely a arabesky. Díl třetí.* Praha.
3. Haněl: Jan Miloslav. *Osmero povídek pro mládež.* Praha.
4. Pflieger Moravský: Gustav. *Paní fabrikantová : Román.* Praha.
5. Anonym: *Pomsta mouřenínova : Povídka pro mládež.* Skalice.
6. Tyl: Josef Kajetán. *Povídky historické. Díl první.* Praha.
7. Stejskal: Lažanský. *Povídky dějepisné.* Praha.
8. Hoffmann: Alexander Friedrich Franz. *Prorocví : povídka pro dospělejší mládež.* Praha.
9. Kamarýt: Josef Vlastimil. *Sebrané světské a duchovní básně.* Praha.
10. Chocholoušek: Prokop. *Templáři v Čechách. - Historický román. - Poprava českobrodská. - Historická novela..* Praha.
11. Peters: August. *Vítkovci : historický román od Augusta Peterse. díl II.* Praha.
12. Peters: August. *Vítkovci : historický román od Augusta Peterse. díl I.* Praha.
13. Hoffmann: Alexander Friedrich Franz. *Všetečka.* Hradec Králové.
14. Nieritz: Gustav. *Wystěhowanci : Poučná a zábavná powjodka pro rodiče a dítky.* Skalice.
15. Špindler: Ervín. *Bělohorští mučedlníci : původní historický román z dob působení řádu Jezovitského v Čechách.* Praha.
16. Mühlbach: Luise. *Cář Alexander a jeho doba : Hist. román.* Praha.
17. Haněl: Jan Miloslav. *Osmero povídek pro mládež.* Praha.
18. Hoffmann: Alexander Friedrich Franz. *Prorocví : povídka pro dospělejší mládež.* Praha.
19. Chocholoušek: Prokop. *Templáři v Čechách. - Historický román. - Poprava českobrodská. - Historická novela.* Praha.
20. Peters: August. *Vítkovci : historický román od Augusta Peterse. díl II.* Praha.
21. Peters: August. *Vítkovci : historický román od Augusta Peterse. díl I.* Praha.
22. Hoffmann: Alexander Friedrich Franz. *Všetečka.* Hradec Králové.

8.1. Grafy na rok 1867

9. Rok 1868

V tomto roce byl položen základní kámen Národního divadla a v nakladatelstvích vyšlo celkem 2543 dokumentů, z toho 908 dokumentů českých, z nichž asi 94% tvořily knihy. Narodil se český básník Otakar Březina a zemřel ruský spisovatel Maxim Gorkij,

vychází jedno ze stěžejních děl světové literatury – Dostojevského Idiot. Dále opětovně sledujeme díla z tvorby Julese Verna – například Děti kapitána Granta. Dalším významným počinem je The World Almanac and Book of Facts (first edition).

U nás Jan Neruda dopisuje dílo Knihy veršů a Karolina Světlá, kterou lze v tomto roce společně s Karlem Sabinou považovat za kanonickou autorku, svůj asi nejznámější román Kříž u potoka.

V tomto roce také vychází významný almanach Ruch, redigovaný Josefem Václavem Sládkem. Přispívali do něj také studenti. Tento almanach byl „vydaný k slavnosti položení základního kamene pro Národní divadlo v roce 1868. Národně manifestační ráz této příležitosti i politická perzekuce, již byli organizátoři almanachu v čele s J. V. Sládkem ohroženi, se promítla do charakteristiky ruchovců. Připisuje se jim tíhnutí k domácí látce (a k národním dějinám), odhodlání sloužit básnickým dílem občansky a národně emancipačním snahám.“¹⁶ Přispěl do něj i Svatopluk Čech, a to svou básní Husita na Baltu. Ruchovci svými myšlenkami podnítili zájem o českou minulost a zvýšili národní uvědomění lidí. Současně se zaměřovali také na národně osvobozenou a sociální tematiku. Proto se domnívám, že vycházelo větší množství českých knih. Objevují se tituly zabývající se českou minulostí. „Lid projevil své smýšlení manifestační účastí při převážení českých korunovačních klenotů z Vídně do Prahy a naopak neúčastí při panovníkově příjezdu do Prahy v červnu 1868, který chtěl tímto gestem uklidnit situaci. Nad Prahou byl vyhlášen výjimečný stav a z politických důvodů odsouzeno mnoho osob.“¹⁷

Na vzdělanost českého lidu poukazuje například vydávání Akvinského Sumy teologické či Šemberových Dějin řeči a literatury československé.

K příležitosti položení základního kamene Národního divadla vychází tituly jako Národní divadlo v Praze, O slavnosti národní při kladení základního kamene vydané M. V. Zahradnickým. Z různých míst byly do základů Národního divadla svázeny kvádry a „ dne 16. května 1868 slavnost vyvrcholila na staveništi u Vltavy, kde po Smetanově slavnostní předehře promluvil Karel Sladkovský a poklep na základní kámen vykonali přední mužové národa (Fr. Palacký, Bedřich Smetana).“¹⁸

Tento rok se stal rokem úmrtí významného nakladatele Jana Hostivíta Pospíšila. Tato osobnost byla výrazná zejména tím, že za svůj život vydala přes 400 titulů,

¹⁶ Lehár, J., Stich, A., Janáčková, J., Holý, J.: *Česká literatura od počátků k dnešku*. Praha: Lidové noviny, 1998, str. 293.

¹⁷ Polák, J.: *Česká literatura 19. století*. Praha: SPN, 1990, str. 162.

¹⁸ Polák, J.: *Česká literatura 19. století*. Praha: SPN, 1990, str. 162.

například Komenského Orbis pictus, kramářské písně, modlitby, duchovní písně a výroční zprávy gymnázií. Dalo by se říci, že J. H. Pospíšil vybudoval za svůj život centrum obrozenecké kultury.

1. Just: Eduard. *Antikrist : román z novějších dob. Díl první.* Praha.
2. Niedergesäß: Robert. *Báchorky, báječky a povídky pro malé děti.* Praha.
3. Mühlbach: Luise. *Bedřich Veliký a jeho dvůr : historický román. Svazek III..* Praha.
4. Mühlbach: Luise. *Bedřich Veliký a jeho dvůr : historický román. Svazek II..* Praha.
5. Mühlbach: Luise. *Bedřich Veliký a jeho dvůr : historický román. Svazek I.* Praha.
6. Nieritz: Gustav. *Car Petr Veliký tesařem v Zaardamu : povídka pro mládež z roku 1697.* Praha.
7. Tomsa: František Bohumil. *Car Petr Veliký tesařem v Zaardamu : povídka pro mládež z roku 1697.* Praha.
8. Mühlbach: Luise. *Cár Alexander a jeho doba. Svazek III..* Praha.
9. Mühlbach: Luise. *Cár Alexander a jeho doba. Svazek IV..* Praha.
10. Meissner: Alfred. *Černožlutí : román z dob reakce Rakouska.* Praha.
11. Cervantes Saavedra: Miguel de. *Don Quijote de la Mancha. Díl druhý.* Praha.
12. Vlasák: Josef Věnceslav. *Hluchoněmý : povídka pro mládež a přátele její.* Praha.
13. Nieritz: Gustav. *Hrdost a láska, anebo, Práce nese požehnání : povídka pro mládež a přátele její.* Praha.
14. Sabina: Karel. *Jaroslava : novela od Karla Sabiny.* Praha.
15. Světlá: Karolina. *Kříž u potoka : Vesnický román.* Praha.
16. Schneeberger: Franz Julius. *Mexiko, čili, Republika a císařství : historický a sociální román z nejnovější doby. Svazek 1.* Praha.
17. Schneeberger: Franz Julius. *Mexiko, čili, Republika a císařství : historický a sociální román z nejnovější doby. Svazek IV.* Praha.
18. Schneeberger: Franz Julius. *Mexiko, čili, Republika a císařství : historický a sociální román z nejnovější doby. Svazek III..* Praha.
19. Dlask: Antonín Ladislav. *Mravné povídky : pro dospělejší mládež. I.* Praha.
20. Dlask: Antonín Ladislav. *Mravné povídky : pro dospělejší mládež. II.* Praha.

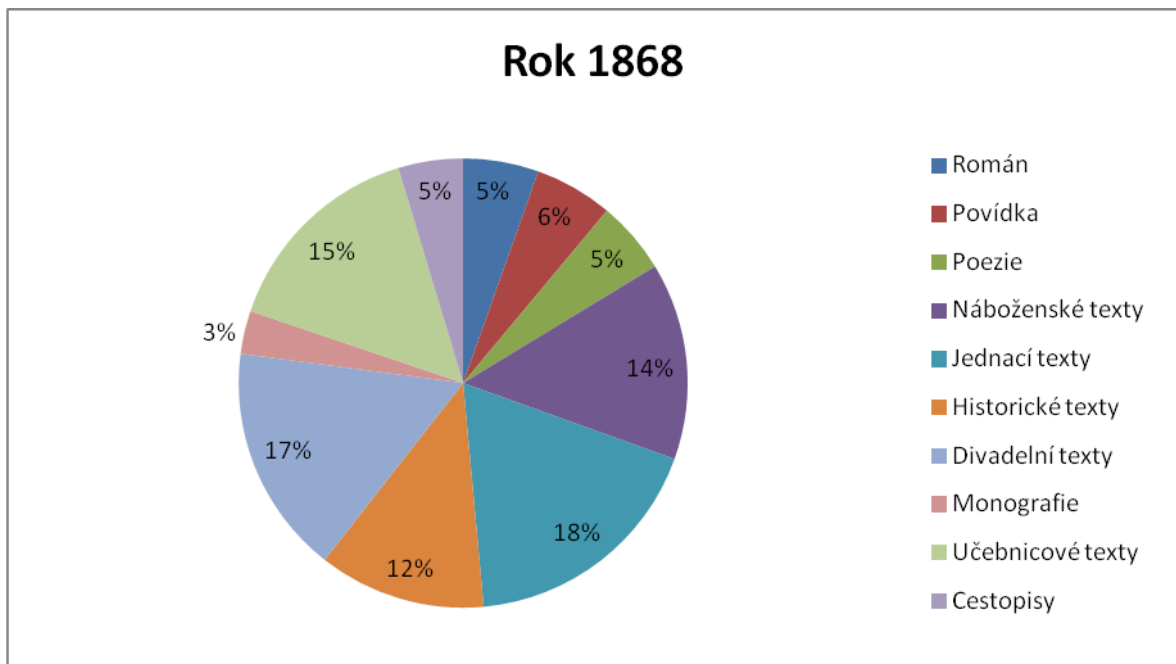
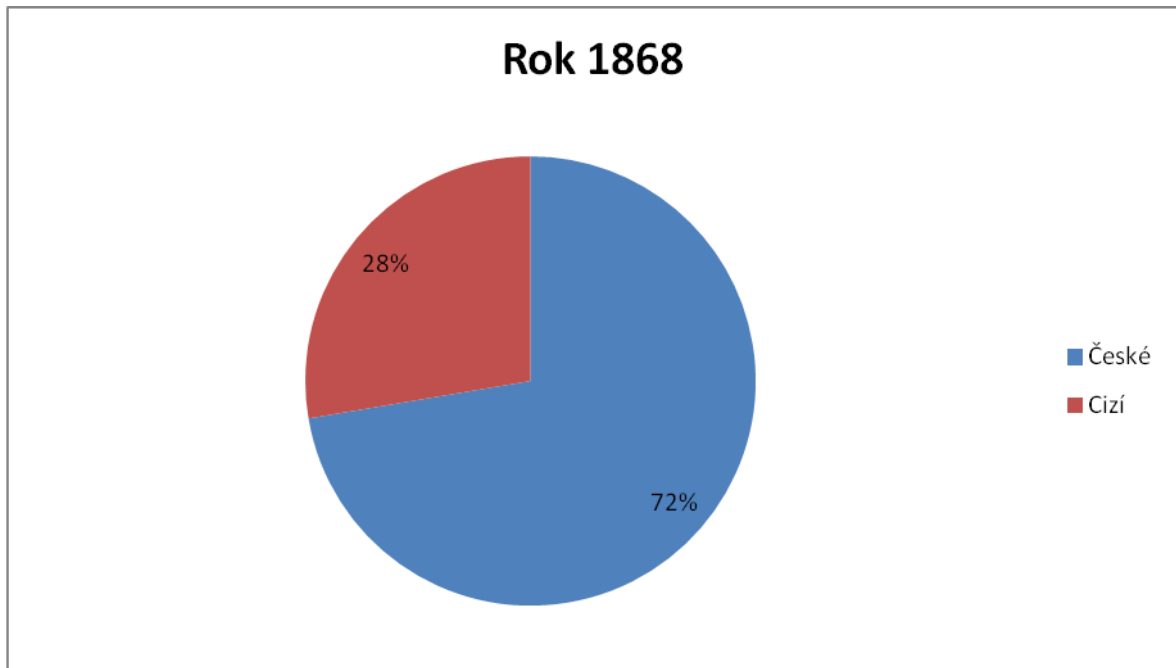
21. Dlask: Antonín Ladislav. *Mravné povídky : pro dospělejší mládež. III.* Praha.
22. Nieritz: Gustav. *Neuved' nás v pokušení, anebo, Proč je svět slzavým údolím : povídka pro mládež i přátele její.* Praha.
23. Chvoščinskaja: Nadežda Dmitrijevna. *Petrohradské peleše : kniha o sytých a hladových : román v 6 částích. Svazek pátý. [Část' pátá, Hladoví a mrznoucí].* Praha.
24. Chvoščinskaja: Nadežda Dmitrijevna. *Petrohradské peleše : kniha o sytých a hladových : román v 6 částích. Svazek první. [Část' pátá, Hladoví a mrznoucí].* Praha.
25. Chvoščinskaja: Nadežda Dmitrijevna. *Petrohradské peleše : kniha o sytých a hladových : román v 6 částích. Svazek čtvrtý. [Část' pátá, Hladoví a mrznoucí].* Praha.
26. Chvoščinskaja: Nadežda Dmitrijevna. *Petrohradské peleše : kniha o sytých a hladových : román v 6 částích. Svazek třetí. [Část' pátá, Hladoví a mrznoucí].* Praha.
27. Chvoščinskaja: Nadežda Dmitrijevna. *Petrohradské peleše : kniha o sytých a hladových : román v 6 částích. Svazek druhý. [Část' pátá, Hladoví a mrznoucí].* Praha.
28. Nieritz: Gustav. *Podivín, aneb, Bůh nejvyš' spravedlivý jest : povídka pro mládež a přátele její.* Praha.
29. Peters: August. *Vítkovci : historický román od Augusta Peterse. díl III.* Praha.
30. Nieritz: Gustav. *Zbav nás zlého, čili, Nevystižitelné cesty Páně : povídka pro mládež a přátele její.* Praha.
31. Scheibe: Theodor. *Rázná vlastenka : historický román. II.* Praha.
32. Scheibe: Theodor. *Rázná vlastenka : historický román. I.* Praha.
33. Hoffmann: Alexander Friedrich Franz. *Robinson v Paříži, aneb, Jak se může zbohatnouti : povídka pro vlastenskou mládež a přátele její.* Praha.
34. Svátek: Josef. *Tajnosti Pražské : Román z novějších dob. Díl 3, Zábavná příloha k Pražskému Denníku.* Praha.
35. Svátek: Josef. *Tajnosti Pražské : Román z novějších dob. Díl 2, Zábavná příloha k Pražskému Denníku.* Praha.
36. Svátek: Josef. *Tajnosti Pražské : Román z novějších dob. Díl 1, Zábavná příloha k Pražskému Denníku.* Praha.

37. Hoffmann: Alexander Friedrich Franz. *Dobré srdce : povídka pro mládež*. Praha.

38. Chocholoušek: Prokop. *Jiřina : povídka z časů Jindřicha Korutana*. Praha.

39. Hoffmann: Alexander Friedrich Franz. *Milionář : povídka pro každý věk*. Praha.

9.1. Grafy na rok 1868

10. Rok 1869

V tomto roce se narodil český spisovatel Jindřich Šimon Baar.

Gustave Flaubert dokončil své dílo *Citová výchova*, Lev Nikolajevič Tolstoj dílo *Válka a mír* a například skladatel Richard Wagner dílo *Židovství v hudbě*. U nás opět najdeme překlady děl Shakespeara, Hálkovu báseň *Dědictví Bílé hory*, Sebrané spisy Boženy Němcové či Františka Ladislava Čelakovského.

Za kanonické lze označit i autory jako je Karel Jaromír Erben nebo Josef Kajetán Tyl. Karolina Světlá v tomto roce dopisuje román *Kantůrčice*. Můžeme říci, že tato autorka byla v těchto letech velmi literárně plodná. Téměř každoročně jí vycházel nový román. „ Fakt, že mohla v pětiletí vydat téměř každým rokem po jednom obsáhlém románu vysoké umělecké úrovně, svědčí nejen o mimořádném vypravěčském talentu, ale i o pracovním nadšení v době vzestupu národní energie a o lásce k lidu a k rodné zemi.“¹⁹ Její zájem o obyčejný lid a jeho běžný život zejména na vesnici vedl k tomu, že jako první prosazovala žánr vesnických románů, který právě díky Karolině Světlé nabyl na popularitě. „ Svými vesnickými romány vzdala hold vesnickému lidu své doby a vyslovila víru v něj a jeho budoucnost jakožto jádro národa.“²⁰

V 60. letech rostl zájem obyčejných lidí o prosazení českého státního práva. Pravidelně se opakovala shromáždění lidu na různých památných místech nejprve v Čechách a později i na Moravě. Tyto akce se nazývaly „táborové hnutí“. „ Postupně vzrůstal i radikalismus „táborů“, který již překračoval záměry vůdců české politiky. Táborové hnutí skončilo vyhlášením výjimečného stavu v Čechách doprovázeného řadou policejních a soudních represálií. Od jara roku 1869 se ale hnutí opět rozproudilo.“²¹ Táborové hnutí tím, že prosazovalo zájem obyčejných českých lidí, bylo významnou aktivitou podporující národní uvědomění a zájem o českou minulost i snahu o podpoření češství v současnosti. Čeští obyvatelé vítali skutečnost, že mezi vydávanými knihami převažovaly knihy české. Domnívám se, že zvláštní zájem byl směřován na knihy zabývající se českou, ale zároveň i světovou minulostí, na knihy se zaměřením na vzdělání a dále jednacím písemnictvím.

V souvislosti s výročím založením Sokola v roce 1862 vydává Tyrš dílo *Základové tělocviku*, opět vychází *Ruch: almanach omladiny československé*. „Také *Almanach českého studentstva* (1869, měl 40 přispěvatelů, redigovali jej O. Hostinský, Sv. Čech,

¹⁹ Polák, J.: *Česká literatura 19. století*. Praha: SPN, 1990, str. 150.

²⁰ Polák, J.: *Česká literatura 19. století*. Praha: SPN, 1990, str. 150.

²¹ Harna, J., Fišer R.: *Dějiny českých zemí II*. Praha: Fortuna, 1998, str. 86.

V. Šolc) se vyznačoval manifestačním ruchovským rázem. Někteří jeho spolupracovníci přispěli do druhého almanachu Ruchu (39 příspěvatelů).²² Dokládá to zájem studentů a všech mladých lidí o rozvoj literatury a kultury vůbec. Studenti se v daleko větší míře než v předchozím období zapojovali do veřejného života.

Dále vycházejí „rukopisy“, jejichž vydávání svědčí o jejich oblíbenosti i o přetrvávajícím zájmu o ně v souvislosti s diskusemi o jejich pravosti.

V tomto roce mezi vydávanými tituly najdeme také velké množství zákonů, čítanky, historické romány, povídky, životopisné dokumenty, dále další z řady Divadelních ochotníků nebo Divadelní almanach 1869, který pořádal Josef Mikuláš Boleslavský.

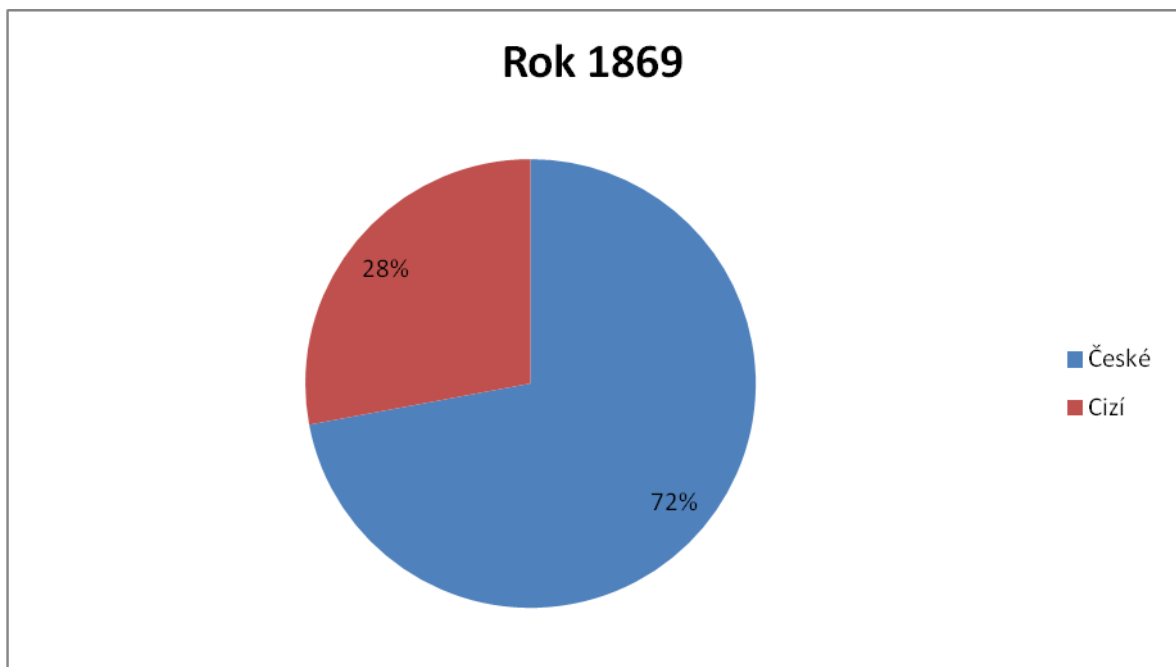
1. Hoffmann: Alexander Friedrich Franz. *Abraham Linkoln, osvoboditel otroků v Americe : povídka pro mládež a přátele její*. Praha.
2. Just: Eduard. *Antikrist : román z novějších dob. Díl druhý*. Praha.
3. Němcová: Božena. *Babička*. Praha.
4. Mühlbach: Luise. *Bedřich Veliký a jeho dvůr : historický román. Svazek IV.*. Praha.
5. Mühlbach: Luise. *Bedřich Veliký a jeho dvůr : historický román. Svazek V.*. Praha.
6. Herloßsohn: Karl. *Benátčan : (Venecián). Oddíl první*. Praha.
7. Herloßsohn: Karl. *Benátčan : (Venecián). Oddíl druhý*. Praha.
8. Hrubý: Matěj. *Bratří smrti : román*. Praha.
9. Mühlbach: Luise. *Císař Ferdinand I. a jeho doba : historický román. Svazek III.* Praha.
10. Mühlbach: Luise. *Císař Ferdinand I. a jeho doba : historický román. Svazek II.* Praha.
11. Mühlbach: Luise. *Císař Ferdinand I. a jeho doba : historický román. Svazek I.* Praha.
12. Svátek: Josef. *Čeští křižáci : historický román : (zábavná příloha k "Pražskému Denníku")*. Praha.
13. Weiss: Adolf. *Isabella španělská, čili, Konec tyranství : historický román z nejnovejších dějin španělských. VI. díl*. Praha.

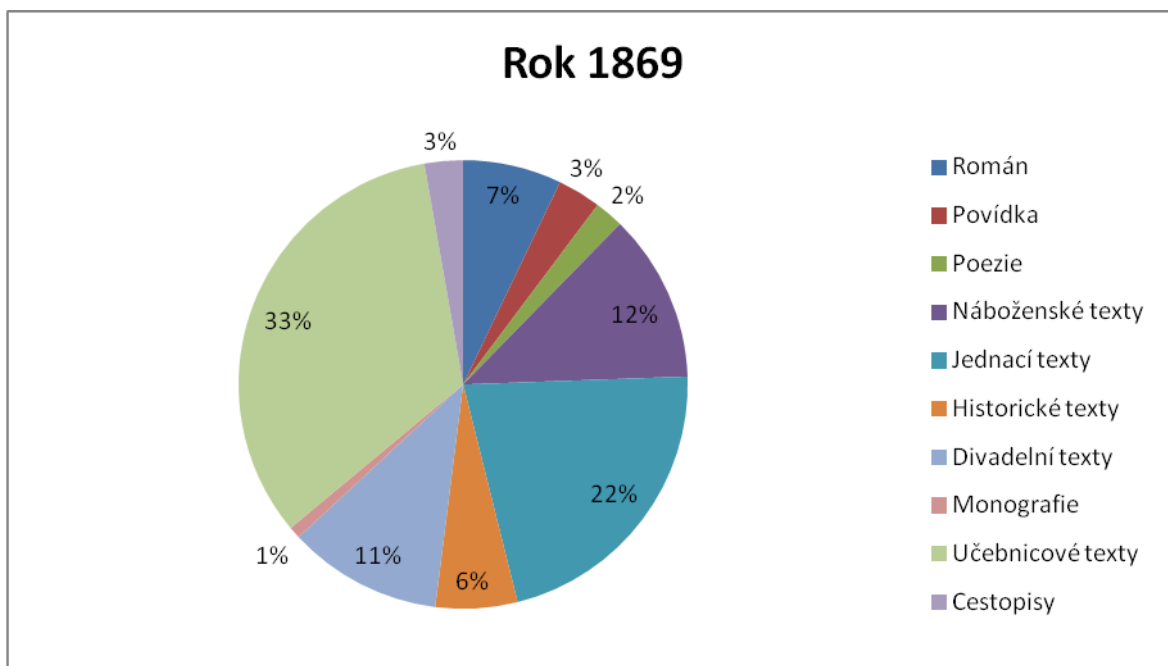
²² Polák, J.: *Česká literatura 19. století*. Praha: SPN, 1990, str. 118.

14. Weiss: Adolf. *Isabella španělská, čili, Konec tyranství : historický román z nejnovějších dějin španělských. V. díl.* Praha.
15. Weiss: Adolf. *Isabella španělská, čili, Konec tyranství : historický román z nejnovějších dějin španělských. II. díl.* Praha.
16. Hugo: Victor. *Muž, který se směje : román. Díl 4., Rozličné pohledy na Ursa.* Praha.
17. Hugo: Victor. *Muž, který se směje : román. Díl 3., Rozličné pohledy na Ursa.* Praha.
18. Hoffmann: Alexander Friedrich Franz. *Nalezené peníze : povídka pro mládež.* Praha.
19. Koliha: Emanuel. *Otakar ze Švamberka : původní povídka pro každý věk.* Praha.
20. Flygare-Carlén: Emilie. *Panenská věž. Díl 1,2 ..* Praha.
21. Flygare-Carlén: Emilie. *Panenská věž. Díl 3, 4 ..* Praha.
22. Herloßsohn: Karl. *Páni z Růže : (Rosenbergové) : historická povídka.* Praha.
23. Göbl Kopidlanský: *František. Snědý hoch : velmi zajímavá povídka z Moravy.* Praha.
24. Suchánek: František. *Syn pazderkův : povídka pro dospělejší mládež.* Praha.
25. Horn: W. O. von. *Strýc na Javě : prostonárodní povídka.* Praha.
26. Marlitt: Eugenie. *Tajemství staré panny : román ve dvou dílech. Díl I.* Praha.
27. Marlitt: Eugenie. *Tajemství staré panny : román ve dvou dílech. Díl II.* Praha.
28. Rellstab: Ludwig. *Tři léta z třiceti : Hist. román z dějin č. z doby původu a počátkův třicetileté války. 1. díl.* Praha.
29. Rellstab: Ludwig. *Tři léta z třiceti : Hist. román z dějin č. z doby původu a počátkův třicetileté války. 3. díl.* Praha.
30. Rellstab: Ludwig. *Tři léta z třiceti : Hist. román z dějin č. z doby původu a počátkův třicetileté války. 2. díl.* Praha.
31. Dragoni Křenovský: Jakub. *Václav Němčický : povídka. Hradec Králové.*
32. *Světlá: Karolina. Vesnický román.* Praha.
33. Herchenbach: Wilhelm. *Zlaté dítky : povídka pro mládež i dospělé.* Praha.
34. Herchenbach: Wilhelm. *Bagdad, král pouště : povídka pro dospělejší mládež.* Praha.
35. Tomsa: František Bohumil. *Car Petr Veliký tesařem v Zaardamu : Povídka pro mládež z roku 1697.* Praha.
36. Cervantes Saavedra: Miguel de. *Don Quijote de la Mancha. Díl druhý.* Praha.

37. Vlasák: Josef Věnceslav. *Hluchoněmý* : povídka pro mládež a přátele její. Praha.
38. Světlá: Karolina. *Kříž u potoka* : vesnický román. Praha.
39. Houška: Josef Vojtěch. *Malý komediant* : původní povídka. Olomouc.
40. Chvoščinskaja: Nadežda Dmitrijevna. *Petrohradské peleše* : kniha o sytých a hladových : román v 6 částích. Svazek čtvrtý. Praha.
41. Scheibe: Theodor. *Rázná vlastenka* : historický román. I. Praha.
42. Hoffmann: Alexander Friedrich Franz. *Tyrolský zámek* : zábavné čtení pro mládež. Praha.

10.1. Grafy na rok 1869

11. Rok 1870

Celkem vychází 3196 dokumentů, z toho 1141 českých a z tohoto množství asi 93% tvoří knihy.

V roce, kdy se narodil ruský spisovatel Ivan Alexejevič Bunin, nositel Nobelovy ceny, Karolina Světlá dopisuje dílo *Poslední paní Hlohovská* a vydává román *Frantina*, který opět dokládá velký zájem čtenářů o vesnický román a o život obyčejných lidí.

V roce 1870 umírá Charles Dickens, Prosper Merimée, či u nás Karel Jaromír Erben, což se v dalším roce projeví v kánonu spisovatelů. Jan Neruda, jeden z předních kanonických autorů, vydává nekrolog Erbenovi a v něm píše: „ Erben je básníkem našim nejčestějším. Kdyby celý národ náš byl co hotový umělec jal se zpracovat pověsti své, jinak nemohl básnit *Polednici*, jinak ne *Vrbu*, než Erben. V Erbenových baladách verš, co verš nelze sobě vůbec ani jinak, čestěji a umělečtěji zároveň myslit...“²³ Citát je dokladem Erbenovy oblíbenosti i toho, že si český národ cenil Erbenovy schopnosti zpracovávat příběhy z ústní lidové slovesnosti a dávat jim uměleckou podobu. Tvorba Erbena působila na národní uvědomění a povzbuzovala Čechy žijící dlouhodobě pod útlakem Rakouska-Uherska a pomáhala nacházet mravní sílu českého lidu v době útlaku a nesvobody. Z téhož nekrologu pochází i citát: „ Ona umělecká dokonalost staví Erbena na Olymp literatury světové, ta jeho českost je literatuře světové obohacením...“

²³ Polák, J.: *Česká literatura 19. století*. Praha: SPN, 1990, str. 75.

U Erbena je verš co verš samé zlato ryzé.“²⁴ Je známo, že Erben své texty měnil a neustále zdokonaloval a tento postup se ukázal jako časově náročný, ale výsledkem bylo naprosto originální a dokonalé dílo, které Erbena oprávněně řadí mezi kanonické autory.

Zájem vzbudil i rozporuplný román *Oživené hroby* od Karla Sabiny vydaný roku 1870 a zachycující částečně autobiografické zážitky z vězení. Po tomto vydání se odhalila dlouhodobá spolupráce Sabiny s tajnou policií o českém kulturním a politickém životě a autor těchto zpráv byl veřejně usvědčen a nazván zrádcem národa.

V tomto roce i u nás vychází nedokončený román Charlese Dickense *Záhada Edwina Drooda*, vychází rovněž další díla Julese Verna – *Dvacet tisíc mil pod mořem*, *Okolo Měsíce*. U nás se stále velké oblibě těší nejen překlady děl Williama Shakespeara, ale i například nábožensko-filozofický spis Tomáše Akvinského *Suma teologická*.

Za naše kanonické spisovatele lze označit opět Karla Sabinu, Josefa Kajetána Tyla, Jakuba Arbesa a Boženu Němcovou.

V tomto roce vychází i staré Spisy Karla staršího ze Žerotína. Jako každý rok i zde nalezneme *Divadelní ochotník*, velké množství zákonů, nařízení a neustále vycházející *Riegerův slovník naučný*.

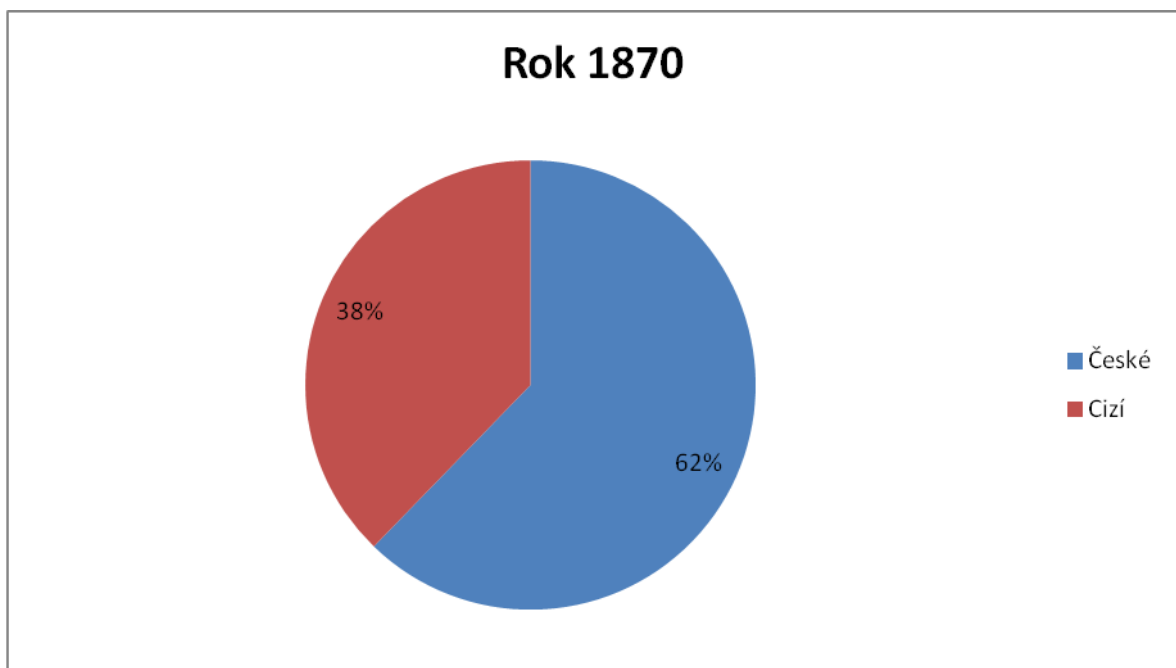
1. Němcová, B. *Babička*. Praha.
2. Mácha: Karel Hynek. *Cikáni*. Praha.
3. Mühlbach: Luise. *Císař Ferdinand I. a jeho doba : historický román. Svazek V.* Praha.
4. Mühlbach: Luise. *Císař Ferdinand I. a jeho doba : historický román. Svazek IV.* Praha.
5. Mühlbach: Luise. *Císař Ferdinand I. a jeho doba : historický román. Svazek III.* Praha.
6. Féval: Paul. *Černý žebrák : román od Pavla Févala*. Praha.
7. Hornof: Martin Bohumil. *Čeští vystěhovalci : povídka z třicetileté války pro mládež i dospělé*. Praha.
8. Tyl: Josef Kajetán. *Dekret Kutnohorský : historická povídka*. Praha.
9. Buddeus: Thomas. *Dva větroplavci : povídka ze života dvou pověstných strojníků*. Praha.

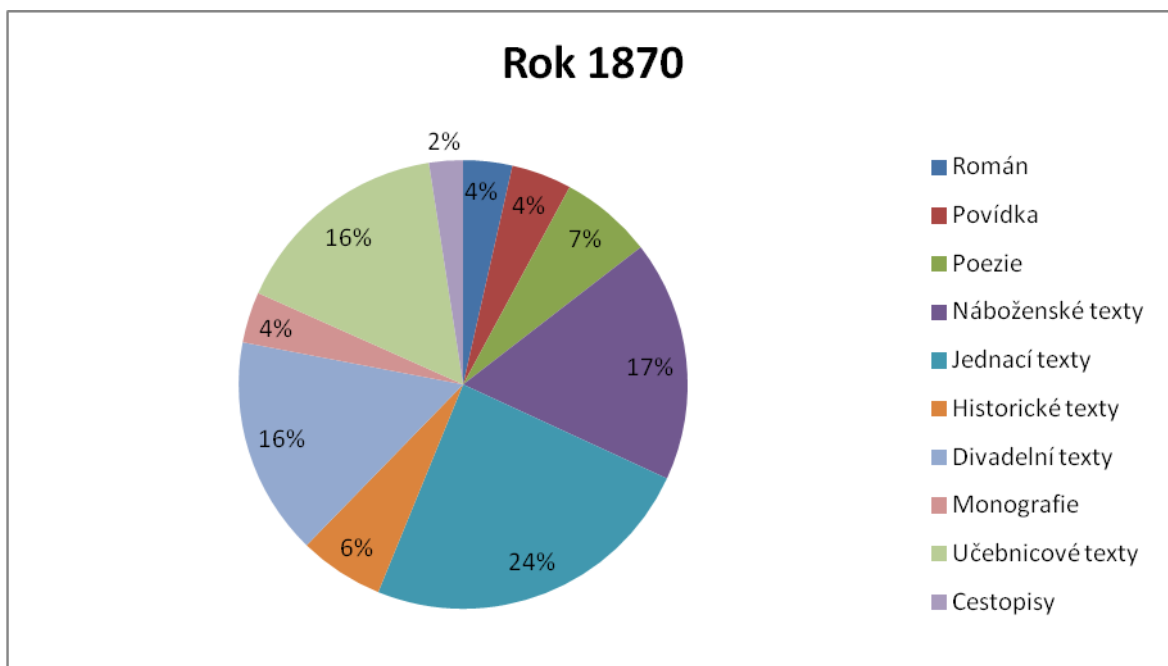
²⁴ Polák, J.: *Česká literatura 19. století*. Praha: SPN, 1990, str. 75-6.

10. Uličný: Julius. *Farář ze San Martino : Historická povídka ze života v Mexiku.* Praha.
11. Mühlbach: Luise. *Hrabě Beňovský : Historický román. [2. část].* Praha.
12. Mühlbach: Luise. *Hrabě Beňovský : Historický román. [1. část].* Praha.
13. Göbl Kopidlanský: František. *Hraběcí rodina, aneb, Děti povržené ženy : román ze společenského života.* Praha.
14. Aurelie. *Kdo jest bohat? : povídka pro ženskou mládež.* Praha.
15. Ambach: Eduard von. *Křištof Kolumbus, nebo, Objevení Ameriky : historická povídka pro mládež a přátele její.* Praha.
16. Valečka: Eduard Georgievič. *Květy z východu : výbor zajímavých povídek arabských, perských a tureckých.* Plzeň.
17. Klitsche de la Grange: Antoinette. *Lodník Tiberský : historická povídka.* Praha.
18. Buddeus: Thomas. *Lupič : povídka pro mládež i dospělé.* Praha.
19. Aurelie. *Nevlastní dcera : povídka pro odrostlejší dívky.* Praha.
20. Zacharyasiewicz: Jan. *Noc královská : povídka z posledních let panování Stanislava Augusta.* Drážďany.
21. Stankovský: Josef Jiří. *O slávě herecké : román.* Praha.
22. Filípek: Václav. *Oudolí Almerianské : povídka pro mládež dospělejší.* Praha.
23. Hoffmann: Alexander Friedrich Franz. *Pán Bůh ještě žije : povídka pro mladý i dospělý věk.* Praha.
24. Svátek: Josef. *Pasovští v Praze roku 1611 : historický román.* Praha.
25. Flygare-Carlén: Emilie. *Poručník : román.* Praha.
26. Flygare-Carlén: Emilie. *Poustevník na skále svatojanské. Svazek III.* Praha.
27. Flygare-Carlén: Emilie. *Poustevník na skále svatojanské. Svazek II.* Praha.
28. Flygare-Carlén: Emilie. *Poustevník na skále svatojanské. Svazek I.* Praha.
29. Niedergesäss: Robert. *Sírotek : povídka ze života řemeslnického pro mládež a přátele její.* Praha.
30. Černohouz: Jan Nep. *Strašný konec, aneb, Zlořečení matčino z kořene vyvrací domy synů : historická povídka.* Praha.
31. Hálek: Vítězslav. *Tři povídky.* Praha.
32. Aurelie. *Utržené růže : povídka pro mládež.* Praha.
33. Klitsche de la Grange: Antoinette. *Vestálka: historická povídka z prvního století křesťanstva.* Brno.
34. Marlitt: Eugenie. *Zlatovláska : román ve dvou dílech. Díl druhý.* Praha.

35. Marlitt: Eugenie. *Zlatovláska : román ve dvou dílech. Díl první.* Praha.
36. Mühlbach: Luis. *Bedřich Veliký a jeho dvůr : historický román. Svazek V.* Praha.
37. Mühlbach: Luis. *Bedřich Veliký a jeho dvůr : historický román. Svazek IV.* Praha.
38. Bauberger: Wilhelm. *Bůh neopouští : povídka pro milou mládež vlasteneckou.* Praha.
39. Dlask: Antonín Ladislav. *Mravné povídky : pro dospělejší mládež. III.* Praha.
40. Hugo: Victor. *Muž, který se směje : román. Díl 1., Moře a noc.* Praha.
41. Hugo: Victor. *Muž, který se směje : román. Díl 1., Na rozkaz krále.* Praha.
42. Hugo: Victor. *Muž, který se směje : román. Díl 1., Počátek školiny.* Praha.
43. Hugo: Victor. *Muž, který se směje : román. Díl 1., Rozličné pohledy na Ursa.* Praha.
44. Koliha: Emanuel. *Otakar ze Švamberka : původní povídka pro každý věk.* Praha.
45. Flygare-Carlén: Emilie. *Panenská věž. Díl 1,2 ..* Praha.
46. Flygare-Carlén: Emilie. *Panenská věž. Díl 3,4 ..* Praha.
47. Herloßsohn: Karl. *Páni z Růže : (Rosenbergové) : historická povídka.* Praha.
48. Světlá: Karolina. *Vesnický román.* Praha.

11.1. Grafy na rok 1870

12. Rok 1871

V tomto roce vychází například časopis *Osvěta*, který je spojen se jménem Václava Vlčka, poezie Elišky Krásnohorské *Z máje žití*, dále *Prvosenky*, *Zpěvy epické*, *Zpěvy svatováclavské*, tedy básně Václava Šolce, který v tomto roce umírá. Václav Šolc je jeden z významných básníků této doby. Zajímavý byl zejména protlačováním sociální a národní tematiky do svých básní. V tomto roce vychází jeho básnická sbírka *Prvosenky* již v druhém vydání. Toto je charakterizováno jako: „ básnický žeň vzrušených let šedesátých, se jeví jako most na drahách české poezie od májovců k ruchovcům-lumírovům.“²⁵ V prostředním oddílu *Prvosenek* nazvaném *Zpěvy svatováclavské* často připomíná minulost Čechů a lidstva. „ Šolc nabízí nazírání národního údělu jako obdoby Kristovy cesty s ukřižováním a vykoupením.“²⁶ Přes nedobré postavení Čechů v Šolcově současnosti pohlíží autor do budoucna s optimismem.

V tomto roce česká kultura také ztrácí významnou osobnost generace Národního divadla, malíře Josefa Mánese. Mezi českými knihami nalezneme díla Karla Jaromíra Erbena, který zemřel v roce 1870, dále díla Jana Nerudy, Vítězslava Háška, spisy Františka Ladislava Čelakovského, Svatopluka Čecha nebo díla Jana Amose

²⁵ Lehár, J., Stich, A., Janáčková, J., Holý, J.: *Česká literatura od počátků k dnešku*. Praha: Lidové noviny, 1998, str. 303.

²⁶ Lehár, J., Stich, A., Janáčková, J., Holý, J.: *Česká literatura od počátků k dnešku*. Praha: Lidové noviny, 1998, str. 303.

Komenského a o Janu Amosovi Komenském, v tomto roce totiž uplynulo 200 let od jeho smrti. Z jeho pedagogických děl byla vydána Velká didaktika a z děl nábožensko-filozofických jeho vrcholné dílo Labyrint světa a ráj srdce. Domnívám se, že Češi díky dlouhá léta trvající cenzuře knih byli zvyklí a schopní se orientovat v jinotajných knihách, a proto alegorická skladba Labyrint světa a ráj srdce patřila mezi díla často vyhledávaná a čtená. Vydání díla Jana Amose Komenského potvrdilo, že Češi si váží svých významných osobností, i když jim v případě Komenského nebylo z náboženských důvodů přáno působit v Čechách. Dodnes musí dojímat slova, kterými se zklamaný Komenský loučil s národem: „ Na tebe, národe Český a Moravský, vlasti milá, zapomenouti také nemohu při svém již dokonalém s tebou se loučení.“²⁷

Zajímavostí je vydání almanachu, který se zaměřoval na poezii omladiny jižních Čech s názvem Anemonky.

Všeobecně opět nalezneme různé kalendáře, příručky, Divadelní ochotník a můžeme pozorovat ubývání dokumentů s náboženskou tematikou.

1. Hýbl: Jan. *Beránek : povjodka utěšená*. Skalice.
2. Vlasák: Josef Věnceslav. *Bůh neopouští : Povídka pro milou mládež vlasteneckou*. Praha.
3. Told: Franz Xaver. *Cikán : román od F.X. Tolda*. Hradec Králové.
4. Jedlička: Josef. *Čerstvé listy : krátké mravní povídky*. Praha.
5. Féval: Paul. *Černý žebrák : román*. Praha.
6. Meissner: Alfred. *Černožlutí : román z dob reakce Rakouska*. Praha.
7. Baron: Richard. *Český hoch v Americe : povídka pro mládež a její přátele*. Praha.
8. Schwartz: Marie Sophie. *Dcera šlechticova : román ze švédského*. Praha.
9. Fanfani: Pietro. *Divotvorná loutka : povídka pro děvčata*. Olomouc.
10. Anonym: *Eugenia, čili: Tajnosti Tuilerií : historický román z posledních dob Francie*. Praha.
11. Hoffmann: Alexander Friedrich Franz. *Hodný syn : povídka pro mládež*. Praha.
12. Ronek: Tomáš J.. *Hodný sirotek ; Věrný syn : dvě povídky k poučení milé mládeži československé*. Praha.
13. Hoffmann: Alexander Friedrich Franz. *Hlas Páně : povídka pro mládež*. Praha.

²⁷ Balajka, B. a kol.: *Přehledné dějiny literatury I*. Praha: SPN, 1970, str. 101.

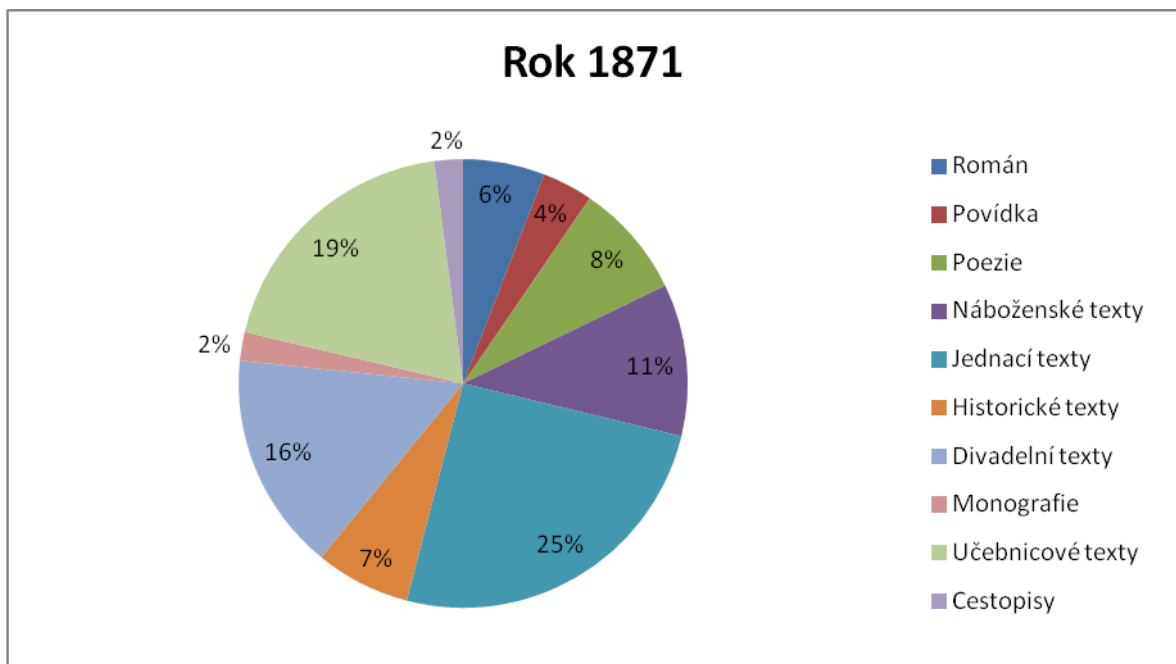
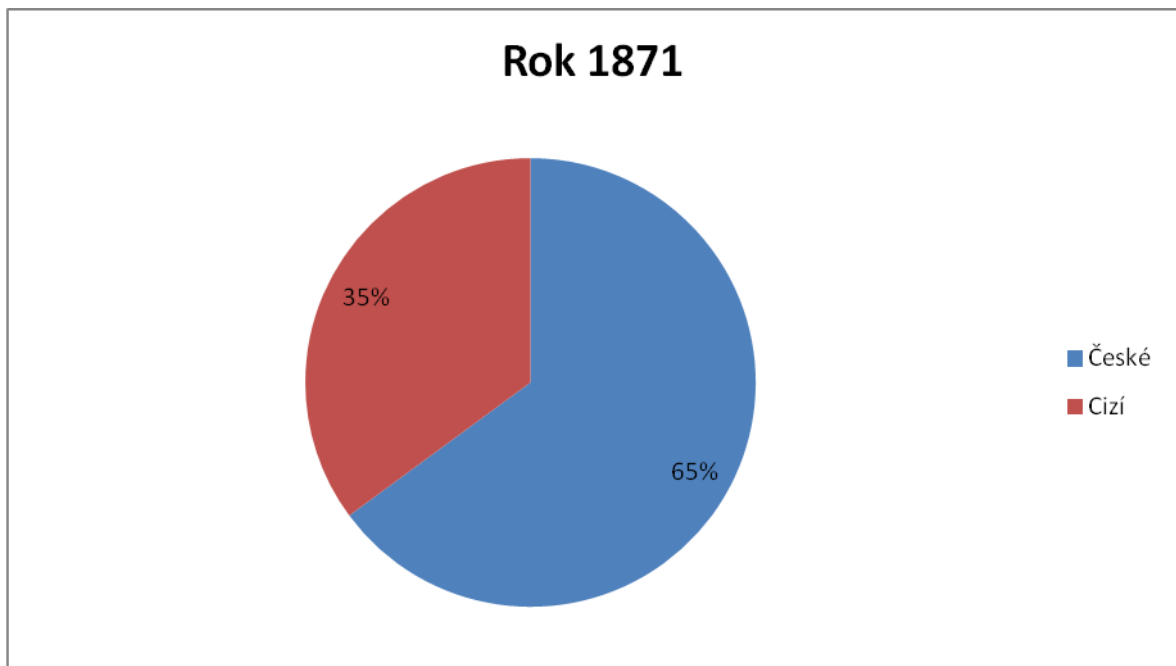
14. Dumas: Alexandre. *Hrabě Monte Kristo : román*. Praha.
15. Vlasák: Josef Věnceslav. *Jaromír a Otokar ; Památka dušiček ; Památní kniha : tři povídky pro vlastenskou mládež*. Praha.
16. Černý: Jan Ladislav. *Karel a Václav : původní povídka pro mládež*. Praha.
17. Svátek: Josef. *Majestát Rudolfa II. : Hist. román. Díl 1.* Praha.
18. Fraser Tytler: Anne. *Marie a Flora : povídka pro děti a rodiče i pro pěstouny*. Praha.
19. Garibaldi: Giuseppe. *Mnich na trůnu, aneb, Řím v devatenáctém století : politický román*. Praha.
20. Baron: Richard. *Napravená křivda : povídka pro dospělejší mládež*. Praha.
21. Bolanden: Conrad von. *Nový Pán Bůh : povídka pro lid ze života*. Praha.
22. Mühlbach: Luise. *Oběti náboženského fanatismu : historický román z třicetileté války. Kniha I.* Praha.
23. Mühlbach: Luise. *Oběti náboženského fanatismu : historický román z třicetileté války. Kniha II.* Praha.
24. Mühlbach: Luise. *Oběti náboženského fanatismu : historický román z třicetileté války. Kniha III.* Praha.
25. Smith: John Frederick. *Poslední Stuartovec : historický román*. Praha.
26. Hraše: Jan Karel. *Povídky našeho lidu*. Nové Město nad Metují.
27. Ponson du Terrail: Pierre Alexis de. *Rocambolo : román dle francouzského*. Praha.
28. Meissner: Alfred. *Říma zplozenci : historický román. Kniha III. a IV.*. Praha.
29. Meissner: Alfred. *Říma zplozenci : historický román. Kniha II. a I.*. Praha.
30. Černohouz: Jan Nep. *Sláva a záhuba rodu Vršovcův : historická povídka z dějin českých*. Praha.
31. Jókai: Mór. *Souboj s Bohem : povídka dle maďarských rodinných podání*. Pešto.
32. Hoffmann: Alexander Friedrich Franz. *Svízele životní : povídka pro mládež*. Praha.
33. Flygare-Carlén: Emilie. *Světničky arkýřové : román ze švédského od Emilie Flygaré-Carlénové*. Praha.
34. Schwartz: Marie Sophie. *Urozenost a vzdělanost. Díl první*. Praha.
35. Schwartz: Marie Sophie. *Urozenost a vzdělanost. Díl druhý*. Praha.
36. Flygare-Carlén: Emilie. *Valdemar Klain*. Praha.
37. Svátek: Josef. *Vězeň na Křivoklátě : historický román. Díl 1., 2., 3.* Praha.

38. Nieritz: Gustav. *Vysloužilec Hrdina a jeho syn : dojemná povídka pro mládež*. Praha.

39. Flygare-Carlén: Emilie. *Zástupce : román ze švédského od Emilie Flygaré-Carlénové*. Praha.

40. Feuillet: Octave. *Ze života mladého chudého muže*. Praha.

12.1. Grafy na rok 1871

13. Rok 1872

V tomto roce vzniká například Čechova Evropa, Nerudovi Trhani či Zvonečková královna: zapomenutý příběh od Karoliny Světlé. Dále vycházejí díla Komenského, překlady Dumase, Shakespeara.

Můžeme pozorovat, že u nás se objevuje například Durdíkův překlad Lermontových básní, Josef Václav Sládek – překladatel vydává Průpravnou mluvnici anglického jazyka s příklady a výslovností. Josef Václav Sládek vydal v roce 1872 překlad amerického básníka H. W. Longfellowa Píseň o Hiawatě, jedná se o indiánský epos. Tato skutečnost souvisí s jeho dvouletým pobytem v USA. Po studiích zde získával životní zkušenosti a zaujalo ho především těžké postavení Indiánů. Pobyt v Americe mu ujasnil pohled na život a na svět a „vrátil se domů s úmyslem bojovat za lepší budoucnost českého lidu v denních zápasech.“²⁸

Opět můžeme vidět různá vydání Bible, i když obecně vychází texty s náboženskou tematikou méně.

Rok 1872 je rokem, kdy vychází cyklus fejetonů Jana Nerudy s názvem „ O našem uměleckém vkusu“. Neruda se v něm zabývá podporou uměleckého vkusu a vyzdvihuje nutnost literárních besed a přednášek. Tvrdí, že: „ Povinnost naše tudíž v tom náleží, abychom i u věcech literárních odváděli obecnstvo od choutek a přiváděli k zásadám; vzdělání v jiném nezáleží.“²⁹ V dalších svých fejetonech ponoukal čtenáře, aby podporovali kvalitní českou literaturu, případně i překlady. Toto se odrazilo v grafech, ze kterých můžeme vysledovat, že vycházela v poměru více literatura česká, zahraniční tedy byla až druhotná. To, že podporoval českou literaturu, dokládá i skutečnost, že ve svých fejetonech „kritizoval školu, že přeceňuje ku příkladu matematiku na úkor humanitních předmětů.“³⁰ Další Nerudovo dílo, které bylo přínosem pro české čtenáře, nese název Obrazy z ciziny, kde Neruda chtěl podat informace o světě, který byl pro české obyvatelstvo neznámý.

Za kanonické autory lze v tomto roce podle vydaných děl označit Karolinu Světlou nebo Karla Sabinu, ale i již nežijícího Karla Hynka Máchu. Vychází i Hálkova básnická sbírka V přírodě.

²⁸ Polák, J.: *Česká literatura 19. století*. Praha: SPN, 1990, str. 173.

²⁹ Lehár, J., Stich, A., Janáčková, J., Holý, J.: *Česká literatura od počátků k dnešku*. Praha: Lidové noviny, 1998, str. 271.

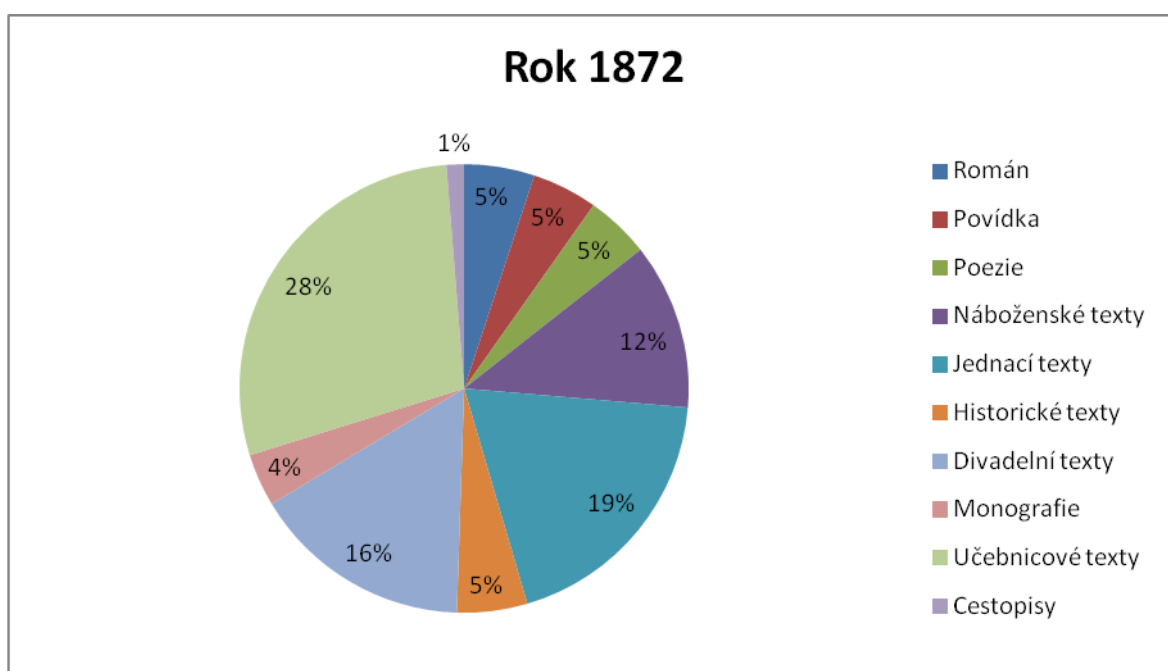
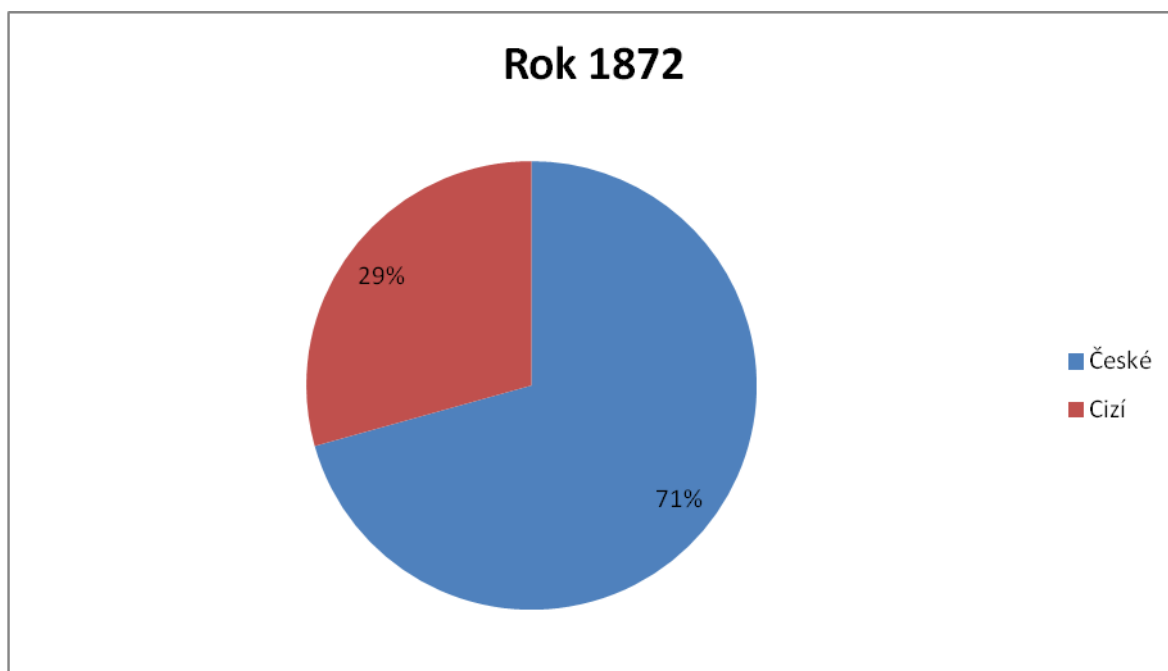
³⁰ Lehár, J., Stich, A., Janáčková, J., Holý, J.: *Česká literatura od počátků k dnešku*. Praha: Lidové noviny, 1998, str. 270.

1. Hoffmann: Alexander Friedrich Franz. *Arthur, aneb, Mladý lord ve škole života : povídka pro dospělejší mládež*. Praha.
2. Schwartz: Marie Sophie. *Dvě matky : román ze švédského Marie Žofie Švarcové*. Praha.
3. Vlasák: Josef Věnceslav. *Eliška ze Lhoty : povídka pro mládež a přátele její z dob bouře selské r. 1520*. Praha.
4. Schmid: Christoph von. *Beránek : utěšená povídka pro dívky*. Litomyšl.
5. Herloßsohn: Karl. *Černohorci : historicko-romantická povídka*. Praha.
6. Schwartz: Marie Sophie. *Dvě matky : román ze švédského Marie Žofie Švarcové díl II.* Praha.
7. Fouqué: Friedrich de la Motte. *Hrdina : povídka*. Praha.
8. Dumas: Alexandre. *Hrabě Monte Kristo : román*. Praha.
9. Glaubrecht: Julius. *Isolda, děvče francké : povídka z dob výprav křižáckých*. Praha.
10. Sabina: Karel. *Jen tři léta! : román*. Praha.
11. Schmid: Christoph von. *Klášter Kartuziánský : povídka květné mladosti*. Litomyšl.
12. Stankovský: Josef Jiří. *Král a biskup : historický román z doby panování Rudolfa II.* Praha.
13. Světlá: Karolina. *Lamač a jeho dítě : povídka*. Praha.
14. Kummings: Mary. *Lampářova schovanka : americký román od Marie Kummings-ové*. Praha.
15. Lipovský: V. *Mlynářova dceruška : původní povídka*. Kroměříž.
16. Danilevskij: Grigorij Petrovič. *Na svobodě : román ze života rus. lidu*. Praha.
17. Pillich: Jan. *Myslivna v Habří : Povídka pro mládež dospělejší*. Praha.
18. Erckmann: Emile. *Muž z lidu : román ze života dělnického od Em. Erckmanna a Al. Chatriana*. Praha.
19. Hoffmann: Alexander Friedrich Franz. *Nad oblohou Pán : povídka pro dospělejší mládež*. Praha.
20. Mühlbach: Luise. *Oběti náboženského fanatismu : historický román z třicetileté války. Kniha V.* Praha.
21. Mühlbach: Luise. *Oběti náboženského fanatismu : historický román z třicetileté války. Kniha IV.* Praha.

22. Flygare-Carlén: Emilie. *Obchodní dům v mořských skaliskách : román ze švédského Emilie Flygare-Carlénové. Díl třetí.* Praha.
23. Flygare-Carlén: Emilie. *Obchodní dům v mořských skaliskách : román ze švédského Emilie Flygare-Carlénové. Díl první.* Praha.
24. Flygare-Carlén: Emilie. *Panenská věž.* Praha.
25. Just: Eduard. *Pařížská komuna, aneb, Konec tyranství : historický román z nejnovější doby. Díl 2.* Praha.
26. Just: Eduard. *Pařížská komuna, aneb, Konec tyranství : historický román z nejnovější doby. Díl 1.* Praha.
27. Herchenbach: Wilhelm. *Pasák a hrabě : povídka pro mládež i dospělé.* Praha.
28. Hoffmann: Alexander Friedrich Franz. *Paštičkář, aneb Pýcha předchází pád : povídka pro mládež.* Praha.
29. Jiřanský: A. V. *Policejní špehoun : Román z posledního desetiletí.* Vídeň.
30. Svátek: Josef. *Praha a Řím : historický román. Díl první.* Praha.
31. Svátek: Josef. *Praha a Řím : historický román. Díl druhý.* Praha.
32. Svátek: Josef. *Praha a Řím : historický román. Díl třetí.* Praha.
33. Beneš Třebízský: Václav. *Příšery : povídka.* Praha.
34. Schmid: Christoph von. *Růžový keř : povídka květné mladosti.* Litomyšl.
35. Hoffmann: Alexander Friedrich Franz. *Snažil a Nedbal : povídka pro mládež.* Praha.
36. Světlá: Karolina. *Společnice : novela.* Praha.
37. Gončarov: Ivan Aleksandrovič. *Stará historie : román Ivana Gončarova. Díl první.* Plzeň.
38. Schmidlechner: Eduard Ferdinand. *Syn vojínův, aneb, Pomsta náleží Bohu : povídka z války rakousko-pruské z roku 1866 : pro dospělejší mládež vlasteneckou a přátele její.* Praha.
39. Vlasák: Josef Věnceslav. *Šotek ; Divadelní herečka ; Židovka a syn její : povídky pro mládež vlastenskou.* Praha.
40. Hoffmann: Alexander Friedrich Franz. *Tajemství lesní ženy : povídka pro mládež a přátele její.* Praha.
41. Scheibe: Theodor. *Tajemství zповědnice : historický román z doby jezovické v Rakousku. [Díl I.]* Praha.
42. Scheibe: Theodor. *Tajemství zповědnice : historický román z doby jezovické v Rakousku. [Díl II.]* Praha.

43. Fielding: Henry. *Tom Jones, čili, Příběhové nalezenec : román v XVIII knihách. Díl druhý.* Praha.
44. Fielding: Henry. *Tom Jones, čili, Příběhové nalezenec : román v XVIII knihách. Díl první.* Praha.
45. Rellstab: Ludwig. *Tři léta z třiceti : historický román z dějin českých, z doby původu a počátkův třicetileté války. Díl 4.* Praha.
46. Fielding: Henry. *Tom Jones, čili, Příběhové nalezenec : román v XVIII knihách. Díl čtvrtý.* Praha.
47. Hoffmann: Alexander Friedrich Franz. *Tvrdohlavec : povídka pro dospělejší mládež.* Praha.
48. Deriège: Felix. *Upálení Jana Husa, čili, Sněm kostnický : historický román od Felixe Deriége. Díl I.* Praha.
49. Deriège: Felix. *Upálení Jana Husa, čili, Sněm kostnický : historický román od Felixe Deriége. Díl II.* Praha.
50. Pflieger Moravský: *Gustav. Z malého světa : román.* Praha.
51. Flygare-Carlén: *Emilie. Zástupce.* Praha.
52. Hoffmann: Alexander Friedrich Franz. *Zlé a dobré srdce : povídka pro dospělejší mládež.* Praha.
53. Šenoa: August. *Zlatníkův zlatoušek : román z minulosti záhřebské.* Praha.
54. Rüffer: Eduard. *Zrádce národa : historický původní román z nejnovější doby. Díl první.* Praha.
55. Světlá: Karolina. *Zvonečková královna :: zapomenutý příběh.* Praha

13.1. Grafy na rok 1872

14. Rok 1873

V roce 1873 vznikají například díla Elišky Krásnohorské *Ze Šumavy*, Poldík rumař Vítězslava Háška, další román Karoliny Světlé – *Nemodlenec* nebo Verneova *Cesta kolem světa*, která u nás vychází v Drnově překladu.

V tomto roce se narodila česká spisovatelka Božena Benešová. Mezi vydanými dokumenty tohoto roku opět najdeme díla Alexandra Dumase, Dostojevského Běsy, díla Jana Amose Komenského, Hálkův román Na statku a v chaloupce, Na vejminku či román Sofie Podlipské Osud a nadání nebo dílo Jana Nerudy. Vítězslav Hálek je jedním z předních představitelů literatury s venkovskou tematikou, psal především povídky zabývající se životem na vesnici, osudy chudých lidí a osudy starých výminkářů. Tuto problematiku nejvíce osvětlil právě v povídce Na vejminku, která v tomto roce vychází. Již v předešlých letech jsem zmiňovala díla s vesnickou látkou u Karoliny Světlé, Hálkovy povídky „ se lišily silným uplatněním tklivého a lyrického tónu a signály živého ústního vypravování.“³¹ Tato léta obecně považujeme za vrchol Hálkovy tvorby. Obecně také vychází velké množství slovníků a učebnic, například Hegerův slovník naučný.

Tento rok byl rokem první celosvětové hospodářské krize, která upozorňovala na záporné důsledky průmyslové revoluce. Domnívám se, že vznik hospodářské krize negativně ovlivnil množství knih vydávaných v následujících letech.

Ruchovci neměli k dispozici vlastní časopis a „ v tomto ohledu na tom byli líp spisovatelé, kteří připisovali umění moc odpoutávat člověka od všedních starostí, spojovat jeho ducha a představivost s ideály humanity a krásy, s lidstvem.“³² V roce 1873 Jan Neruda obnovil časopis Lumír. V tomtéž roce přijímal k otištění Arbesovu prózu Svatý Xaverius. „ Název pro napínavé vypravování středního rozsahu (kolem 100 stránek) prý vymyslel Jan Neruda.“³³ Arbes svými romanety obohatil původní českou prózu. Hledání řešení pomocí rozumu spojuje toto romaneto s povídkami amerického autora E. A. Poea.

Za kanonické autory tohoto roku považujeme Vítězslava Hála, Jana Nerudu, Karolinu Světlou, Jakuba Arbesa atd..

1. Kock: Paul de. *Bílý dům : román od Pavla de Kocka ; přeložil Fr.L. Čížek. Praha.*
2. Sokol:Josef. *Bodlák a růže : povídka pro mládež. Praha.*
3. Lavergne: Alexandre de. *Bursovni špekulant : román. Díl první. Praha.*

³¹ Lehár, J., Stich, A., Janáčková, J., Holý, J.: *Česká literatura od počátků k dnešku*. Praha: Lidové noviny, 1998, str. 274.

³² Lehár, J., Stich, A., Janáčková, J., Holý, J.: *Česká literatura od počátků k dnešku*. Praha: Lidové noviny, 1998, str. 293.

³³ Lehár, J., Stich, A., Janáčková, J., Holý, J.: *Česká literatura od počátků k dnešku*. Praha: Lidové noviny, 1998, str. 306.

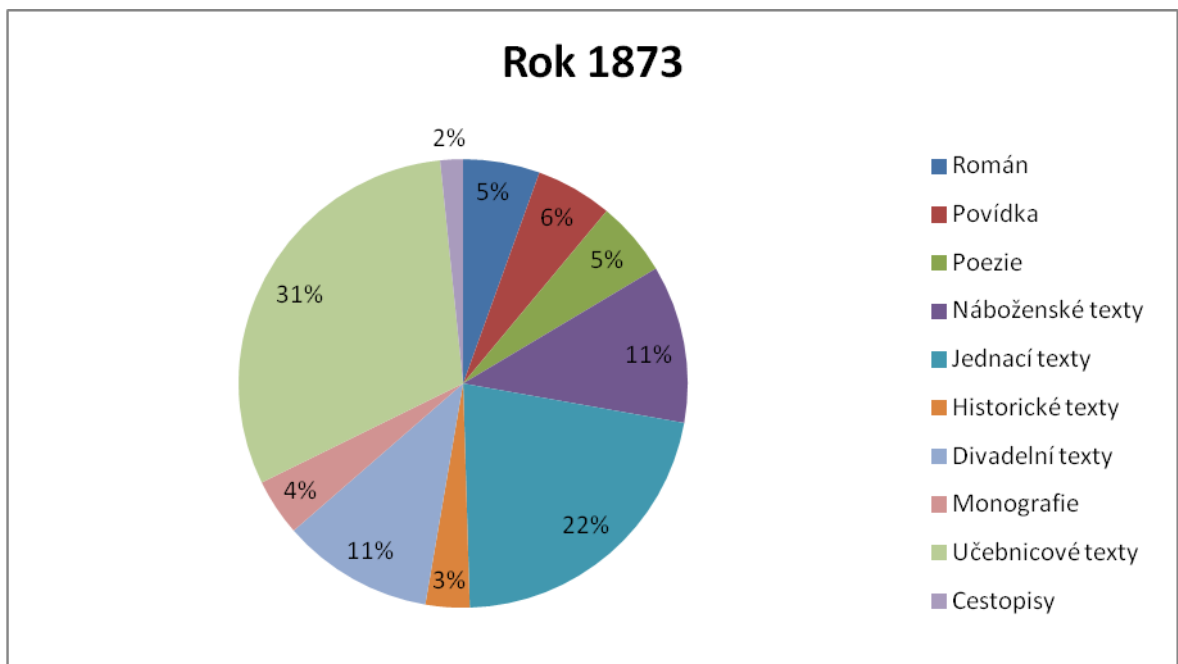
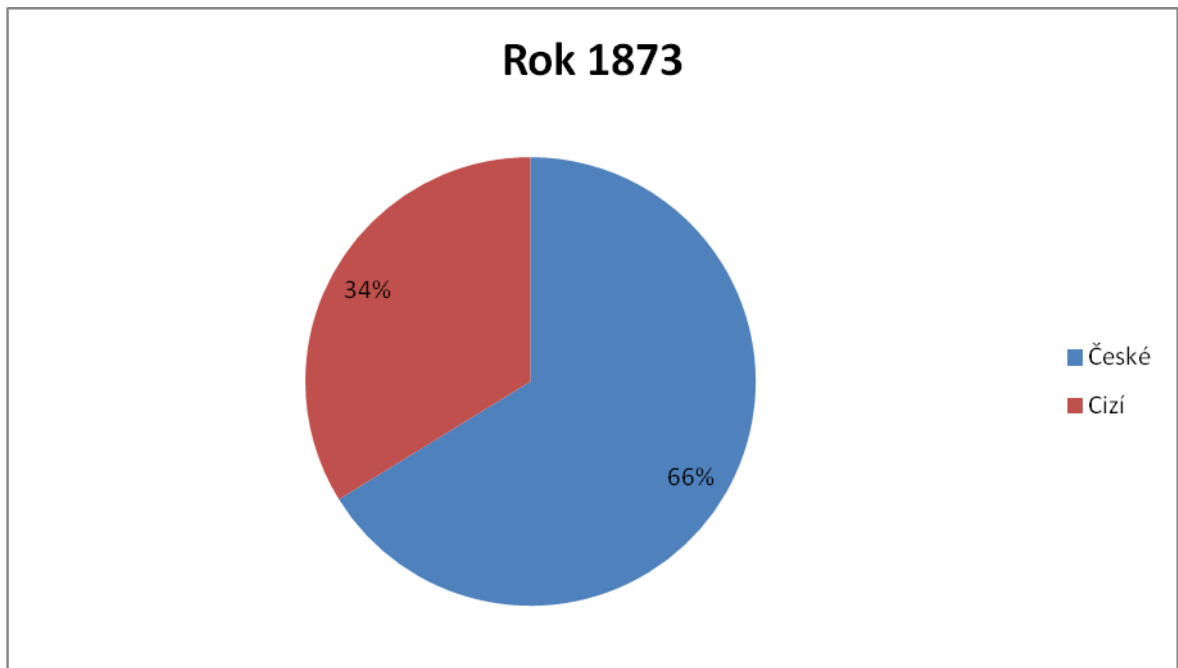
4. Lavergne: Alexandre de. *Bursovní špekulant : román. Díl druhý.* Praha.
5. Verne: Jules. *Cesta kolem světa za osmdesáte dní : cestopisný román.* Praha.
6. Světlá: Karolina. *Cikánka : povídka.* Praha.
7. Doucha: František. *Dárek upřímnosti : povídky a básně zábavné a poučné.* Praha.
8. Nečas: Jan Evangelista. *Drobné povídky.* Kroměříž.
9. Paulson: Josif Ivanovič. *Drobné povídky a bajky.* Praha.
10. Schmid: Christoph von. *Irská chatrč : Povídka pro mládež dospělejší.* Praha.
11. Schmidlechner: *Eduard Ferdinand. Lev a Tyček, aneb, Založení kláštera Broumovského : historická povídka pro mládež a přátele její.* Praha.
12. Pichler: Luise. *Mistr Dětrich, platněř, aneb, Černý mor : povídka pro dospělejší mládež.* Praha.
13. Hálek: Vítězslav. *Na statku a v chaloupce : povídka.* Praha.
14. Bauberger: Wilhelm. *Mouřeninka v Guayaně : povídka ze severu jižní Ameriky ; Pytláci : povídka pro ušlechtilé čtenářstvo.* Praha.
15. Světlá: Karolina. *O krejčíkově Anežce : povídka.* Praha.
16. Podlipská: Sofie. *Osud a nadání : román. Svazek 2..* Praha.
17. Podlipská: Sofie. *Osud a nadání : román. Svazek 1..* Praha.
18. Filípek: Václav. *Oudolí Almerianské : povídka pro mládež dospělejší.* Praha.
19. Lipovský: V. *Pan Roháč z Dubé : historická povídka.* Praha.
20. Pfleger Moravský: *Gustav. Paní fabrikantova.* Praha.
21. Just: Eduard. *Pařížská komuna, aneb, Konec tyranství : román. Díl druhý.* Praha.
22. Just: Eduard. *Pařížská komuna, aneb, Konec tyranství : román. Díl první.* Praha.
23. Kramář: Josef. *Paprsek sluneční : povídka pro mládež dospělejší.* Olomouc.
24. Just: Eduard. *Papežova dcera, aneb, Tajnosti Říma : historický román z dob papeže Alexandra VI. Díl první.* Praha.
25. Just: Eduard. *Papežova dcera, aneb, Tajnosti Říma : historický román z dob papeže Alexandra VI. Díl čtvrtý.* Praha.
26. Just: Eduard. *Papežova dcera, aneb, Tajnosti Říma : historický román z dob papeže Alexandra VI. Díl třetí.* Praha.
27. Just: Eduard. *Papežova dcera, aneb, Tajnosti Říma : historický román z dob papeže Alexandra VI. Díl druhý.* Praha.

28. Just: Eduard. *Papežova dcera, aneb, Tajnosti Říma : historický román z dob papeže Alexandra VI. Díl šestý.* Praha.
29. Flygare-Carlén: Emilie. *Poručník. Díl 2 ..* Praha.
30. Flygare-Carlén: Emilie. *Poručník. Díl 1 ..* Praha.
31. Ponson du Terrail: *Pierre Alexis de. Provaz oběšence.* Praha.
32. Baron: Richard. *Přátelství a pomsta.* Olomouc.
33. Ponson du Terrail: *Pierre Alexis. Rocambolo ve vězení.* Praha.
34. Svátek: Josef. *Sasové v Praze roku 1631 : historický román. Díl 2..* Praha.
35. Ambach: Eduard von. *Sirotkové Neapolští : dojemná povídka od Eduarda z Ambachu.* Praha.
36. Ruffer: Eduard. *Spiknutí židů v Praze. Díl druhý.* Praha.
37. Ruffer: Eduard. *Spiknutí židů v Praze. Díl první.* Praha.
38. Flygare-Carlén: Emilie. *Svěřenský statek. Díl 1,2.* Praha.
39. Flygare-Carlén: Emilie. *Svěřenský statek. Díl 3.,4..* Praha.
40. Flygare-Carlén: Emilie. *Svěřenský statek. Díl 2.* Praha.
41. Flygare-Carlén: Emilie. *Světničky arkýřové.* Praha.
42. Flygare-Carlén: Emilie. *Svěřenský statek : román ze švédského Emilie Flygaré-Carlénové.* Praha.
43. Sokol: Antonín H. *Tvrdé palice : povídka z moravské vesnice.* Praha.
44. Schwartz: Marie Sophie. *Vdova a děti její : román od Marie Žofie Švarcové.* Praha.
45. Ambach: Eduard von. *Vina a smír : povídka pro dospělejší mládež a pro lid.* Praha.
46. Beneš: Václav. *Vodníková nevěsta : rybářská povídka.* Slané.
47. Ptáček: Antonín. *Z dob pěstního práva : historická povídka.* Slané.
48. Sokol: Antonín H.. *Z doby komety : původní humoristická povídka z moravské vesnice.* Praha.
49. König: Ewald August. *Zakuklený princ, čili, Pařížská náměsíčnice. Svazek III.* Praha.
50. König: Ewald August. *Zakuklený princ, čili, Pařížská náměsíčnice. Svazek VI.* Praha.
51. König: Ewald August. *Zakuklený princ, čili, Pařížská náměsíčnice. Svazek IV.* Praha.

52. König: Ewald August. *Zakuklený princ, čili, Pařížská náměsíčnice. Svazek V.*
Praha.

53. Pflieger Moravský: *Gustav. Ztracený život : román.* Praha.

14.1. Grafy na rok 1873

15. Rok 1874

V tomto roce bohužel umírá jeden z našich kanonických autorů Vítězslav Hálek. Ještě před svou smrtí stihl vydat poslední venkovskou povídku Pod pustým kopcem, která je dokladem pokračujícího zájmu spisovatelů o venkovskou tematiku. Hálek zemřel v necelých 40 letech a Jan Neruda smrt svého vrstevníka komentoval slovy: „Vítězslav Hálek mrtev! Národ nesvorný a rozervaný jako snad nikdy ztratil nyní ještě jednoho z nejlepších svých synů.“³⁴ Tento obdivný citát se jeví tím zajímavější, že Neruda s Hálkem byli konkurenti. Svoje první sbírky vydali ve stejnou dobu. Na druhou stranu na svět přichází jeden z našich nejvýznamnějších symbolistů Karel Hlaváček.

Rok 1874 byl rokem velkých politických změn. Staročeši (především F. L. Rieger a František Palacký) byli přesvědčeni, že je třeba setrvat v pasivní rezistenci. Tím se dočkali kritiky ze strany českých liberálů. Ti poukazovali na skutečnost, že „se český národ pasivní rezistencí vzdává jakýchkoli možností ovlivňovat svou situaci. Koncem roku 1874 se konečně odhodlali stoupenci mladočeského proudu k rozhodnému kroku. Na svém sjezdu oznámili vytvoření samostatné Národní strany svobodomyšlné (mladočeské).“³⁵ Jejich počet se postupně rozrůstal především o stoupence z řad podnikatelů i ze zámožnějších vrstev venkovského obyvatelstva. Jejich hlavním cílem bylo rozšiřování občanských práv. Mním, že z tohoto důvodu se literatura výrazně rozrůstala o žánry jednacích literatury.

Ve světě bychom našli například dílo Gustava Flauberta *Pokoušení svatého Antonína* nebo Hugův román *Devadesát tři*, který zachycuje události roku 1793. Tento román společně s Hugovými básněmi vychází v tomto roce i u nás. Dále jsou u nás vydáni Dumasovi *Tři mušketýři*, díla Waltera Scotta, Erbenova *Kytice*, opět různé zákony, Riegerův slovník naučný a díla kanonických autorů Hálek, Světlé, Podlipské.

1. Marie Alžběta. *Babička : povídka od Marie Alžběty*. Praha.
2. Collins: Wilkie. *Bezejmenné. Díl 4*. Praha.
3. Collins: Wilkie. *Bezejmenné. Díl 3*. Praha.
4. Collins: Wilkie. *Bezejmenné. Díl 2*. Praha.
5. Collins: Wilkie. *Bezejmenné. Díl 1.* Praha.
6. Šulc: Pavel J. *Bratři : dvě povídky pro mládež*. Praha.

³⁴ Lehár, J., Stich, A., Janáčková, J., Holý, J.: *Česká literatura od počátků k dnešku*. Praha: Lidové noviny, 1998, str. 270.

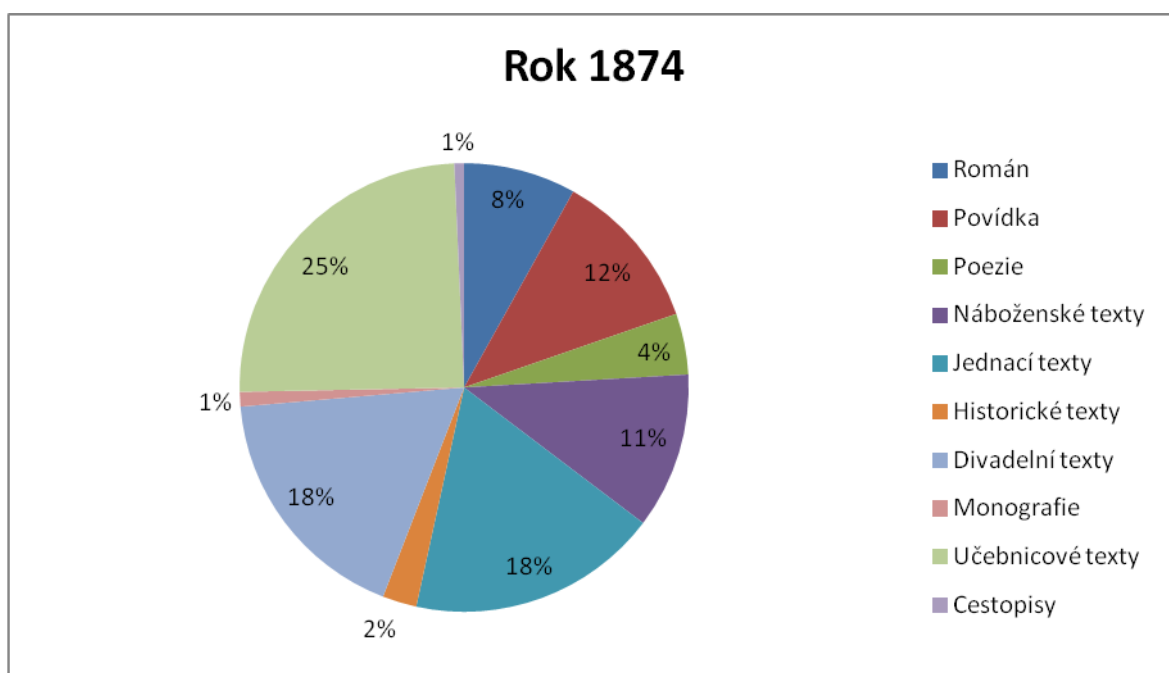
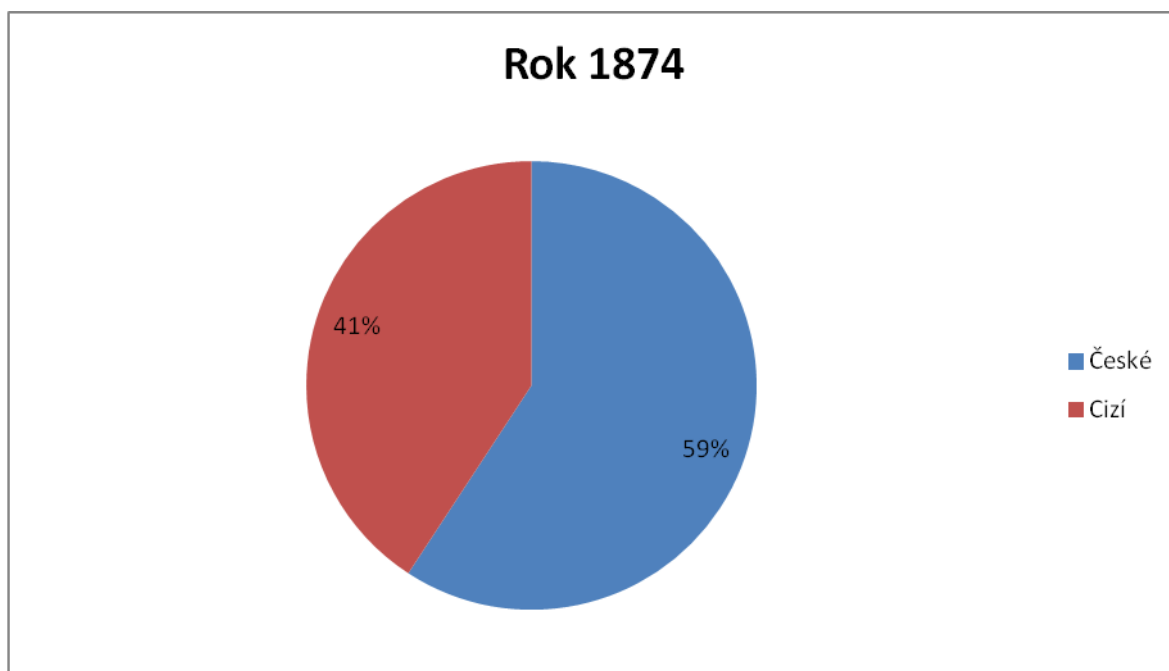
³⁵ Harna, J., Fišer R.: *Dějiny českých zemí II*. Praha: Fortuna, 1998, str. 89.

7. Mühlbachová: Louisa. *Císař Josef II.a krásná zpěvačka : Historický román. Vol.2.,Sv.4-6.* Praha.
8. Mühlbachová: Louisa. *Císař Josef II.a krásná zpěvačka : Historický román. Vol.2.,Sv.1-3.* Praha.
9. Hrubý: Matěj A. *Cikán.* Praha.
10. Herold: Eduard. *Čertova krčma : (Štupartský dům v Praze) : Román z druhé polovice 17. století.* Praha.
11. Kalašnikov: Ivan Timofejevič. *Dcera kupce Žolobova : román vyňatý z irkutských pověstí.* Jičín.
12. Hugo: Victor. *Devadesát tři : román.* Praha.
13. Houška: Josef Vojtěch. *Dvacet měsíců na pustém ostrově.* Praha.
14. Herchenbach: Wilhelm. *Helena : povídka pro mládež a lid.* Praha.
15. Bauberger: Wilhelm. *Hynek, syn chmelařův : povídka pro ušlechtilé čtenářstvo, obzvláště pro dospělejší mládež.* Praha.
16. Nieritz: Gustav. *Jan Egede, zvěstovatel křesťanské víry v Gronsku : Hist. povídka pro milou mládež.* Praha.
17. Vávra: Jan. *Konšelova dceruška : dějepisná povídka z dob Jagellonských.* Praha.
18. Djorděvič: Vladan. *Koča Petrovič : historický román.* Praha.
19. Ehrenberger: Josef. *Kovář a mečíř : povídka z dějin města Náchoda.* Praha.
20. Schmidlechner: Eduard Ferdinand. *Kráľův miláček, aneb, Důvěra v Boha neklame : povídka z doby sedmileté války.* Praha.
21. Světlá: Karolina. *Vesnický román.* Praha.
22. Schmidlechner: Eduard Ferdinand. *Lichvář : historická povídka pro mládež dospělejší.* Praha.
23. Aurelie. *Major : obrázek z doby poslední války ; Markéta : pokračování povídky "Major".* Praha.
24. Vlasák: František. *Marcel, hodný syn ; Angela, hodná dcera : dvě povídky pro mládež a přátele její.* Praha.
25. Sand: George. *Markýz Villemer : román George Sandové.* Praha.
26. Schmidlechner: Eduard Ferdinand. *Mikeš Zúl, rytíř loupeživý : historická povídka pro dospělejší mládež a přátele její.* Praha.
27. Schmidlechner: Eduard Ferdinand. *Miluj vlast', aneb, Všude dobře, doma nejlíp : povídka pro dospělejší mládež a přátele její.* Praha.
28. Sabina: Karel. *Morana, čili, Svět a jeho nicoty : román.* Praha.

29. Blumenhagen: Wilhelm. *Nalezenec, aneb, Věrní přátelé : povídka ze života pro mládež dospělejší*. Praha.
30. Schmid: Christoph von. *Mravnost vede k štěstí : Povídka zábavná a poučná pro mládež i dospělé*. Jindřichův Hradec.
31. Schwartz: Marie Sophie. *Náruživosti : povídka od Marie Žofie Švarcové*. Praha.
32. Táborský: František. *Následky lehkovážnosti : původní povídka pro dospělejší mládež a přátele její*. Praha.
33. Ponson du Terrail: *Pierre Alexis de. Nové tajnosti pařížské : román ve třech dílech. I, Tajemné dědictví*. Praha.
34. Horn: W. O. von. *Odplata : povídka pro milou mládež a přátele jej/ od W.O. z Hornů ; přeložil František Suchánek*. Praha.
35. Ruppis: Ot. *Peníze a duch : román ze života amerického*. Praha.
36. Hálek: Vítězslav. *Pohádky z naší vesnice*. Praha.
37. Herold: Eduard. *Povídky u verpánku : Původní román*. Praha.
38. Unger: Ludvík. *Povídky a báchorky pro mládež*. Praha.
39. Söndermann: *Karl Heinrich Adolf. Rinalda banditova nevěsta. [Díl první]*. Praha.
40. Söndermann: *Karl Heinrich Adolf. Rinalda banditova nevěsta. [Díl druhý]*. Praha.
41. Vávra: Jan. *Ratmír : původní povídka z dějin českých*. Praha.
42. Ponson du Terrail: *Pierre Alexis de. Rocambolo : pokračování románu "Nové tajnosti pařížské". III, Hříšná Turkyně*. Praha.
43. Táborský: J. K. *Rodina psancova, aneb, Všude jsou šlechtění lidé : původní povídka pro dospělou mládež a přátele její*. Praha.
44. Čermák: Václav. *Rok z dětského života : dvanáctero povídek a naučení pro mládež*. Hradec Králové.
45. Novotný: Vl. F.. *Roland, hrdina křesťanský : dějepisná povídka pro mládež i dospělé*. Praha.
46. Schmidlechner: Eduard Ferdinand. *Spiklenci : historická povídka pro mládež a přátele její*. Praha.
47. Ehrenberger: Josef. *Svatba na biskupství : povídka z druhé polovice 14. století*. Praha.
48. Herloßsohn: Karl. *Svět a lidé : výbor povídek novověkých Karla Herloße (Herlosssohn-a). Část II*. Praha.

49. Herloßsohn: Karl. *Svět a lidé : výbor povídek novověkých Karla Herloše (Herlosssohn-a). Část III.* Praha.
50. Braddon: Mary Eliz. *Tajemství Lady Audleyové : román od M.E. Braddonové.* Praha.
51. Ptáček: Antonín. *Tajnosti kladenského zámku : historická povídka od Antonína Ptáčka.* Slané.
52. Turnovský: Josef Ladislav. *Švédové na Moravě : historická povídka z války třicetileté.* Praha.
53. Schwartz: Marie Sophie. *Ten pravý. Díl 3.* Praha.
54. Schwartz: Marie Sophie. *Ten pravý. Díl 2.* Praha.
55. Schwartz: Marie Sophie. *Ten pravý. Díl 1.* Praha.
56. Husinský: J. *Teta Anna : povídka pro mládež i dospělé.* Praha.
57. Bauberger: Wilhelm. *Údolí almerijské : povídka pro ušlechtilé čtenářstvo, obzvláště pro dospělejší mládež.* Praha.
58. James: G. P. R. *Urození lupiči : historický román od G.P.R. Jamesa.* Praha.
59. Paleček: Václav Viktor. *Útulek na Zvíkově : dějepisná povídka pro dospělejší mládež a přátele její.* Praha.
60. Sue: Eugène. *Věčný žid : román. Díl druhý.* Praha.
61. Sue: Eugène. *Věčný žid : román. Díl první.* Praha.
62. Řezáč: Jan Karel. *Včelky : povídka pro mládež.* Praha.
63. K: Gustav. *Valentin Petersen : román.* Praha.

15.1. Grafy na rok 1874

16. Rok 1875

V tomto roce se narodili takoví významní spisovatelé jako Stanislav Kostka Neumann, Henri Barbusse, držitel Nobelovy ceny, Thomas Mann či Rainer Maria Rilke.

Literární svět ale také ztrácí spisovatele, umírá Arthur Kingsley a autor literatury pro mládež Hans Christian Andersen. U nás v návaznosti na smrt Andersena vychází jeho díla jak v překladech, tak i originály. Hans Christian Andersen byl jeden z největších světových pohádkářů. Eliška Krásnohorská převyprávěla některé jeho pohádky do češtiny.

Jaroslav Vrchlický byl jeden z kanonických autorů tohoto roku, „V roce 1875/76 byl vychovatelem v hraběcí rodině v Itálii (v Mareně u Vignoly a v Livorně). Poznání jižní přírody, moře a monumentů antiky na něho silně zapůsobilo, jak dosvědčila sbírka veršů *Rok na jihu* (1878).“³⁶

V roce 1875 vychází Hřích abbého Moureta, což je jeden z prvních románů Zolovy dvacetisvazkové studie *Rougon-Macquartové*. V překladech opět nalezneme díla Williama Shakespeara nebo francouzského spisovatele Honoré de Balzaca.

V roce 1875 vychází první Sládkova sbírka s jednoduchým názvem *Básně*. Čerpá ze zážitků z pobytu v USA, vyslovuje stesk po vlasti. Sbírka byla připsána mrtvé manželce autora, která zemřela po jednoročním manželství při porodu i s dítětem. Elegický cyklus básní, věnovaný zemřelé ženě, vyznívá už smírně (*Roky táhnou, roky mizí, a my jsme si víc a více cizí*), nové rodinné štěstí vytlačuje pozvolna tesknou vzpomínku.³⁷

Z českých autorů najdeme Boženu Němcovou, vychází její *Sebrané spisy*, stejně tak *Sebrané spisy Josefa Kajetána Tyla* či díla Sofie Podlipské.

1. Kifinger: Franz *Seraf. Balduin, aneb, Koňská húně : povídka pro rodiče a pro děti*. Hradec Králové.
2. Příbík: Jan Pravoslav. *Ctnost' šlechtí : povídky*. Praha.
3. Rüffer: Eduard. *Děti soumraku : román od Ed. Rüffera*. Praha.
4. Podlipská: Sofie. *Dětská svornost : rodinný obrázek*. Praha.
5. Verne: Jules. *Dobrodružství tří Rusův a tří Angličanův v jižní Africe : román Julia Vernea*. Praha.
6. Březanovský: Jaromír. *Dráteníček : povídka mládeži*. Praha.
7. Höcker: Karl Rudolf Oskar. *Dva bratři : povídka z vesnického života švédského*. Praha.

³⁶ Polák, J.: *Česká literatura 19. století*. Praha: SPN, 1990, str. 181.

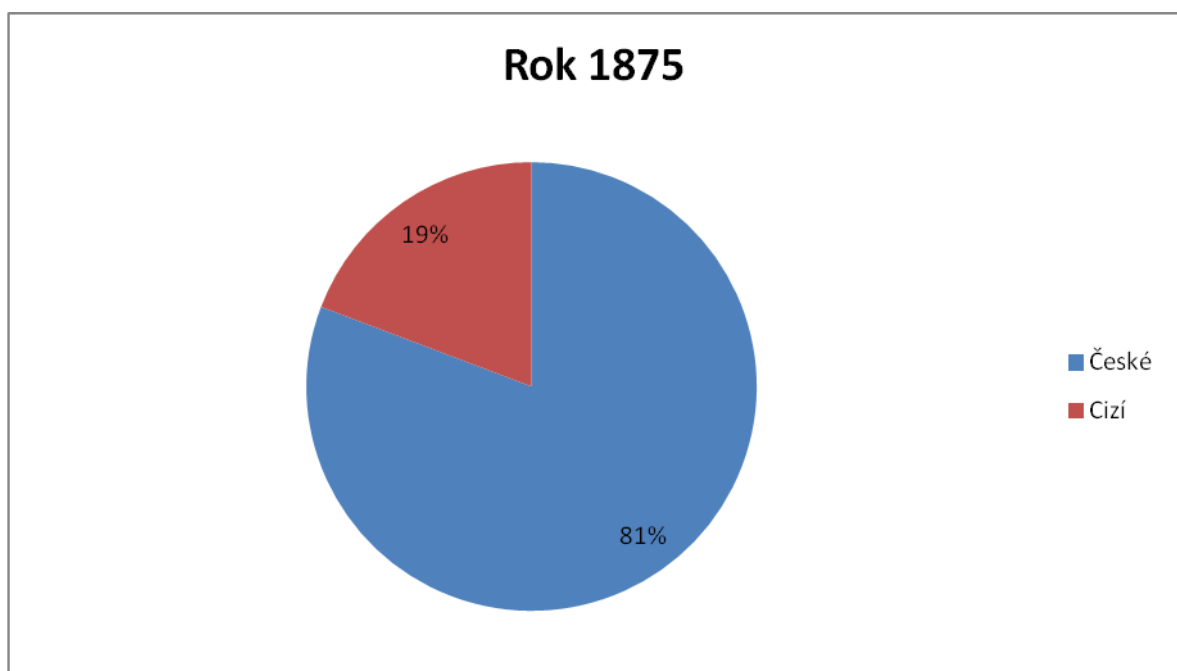
³⁷ Balajka, B. a kol.: *Přehledné dějiny literatury I*. Praha: SPN, 1970, str. 320.

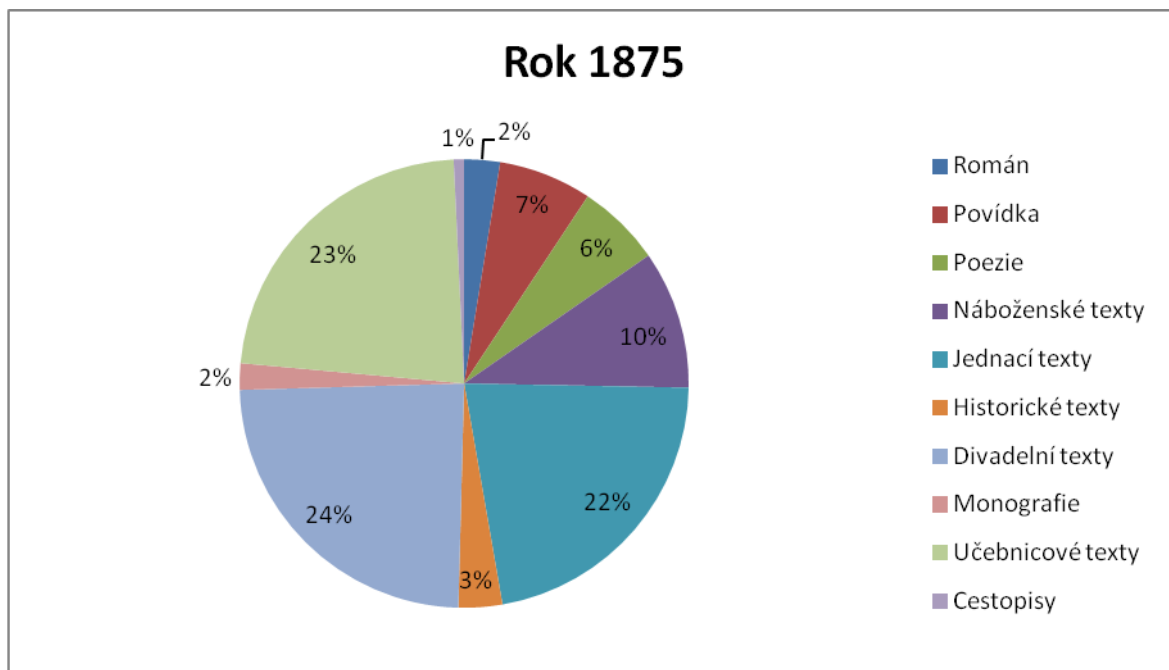
8. Špindler: Ervín. *Historické povídky. Svazek II.*. Roudnice.
9. Hoffmann: Alexander Friedrich Franz. *Hoch Savojský : povídka pro mladý i dospělý věk.* Praha.
10. Höcker: Karl Rudolf Oskar. *Hnědá Verunka, šlechtná ovocnářka : povídka mládeži i dospělým.* Praha.
11. Schmidlechner: Eduard Ferdinand. *Hlas svědomí : povídka dospělejší mládeži a jejím přátelům.* Praha.
12. Waitzmann: J. J.. *Hrabě Rudolf : povídka mládeži a její přátelům.* Praha.
13. Hakl: Bohumil František. *Chudé dítě, čili, Kaple anděla strážce na Vrcholci : povídka pro mládež.* Praha.
14. Sand: George. *Johana pasačka epnellská : román George Sandové.* Praha.
15. Sabina: Karel. *Král Ferdinand V. Dobrotivý a jeho doba : původní román z nejnovějších časů.* Praha.
16. Podlipská: Sofie. *Kouzla na horách. Povídka od Sofie Podlipské.* Praha.
17. Grothe: W.. *Král Václav IV. a Husité : historický román z prvních dob husitské války. Díl 2..* Praha.
18. Grothe: W.. *Král Václav IV. a Husité : historický román z prvních dob husitské války. Díl 3..* Praha.
19. Černohouz: František Jan. *Královský kuchtík, aneb: Požehnání otcovo utvrzuje domy synů : historická povídka.* Praha.
20. Hrdý: Jan. *Kratochvilky : několik povídek.* Praha.
21. Lubicz: Andrzej. *Kytička povídek, sebraných v rodinném kruhu.* Praha.
22. Pravda: František. *Macecha ; Dcera vdovcova ; Mladá vesničanka : povídky pro mládež dospělejší.* Praha.
23. Andrlé: František. *Mařenka ; Dobrá rada nad zlato : povídky.* Praha.
24. Vlasák: František. *Na panském statku : povídka mládeži a její přátelům.* Praha.
25. Tesař: František. *Naučné povídky pro mládež : příspěvek k názornému vyučování. I.* Praha.
26. Tesař: František. *Naučné povídky pro mládež : příspěvek k názornému vyučování. II.* Praha.
27. Tesař: František. *Naučné povídky pro mládež : příspěvek k názornému vyučování. III.* Praha.
28. Vlasák: František. *Nevinně odsouzen : povídka rodičům a mládeži.* Praha.

29. Flygare-Carlén: Emilie. *Noc na jezeru Bularském : román ze švédského Emilie Flygaré-Karlénové. Díl druhý.* Praha.
30. Flygare-Carlén: Emilie. *Noc na jezeru Bularském : román ze švédského Emilie Flygaré-Karlénové. Díl první.* Praha.
31. Feuillet: Octave. *Novověký rozervanec : román z vyšších kruhův francouzských.* Praha.
32. Unger: Ludvík. *Od Pernštýna : původní povídky.* Praha.
33. Suchánek: František. *Osadníci kanadští : povídka dospělejší mládeži.* Praha.
34. Schwartz: Marie Sophie. *Opuštěné : román.* Praha.
35. Jež: Teodor Tomasz. *Ostapek : povídka ze života polských emigrantů.* Praha.
36. Pfleger Moravský: Gustav. *Pan Vyšinsky : roman.* Praha.
37. Vlasák: František. *Poctivý zámečník : povídka dospělejší mládeži a její přátelům.* Praha.
38. Podlipská: Sofie. *Popelka ; Sosna ; Chaloupka pod mořem.* Praha.
39. Mikuláš Boleslavský: Josef. *Povídky a obrazy domácí i cizokrajné. Svazek druhý.* Praha.
40. Mikuláš Boleslavský: Josef. *Povídky a obrazy domácí i cizokrajné. Svazek první.* Praha.
41. Šimáček: František. *Povídky ze života.* Praha.
42. Bouilly: Jean-Nicolas. *Povídky z francouzského lidu.* Praha.
43. Höcker: Karl Rudolf Oskar. *Přítel věrný jest obrana mocná : povídka dospělejší mládeži.* Praha.
44. Ehrenberger: Josef. *Půl zlatého prsténku : Povídka z 12. století.* Praha.
45. Janalík: Vincenc. *Rodina Důvěrowa : Původní povídka.* Uherská Skalice.
46. Söndermann: Karl Heinrich Adolf. *Rinalda banditova nevěsta. Díl třetí.* Praha.
47. Söndermann: Karl Heinrich Adolf. *Rinalda banditova nevěsta. Díl čtvrtý.* Praha.
48. Söndermann: Karl Heinrich Adolf. *Rinalda banditova nevěsta. Díl pátý.* Praha.
49. Flygare-Carlén: Emilie. *Skjutský hoch.* Praha.
50. Černohouz: Jan Nep. *Smutný a radostný Štědrý večer : povídka pro mládež.* Praha.
51. Vlasák: František. *Svéhlavost a pokání : povídka mládeži.* Praha.
52. Dickens: Charles. *Štědrý večer : vánoční povídka.* Praha.
53. Mašek: Jan Ladislav. *Šťastní umělci : povídka pro dospělejší mládež.* Praha.
54. Hálek: Vítězslav. *Tři povídky.* Praha.

55. Vlasák: František. *Tři sirotci ; Důvěřuj v Boha : dvě povídky mládeži a její přátelům*. Praha.
56. Havlasa: Bohumil. *V družině dobrodruha krále : historický román*. Praha.
57. Havlasa: Bohumil. *V družině dobrodruha krále : historický román II*. Praha.
58. Suchánek: František. *V havraňské myslivně : povídka pro mládež dospělejší*. Praha.
59. Tykač: Jan. *Václav Snažil, vzor dokonalého studenta : původní povídka pro mládež. Svazek první*. Praha.
60. Vlasák: František. *Vděčnost osvědčená : povídka mládeži a její přátelům*. Praha.
61. Tykač: Jan. *Václav Snažil, vzor dokonalého studenta : původní povídka pro mládež. Svazek druhý*. Praha.
62. Možný: Jan. *Vpád Švédů do Prahy : původní povídka ze sedmnáctého století pro mládež*. Praha.
63. Šmilovský, Alois Vojtěch. *Za ranních červánků : román*. Praha.
64. Nieritz: Gustav. *Začátek sedmileté války, anebo: Pán Bůh dal, Pán Bůh vzal : Povídka pro mládež a přátele její*. Praha.
65. Petru: Václav. *Ze starověkých povídek. Část I.*. Praha.

16.1. Grafy na rok 1875

17. Rok 1876

V tomto roce vyšlo kolem 600 knih. Vydávaly se různé žánry, například romány, básně, povídkové soubory, překlady, monografie, ale i učebnicové příručky a seznamy.

Za kanonická díla můžeme považovat tvorbu autorů žijících v 19. století v Čechách, jde o Karolinu Světlou, Sofii Podlipskou, Jana Neruda, Václava Beneše Třebízského, Josefa Holečka, Antala Staška a další - jedná se především o autory beletrie.

Z autorů světových kanonických děl 19. století příkladem může být Alexander Dumas, Heinrich Heine, případně Julius Slowacký. Jedním z příkladů by mohl být také Alfred Brehm, který v letech 1876-1879 vydával Brehmův život zvířat. Jedná se o desetidílnou zoologickou encyklopedii. Tento titul se stal synonymem pro populárně naučnou zoologickou literaturu na dlouhá další desetiletí.

Zájem byl také o vydávání děl ze starší české i světové literatury. Jako příklad můžeme uvést Williama Shakespeara a z našeho prostředí Jana Amose Komenského.

Po neúspěšných snahách o národnostní zrovnoprávnění Čechů s Rakouskem je vidět velký zájem o historická díla zabývající se postavením českého národa v minulosti. Z toho důvodu byla zřejmě vydána Kronika tak řečeného Dalimila i

Palackého Dějiny národa českého v Čechách i v Moravě. Domnívám se, že posledně zmiňované dílo vyšlo zřejmě u příležitosti úmrtí Františka Palackého v tomto roce. Během tohoto roku vyšel poslední svazek. „ První díl těchto Dějin byl psán německy, ostatní česky. Celek představuje jeden z vrcholů českého literárního i jazykově slohového umění. Palacký v něm navázal na tradice českého literárního humanismu.“³⁸

Z častého vydávání učebnic a různých odborných příruček je patrná důležitost dostatku informací z nejrůznějších oborů a jejich zpřístupnění nejširším vrstvám obyvatel.

Z připojených grafů vyplývá, že nejhojněji byly vydávány učební knihy a teprve s odstupem za nimi následuje beletrie a z ní především povídky a básně. Z toho usuzuji převažující zájem čtenářů o kratší literární útvary.

Ze zájmu o divadlo a divadelní hry, jak se domnívám, plyne uvedení premiéry opery *Hubička* od Bedřicha Smetany. Premiéra byla dne 7. listopadu 1876 v Prozatímním divadle v Praze. Tato opera byla po dlouhé době vřele přijata publikem a stala se jakousi „národní“ operou. Libreto k této opeře napsala sama Eliška Krásnohorská a předlohou jí byla povídka od spisovatelky, kterou můžeme považovat za kanonickou, Karoliny Světlé. Toto opět podtrhuje domněnku, že české publikum mělo velký zájem o problematiku života na venkově.

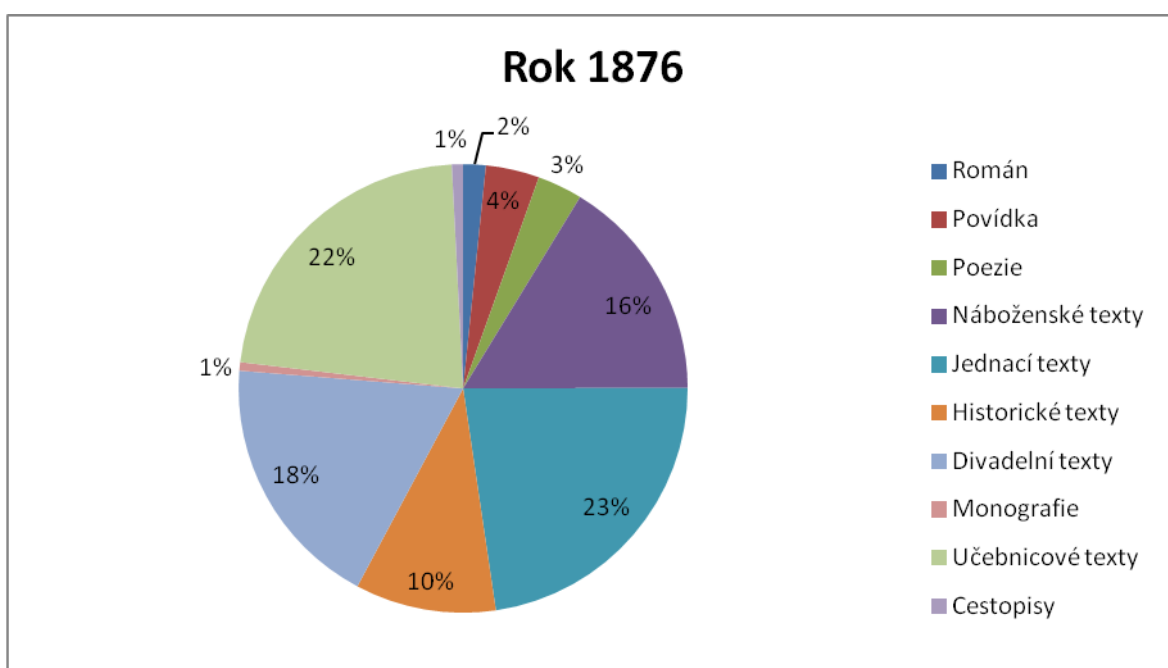
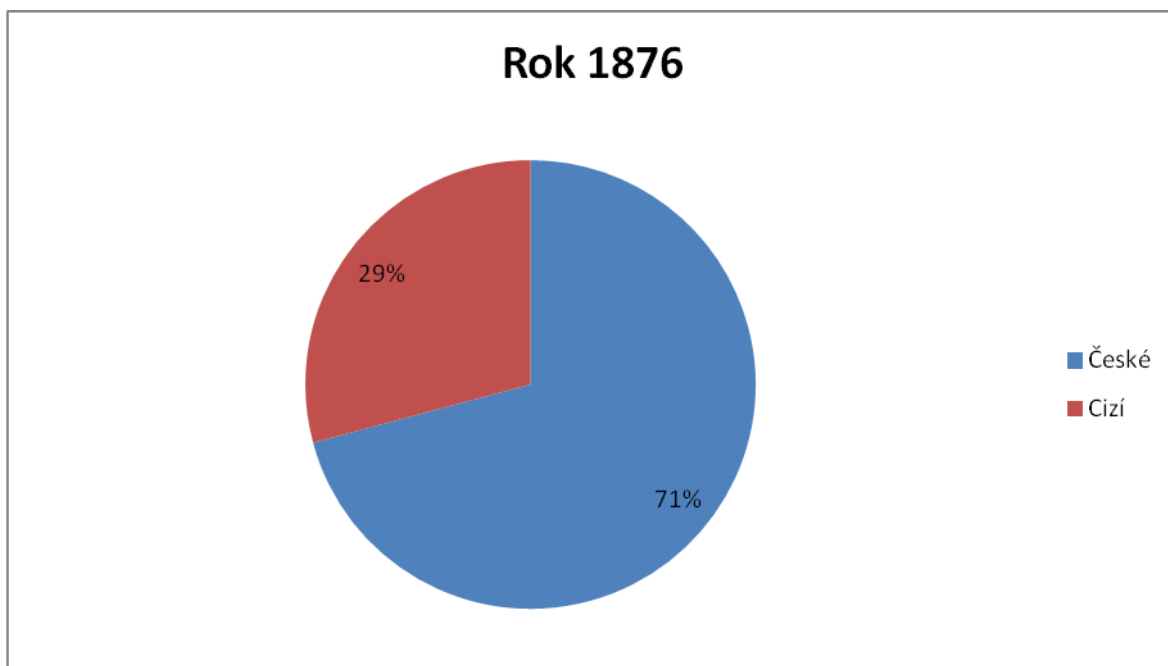
1. Slowacký: Jul.. *Básně*. Praha.
2. Leopardi: Giacom.. *Básně*. Praha.
3. Slowacki: Julius. *Básně*. Praha
4. Nekrasov: Nikolaj Aleksejevič. *Básně*. Praha.
5. Vlasák: Karel. *Básně*. Praha.
6. Stašek: Antal. *Básně*. Praha.
7. Leopardi: Giacomo. *Básně*. Praha.
8. Dumas: Alexandre. *Bratrstvo mstitelů : román z doby prvního konsula republiky francouzské, generála Bonaparta. Díl II*. Praha.
9. Dumas: Alexandre. *Bratrstvo mstitelů : román z doby prvního konsula republiky francouzské, generála Bonaparta. Díl I*. Praha.
10. Karafiát: Jan. *Broučci : Pro malé i velké děti*. Kněhtiskárna Slavia, Praha.

³⁸ Lehár, J., Stich, A., Janáčková, J., Holý, J.: *Česká literatura od počátků k dnešku*. Praha: Lidové noviny, 1998, str. 186.

11. Hoffmann: Alexander Friedrich Franz. *Cikánský Fricek : povídka pro mládež*. Praha. .
12. Holeček: Josef. *Černá Hora*. Praha.
13. Světlá: Karolina. *Černý Petříček ; Pražský obrázek ; Kantůrčice ; Z podhorského zákoutí*. Praha.
14. Světlá: Karolina. *Černý Petříček : Pražský obrázek*. Praha.
15. Nieritz: Gustav. *Čokoláda a inkoust*. Praha.
16. Ehrenberger: Josef. *Dar Arnošta z Pardubic: dějepisná povídka z počátku třicetileté války*. Praha.
17. Ennery: Adolphe d'. *Dva sirotci : román*. Vyd. 2. Praha.
18. Gintlová: Julie. *Dvě povídky*. Praha.
19. Joná: Ludvík. *Hříšníka Bůh trestá : povídka dospělejší mládeži*. Mikuláš a Knapp. Praha.
20. Flaška z Pardubic. *Nová rada*. Matice česká. Praha.
21. Hraše: Jan Karel. *Obrázky ze života malých : povídky pro útlou naši mládež*. Praha.
22. Bolanden: Konrad von. *Paša : povídka pro lid*. Brno.
23. Doucha: František. *Poupátka: Drobné povídky na poučenou: Nejmenším dítkám, které se nedávno čísti naučili*. Praha.
24. Havlasa: Bohumil. *Tiché vody*. Praha
25. Just: Eduard. *Utěšené večery : Poučné povídky pro mládež*. Praha.
26. Beneš Třebízský: Václav. *Vodníkova nevěsta : Rybářská povídka*. Praha.
27. Stroupežnický: Ladislav. *Žalostný konec přátelství dvou přátel*. Praha.
28. Verne: Jules: *Dobrodružství tří Rusův a tří Angličanův v jižní Africe : román Julia Vernea*. Praha.
29. Vrchlický: Jaroslava: *Donna Klára*. Praha.
30. Březanovský: Jaromír: *Dráteníček : povídka mládeži*. Praha.
31. Schmidlechner: Eduard Ferdinand: *Hlas svědomí : povídka dospělejší mládeži a jejím přátelům*. Praha.
32. Waitzmann: J. J. *Hrabě Rudolf : povídka mládeži a její přátelům*. Praha.
33. Doucha: František. *Knihy dítek : sbírka povídek a básní na zábavu a poučení*. Praha.
34. Grothe: W. *Král Václav IV. a Husité : historický román z prvních dob husitské války. Díl 2.*. Praha.

35. Grothe: W. *Král Václav IV. a Husité : historický román z prvních dob husitské války. Díl 3.*. Praha.
36. Sabina: Karel. *Král Ferdinand V. Dobrotivý a jeho doba : původní román z nejnovějších časů*. Praha.
37. Andrlé: František. *Mařenka ; Dobrá rada nad zlato : povídky*. Praha.
38. Stankovský: Josef Jiří. *Maxmilián Rumpal, prachatický primátor : historický román z dob třicetileté války*. Praha.
39. Tesař: František. *Naučné povídky pro mládež : příspěvek k názornému vyučování. II.*Praha.
40. Tesař: František. *Naučné povídky pro mládež : příspěvek k názornému vyučování. III.*Praha.
41. Tesař: František. *Naučné povídky pro mládež : příspěvek k názornému vyučování. I.* Praha.
42. Flygare-Carlén: Emilie. *Noc na jezeru Bulavském. Díl 1.*. Praha.
43. Flygare-Carlén: Emilie. *Noc na jezeru Bulavském. Díl 2.*. Praha.
44. Pflieger Moravský: Gustav. *Pan Vyšinsky : roman*. Praha.
45. Mašek: Jan Ladislav. *Šťastní umělci : povídka pro dospělejší mládež*. Praha.
46. Tykač: Jan. *Václav Snažil, vzor dokonalého studenta : původní povídka pro mládež. Svazek druhý*. Praha.
47. Šubert: František Adolf. *Válka o nevěstu : historická povídka z roku 1309*. Praha.

17.1. Grafy na rok 1876

18. Rok 1877

V tomto roce vyšlo kolem jednoho tisíce knih různého druhu. Zajímavé je sledovat, že se oproti předchozímu roku, kdy převažovala odborná literatura, poměr mezi učebnicemi a beletrií téměř vyrovnal. Došlo také k zásadnímu nárůstu rozsáhlejších literárních útvarů (často byly vydávány romány i divadelní hry).

Z českých kanonických autorů šlo především o Františka Ladislava Čelakovského, Františka Palackého, Karla Havlíčka Borovského, Jana Nerudu a Josefa Kajetána Tyla.

U světových autorů můžeme sledovat zvýšený zájem o vědeckofantastickou literaturu, který je dokumentován častým vydáváním knih Julese Verna.

Zajímavé je, že v tomto roce vydává Jan Neruda své Malostranské povídky a soubor fejetonů Žerty, hravé i dravé. Povídky malostranské jsou považovány za vrchol jeho prozaické tvorby. Obsahují celkem třináct povídek, které předtím vycházely časopisecky. Jan Neruda při vzniku tohoto díla čerpal ze svých zážitků z dětství a vzpomínek na Malou Stranu. Toto dokládá, že čeští čtenáři začínali projevovat větší zájem o literaturu městskou, která dříve byla potlačována zájmem o venkov, což dokládáme v minulých letech. Ve své vlastní recenzi Povídek malostranských Neruda napsal: „Jaké jsou ty povídky? S hlubokým politováním musím říci, že jsou všelijaké. A s politováním ještě hlubším dodávám, že není ani jediná mezi nimi, který by byla vážena z kruhů vyšších, vznešenějších.“³⁹ Neruda píše z pravidla o nejobyčejnějších lidech. V tom spočívá jeho originalita a z ní zřejmě pramení obliba povídek u čtenářů. „On je s to napsat povídku o zcela obyčejné konduktorce, vyprávět nám na desíti stránkách o nějakém drvoštěpu, sdělit nám životopis neoholeného žebráka, věc to povážně povážlivá.“⁴⁰

Rok 1877 je rokem narození dalších českých významných spisovatelů, jako byl Fráňa Šrámek, Viktor Dyk a Karel Toman. Tito autoři v budoucnu zásadně ovlivní českou literární scénu.

Smutnou událostí tohoto roku bylo úmrtí váženého spisovatele Karla Sabiny. Zemřel na celkové vyčerpání těla i duše. Důvodem byly události, které zmiňujeme již výše v roce 1870 při vydání Oživených duší.

1. Rettigová: Magdalena Dobromila. *Arnosst a Bělínka : povídka*. Praha.
2. Pokorný: Rudolf. *Básně*. Praha.
3. Doucha: František. *Bodláčky : drobné povídky k napomenutí*. Praha.
4. Pravda: František. *Bohatá Julie a Eva, chudá pasačka : povídka*. Praha.
5. Hoffmann: Alexander Friedrich Franz. *Bůh mstitel zlého : povídka pro mládež*. Praha.

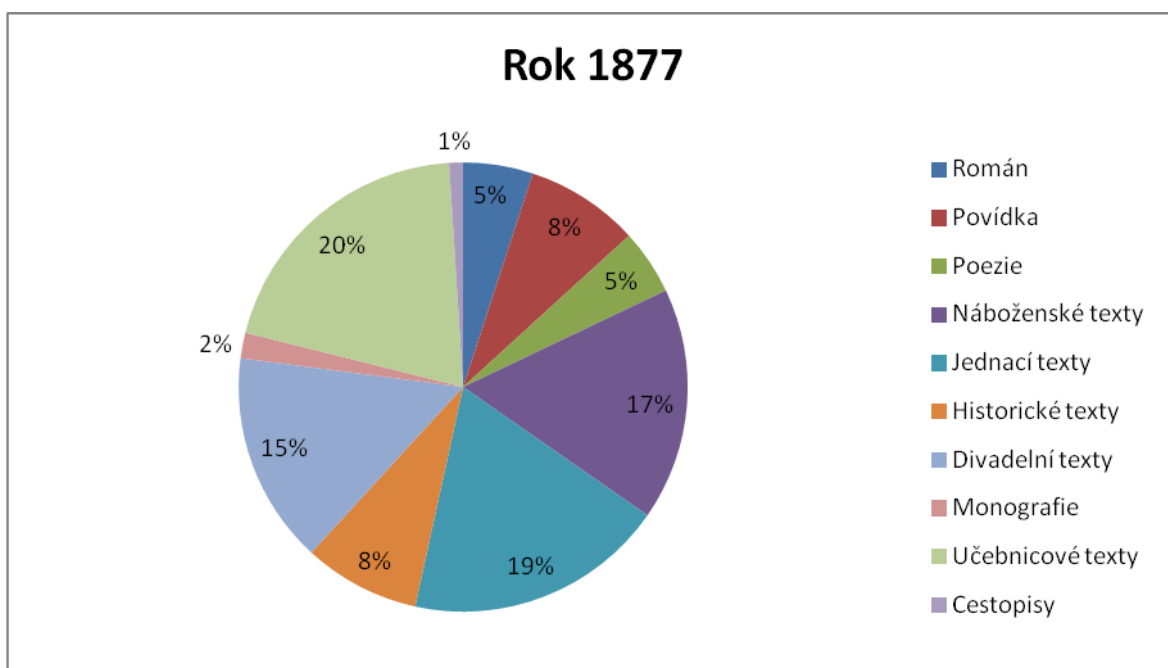
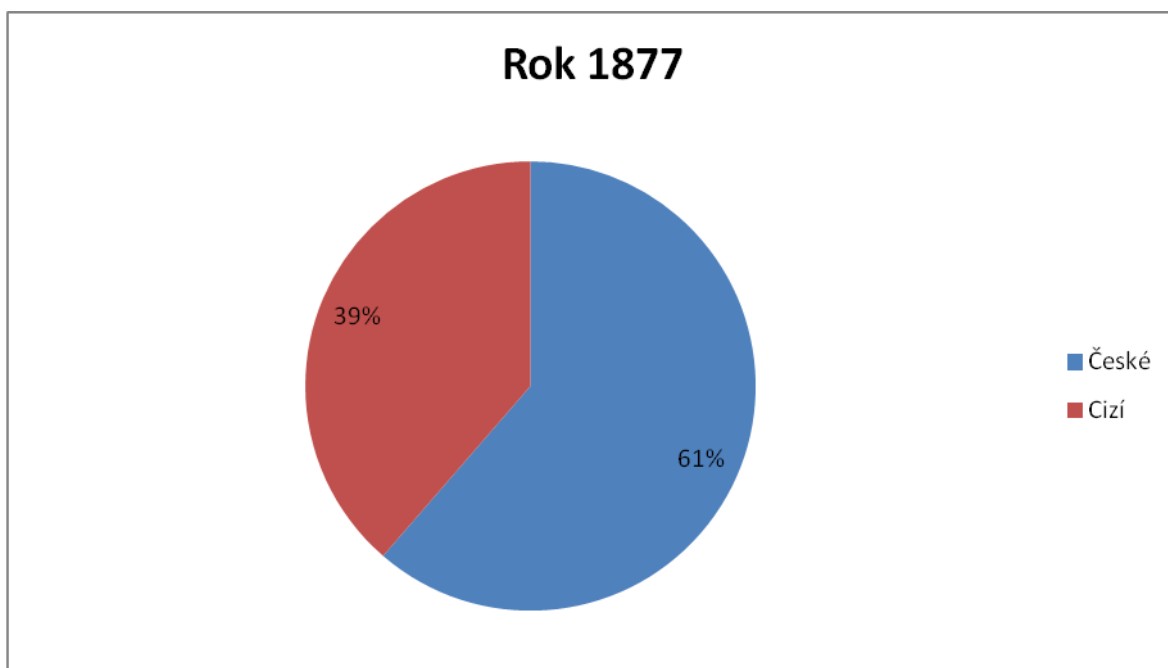
³⁹ Polák, J.: *Česká literatura 19. století*. Praha: SPN, 1990, str. 136-7.

⁴⁰ Polák, J.: *Česká literatura 19. století*. Praha: SPN, 1990, str. 137.

6. Verne: Jules. *Černá Indie*. Praha.
7. Pichler: Caroline. *Černý Bedřich : dějepisná povídka mládeži a jejím přátelům : Příhody mladého lodníka*. Praha.
8. Kalenda: Alois. *Člověk, který hledá myšlenku*. Praha.
9. Sue: Eugène. *Ďáblův pahorek : román*. Praha.
10. Horn: W. O. von. *Dobrým za zlé*. Praha.
11. Verne: Jules. *Doktor Ox : humoristický román*. Praha.
12. Kraszewski: Józef Ignacy. *Dva světy : román. Svazek I*. Praha.
13. Andersen: Hans Christian. *Dvě baronky*. Praha.
14. La Grande: Antoinette K. de. *Dvě srdceček*. Praha.
15. Vlasák: František. *Chovanka : povídka mládeži a její přátelům*. Praha..
16. Nieritz: Gustav. *Kanárek, nebo, Bůh vede všechno k dobrému : povídka pro mládež i přátele její*. Praha.
17. Hoffmann: Alexander Friedrich Franz. *Kaptal : Powídka pro nasse milé čtenářstwo*. Praha.
18. Rafael. *Kníže dobrodruh, aneb, Kletba zrazené lásky : sociální román. Svazek I*. Praha.
19. Montépin: Xavier de. *Krvavé truchlohry, aneb, Oběti zločincův : román. IV. díl*. Praha.
20. Montépin: Xavier de. *Krvavé truchlohry, aneb, Oběti zločincův : román. III. díl*. Praha.
21. Montépin: Xavier de. *Krvavé truchlohry, aneb, Oběti zločincův : román. II. díl*. Praha.
22. Montépin: Xavier de. *Krvavé truchlohry, aneb, Oběti zločincův : román. I. díl*. Praha.
23. Nieritz: Gustav. *Láska bratrská, aneb, Ukrutný král a citelný lékař : povídka z doby patnáctého věku pro mládež i přátele její*. Praha.
24. Crha: Václav Antonín. *Myslivec, aneb, Divná jsou řízení Páně : povídka z podhoří Krkonošského*. Praha.
25. Mikuláš Boleslavský: Josef. *Národní pověsti, ballady a legendy*. Praha.
26. Tesař: František. *Naučné povídky pro mládež : příspěvek k názornému vyučování*. Praha.
27. Mühlbach: Luise. *Nevolník : Román*. Klatovy.
28. Scribe: Eugène. *Neznámý dobrodinec*. Praha.

29. Flygare-Carlén: Emilie. *Noc na jezeru Bulavském. Díl 3.*.Praha.
30. Bozděch: Emanuel. *Novelky*.Praha.
31. Krásnohorská: Eliška. *Pohádka o větru*.Praha.
32. Machač: Antonín. *Pohádky a pověsti*.Praha.
33. Formánek-Činoveský: Jan. *Povídky a pověsti*.Praha.
34. Kosina: Antonín. *Povídky, pohádky a obrázky*.Praha.
35. Chorošnicki: J.. *Různé povahy : novela od J. Chorošnického*.Praha.
36. Nieritz: Gustav. *Sirotek, aneb, Nechte maličkých přijíti ke mně : povídka pro mladý i dospělý věk*.Praha.
37. Karadžić: Vuk Stefanović. *Srbské národní pohádky*.Praha..
38. Nieritz: Gustav. *Šlechtný učitel : povídka pro mládež i odrostlé*.Praha.
39. Hálek: Vítězslav. *Večerní písně*.Praha.
40. Vlček: Václav. *Věvec vavřínový : Román. 1. díl* .Praha.
41. Vlček: Václav. *Věvec vavřínový : Román. 3. díl* .Praha.
42. Vlček: Václav. *Věvec vavřínový : Román. 2. díl* .Praha.
43. Vlček: Václav. *Věvec vavřínový : Román. 4. díl* .Praha.
44. Vlček: Václav. *Věvec vavřínový : Román. 6. díl* .Praha.
45. Hálek: Vítězslav. *Vítězslava Háлка Večerní písně*.Praha.
46. Vrchlický: Jaroslav. *Vittoria Colonna : báseň Jaroslava Vrchlického*.Praha.
47. Kramář: Oldřich. *Ztracený syn*.Praha.
48. Podlipská: Sofie. *Životopis prášku : bájka*.Praha.

18.1. Grafy na rok 1877

19. Rok 1878

Tento rok byl na množství vydaných knih o trochu chudší než rok předešlý. Došlo ke značnému úbytku vydávání učebnic, za to množství beletrie se snížilo jen nepatrně. Nadále byly nejvíce vydávány romány, zvýšilo se množství povídek a snížil

se počet divadelních her. Přesto byly vydány hry klasiků (například Ladislava Stroupežnického, Jaroslava Vrchlického, Josefa Kajetána Tyla).

Přetrvává zvýšený zájem o díla Jana Amose Komenského.

Zvýšil se počet vydávaných děl autorů 19. století, mezi které můžeme řadit například Jakuba Arbesa, Jana Nerudu, Karolinu Světlou, Antala Staška, Jaroslava Vrchlického nebo Elišku Krásnohorskou.

V roce 1878 vyšel k dvacátému výročí prvního vydání almanach Máj. Byly v něm obsaženy básnické příspěvky šestnácti autorů. „Jednotlivé texty se zaměřovaly na citové problémy a nálady, na přírodní obrázky, reflexe a historické reminiscence. Nápadný byl nedostatek uvědomělého vztahu ke společenským otázkám a naprostý nezájem o sociální tematiku.“⁴¹ V tomtéž roce byly vydány Nerudovy Písně kosmické, v nichž byl autor svými myšlenkami v kontrastu k názorům v almanachu. „Protinerudovský postoj a boj dvou kultur se tu projevil naplno. Jan Neruda pokračoval v pokrokové linii almanachu Máj 1858, ale noví „májovci“ z almanachu Máj 1878 stáli na pozicích opačných, byli fakticky spíše antimájovci.“⁴² Z toho plyne, že první generace májovců věřila v možnost změn, ve vývoj člověka a v nekonečné možnosti lidského ducha a druhá generace byla mnohem pasivnější, místy velice skeptická. Měla pocit, že jakákoliv snaha o změnu je marná.

Významnou událostí také bylo to, že 7. dubna tohoto roku byla založena Československá sociálně demokratická strana dělnická.

Tento rok je také rokem narození spisovatele Jakuba Demla a Ladislava Klímy.

1. Beneš Třebízský: Václav. *Anežka Přemyslovna : historický román. Díl I., II., III. Václav Beneš-Třebízský.*Praha.
2. Bačkora: Štěpán. *Báčkorky pro dívky a přátele jejich.*Praha.
3. Kock: Paul de. *Bílý dům : román od Pavla de Kocka ; přeložil Fr.L. Čížek.*Praha.
4. Kock: Paul de. *Bratr Jakub : román s vyobrazeními. Díl I.*Praha.
5. Stroupežnický: Ladislav. *Cavani : roman.*Praha.
6. Stroupežnický: Ladislav. *Černé duše : Drama v 5 jednáních.*Praha.
7. Kobližek: Karel. *Český vystěhovalec : obrázek ze života skutečného.*Praha.

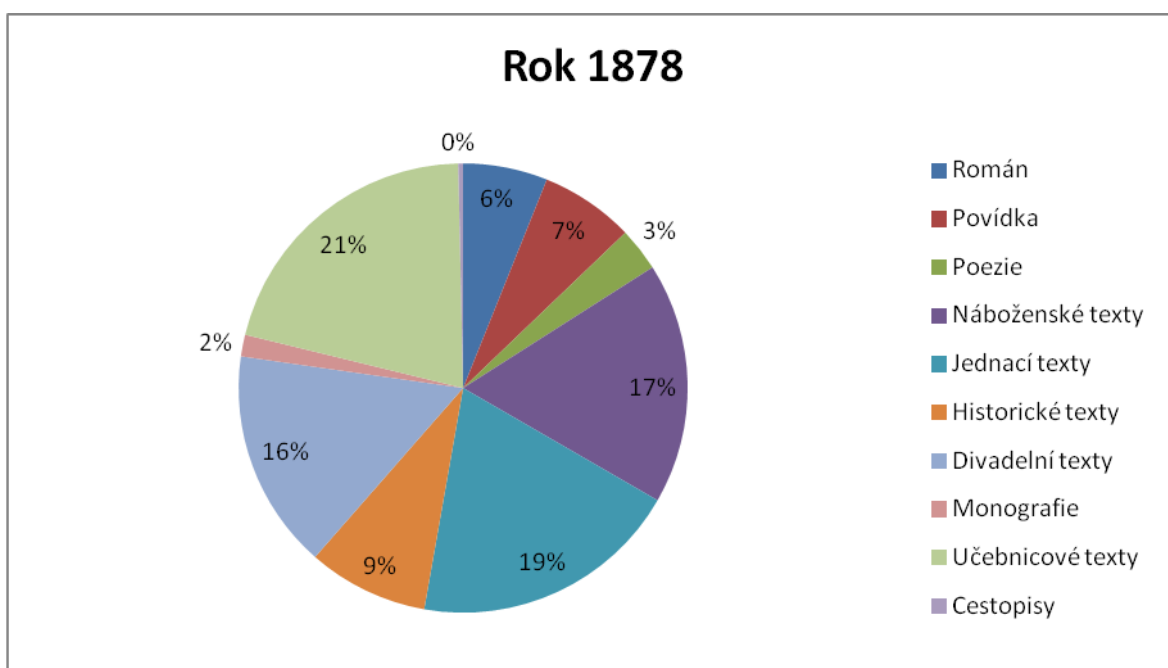
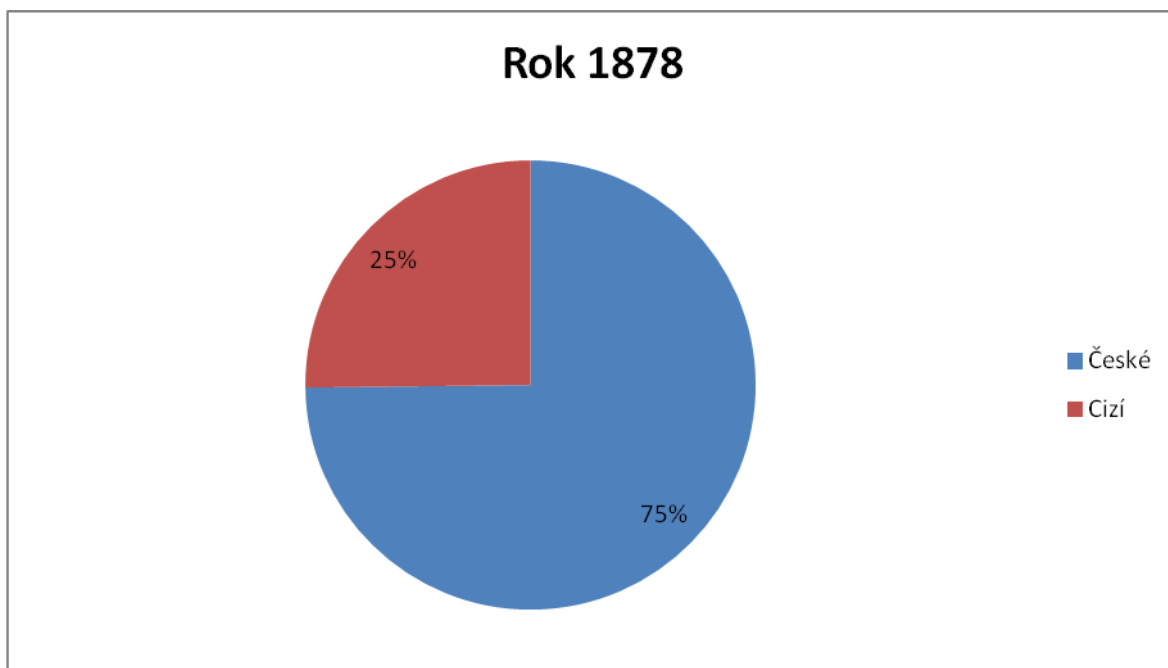
⁴¹ Polák, J.: *Česká literatura 19. století.* Praha: SPN, 1990, str. 170-1.

⁴² Polák, J.: *Česká literatura 19. století.* Praha: SPN, 1990, str. 171.

8. Tyl: Josef Kajetán. *Čestmír : dramatická báseň ve dvou odděleních (v pěti jednáních)*.Praha.
9. Kalenda: Alois. *Člověk, který hledá myšlenku*.Praha.
10. Stroupežnický: Ladislav. *Den soudu : báseň*.Praha.
11. Lindemann: Marie von. *Divá Růžena : povídka*.Praha.
12. Vrchlický: Jaroslav. *Duch a svět : básně Jaroslava Vrchlického*.Praha.
13. Příbylavska: Marie. *Dvě sestry*.Praha.
14. Horn: W. O. von,. *Hadrník Pařížský : povídka z doby Napoleonské*.Praha.
15. Montépin: Xavier de. *Herečka : Román*.Praha.
16. Horn: W. O. von. *Hospodin jest mým štítem : povídka mládeži dospělejší*.Praha.
17. Hoffmann: Alexander Friedrich Franz. *Hrabě a medvěďár*.Praha..
18. Arbes: Jakub. *Kandidáti existence : romanetto*.Praha.
19. Jókai: Mór. *Komedianti života : román. 3.*.Praha.
20. Jókai: Mór. *Komedianti života : román.1.*.Praha.
21. Jókai: Mór. *Komedianti života : román. 2.*.Praha.
22. Horn: W. O. von. *Malý trubač : povídka pro mládež i dospělé*.Praha.
23. Lužická: Věnceslava. *Na zříceninách : román V. Lužické*.Praha.
24. Horn: W. O. von. *Náčelník Kafrů : povídka z Předhoří Dobré Naděje pro mládež i lid*.Praha.
25. Podlipská: Sofie. *Nalžovský : román Žofie Podlipské*.Praha.
26. Herda: Jaroslav. *Narcis : novela*.Praha.
27. Stašek: Antal. *Nedokončený obraz : román*.Praha.
28. Světlá: Karolina. *Nemodlenec : Román*.Praha.
29. Wachenhusen: Hanuš. *Lucie : Román ze společenského života naší doby*.Praha.
30. Bačkora: Štěpán. *Malý vyprávěč*.Praha.
31. Stankovský: Josef Jiří. *Matčina píseň, aneb, Ve službě cizích lidí : obraz ze života se zpěvy v 5 jednáních*.Praha.
32. Lužická: Věnceslava. *Na zříceninách : román V. Lužické*.Praha.
33. Podlipská: Sofie. *Nalžovský*.Praha.
34. Neruda: Jan. *Písně kosmické*.Praha.
35. Čech: Svatopluk. *Povídky, arabesky a humoresky. [Díl I]*.Praha.
36. Neruda: Jan. *Povídky malostranské*. Praha.
37. Jirásek: Alois. *Povídky z hor*.Praha.
38. Prokeš: Ignác. *Povídky z Krkonoš. Sv. 1*.Praha.

39. Lužická: Věnceslava. *Povídky z malého města*. Praha.
40. Hraše: Jan Karel. *Povídky ze života naší mládeže : dvanáct původních povídek ze života dítek*. Praha.
41. Söndermann: Karl Heinrich Adolf. *Prorok : román sociální z nejnovější doby. Díl druhý*. Praha.
42. Söndermann: Karl Heinrich Adolf. *Prorok : román sociální z nejnovější doby. Díl první*. Praha.
43. Janalík: Vincenc. *Přátelé : povídka původní*. Praha.
44. Podlipská: Sofie. *Příbuzní : sociální román od Sofie Podlipské. Díl druhý*. Praha.
45. Podlipská: Sofie. *Příbuzní : sociální román od Sofie Podlipské. Díl první*. Praha.
46. Vrchlický: Jaroslav. *Rok na jihu : (1875-1876) : básně Jaroslava Vrchlického*. Praha.
47. Arbes: Jakub. *Romanetta. Díl první*. Praha.
48. Nieritz: Gustav. *Sirotek, aneb, "Nechte maličkých přijít ke mně" : povídka pro mladý i dospělý*. Praha.
49. Březina: Florian Ferdinand. *Slunečnice*. Praha.
50. Kramerius: Václav Rodomil. *Staročeská povídka o Popelce : pěkný příklad, kterak spanilost a ctnost odměny dojde*. Jindřichův Hradec.
51. Schulz: Ferdinand. *Starý pán z Domašic : povídka Ferdinanda Schulze*. Praha.
52. Vrchlický: Jaroslav. *Symfonie : básně Jaroslava Vrchlického*. Praha.
53. Pok Poděbradský: Václav. *Tři povídky pro mládež*. Praha.
54. Špaček: František. *Z nového světa : povídky pro mládež dospělejší*. Praha.

19.1 Grafy na rok 1878

20. Rok 1879

V tomto roce vyšlo více knih než například v roce 1876. Vydáno bylo přes 1000 knih. Můžeme vidět větší zájem o beletrii. V jejím rámci převažovala tvorba povídková, za ní následují romány a divadelní hry. Z kanonických autorů tohoto období můžeme

uvést Svatopluka Čecha, Julia Zeyera, Sofii Podlipskou, Jaroslava Vrchlického, Jana Nerudu.

Stále přetrvává zájem o Jana Amose Komenského. Z tvorby autorů doby renesance bylo vydáno dílo Danta.

Svatopluk Čech, jeden z kanonických autorů této doby, obnovil roku 1879 po Tylovi a Hálkovi časopis Květy. „ Tento časopis pak do konce století vedl jako tribunu spisovatelů, kteří nechtěli nebo nemohli ani do Osvěty, ani do Lumíru - třeba jen proto, že mířili jinam, než obě ta křídla a chtěli se pohybovat na půdě neutrálnější a pro sebe volnější.“⁴³ Časopis Květy podchycoval autory, kteří byli nepřijatelní pro Lumír i pro Osvětu (například Karel Václav Rais), protože se pouštěli vlivem Nerudy do psaní moderního realismu. Rok 1879 byl celkově velmi kritickým rokem pro Jana Nerudu. V tomto roce onemocněl zánětem žil a od této události téměř nemohl chodit ven. Pro něho to bylo velmi tíživé období, ale přesto tvořil dál. Vydával zejména časopisecky Balady a romance, které souborně vyšly až v roce 1883. V Baladách a romancích se snažil využít znalost lidových tradic a v programu sbírky uvedl: „ Volím slovo prosté, chci tu báji vypravovat, z úst jak lidu roste.“⁴⁴ Jeho fejetony musel do redakce Národních novin donášet posílček. Neruda, ač autor nemocný a postarší, stále trvá na snaze tvořit a zapisuje se nadále do povědomí českého čtenářstva. Lidové tradice a zvyklosti byly v dobách pokračujícího národnostního útlaku ze strany Rakouska pro obyčejné lidi důležitým prvkem, který upevňoval jejich víru v lepší budoucnost Čechů.

Tento rok je rokem úmrtí Josefa Jiřího Stankovského. Tento dramatik byl známý především v 60. letech, kdy začaly být hrány jeho hry v kamenných divadlech.

Svatopluk Čech v tomto roce vydává lyrickoepický cyklus veršovaných povídek s názvem *Ve stínu lípy*. Tato kniha patří k nejznámějším a čtenářsky nejoblíbenějším dílům tohoto autora snad proto, že postavami v povídkách jsou představitelé obyčejných venkovanů. Pokračuje tedy zájem o venkovskou literaturu, jak jsem zmínila již v předešlých letech.

1. Plewińska z Markiewiczów: *Maria. Dárek Růžence : povídky pilným dítkám*. Praha.
2. Kobližek: Karel. *Český vystěhovalec*. Praha.

⁴³ Lehár, J., Stich, A., Janáčková, J., Holý, J.: *Česká literatura od počátků k dnešku*. Praha: Lidové noviny, 1998, str. 296.

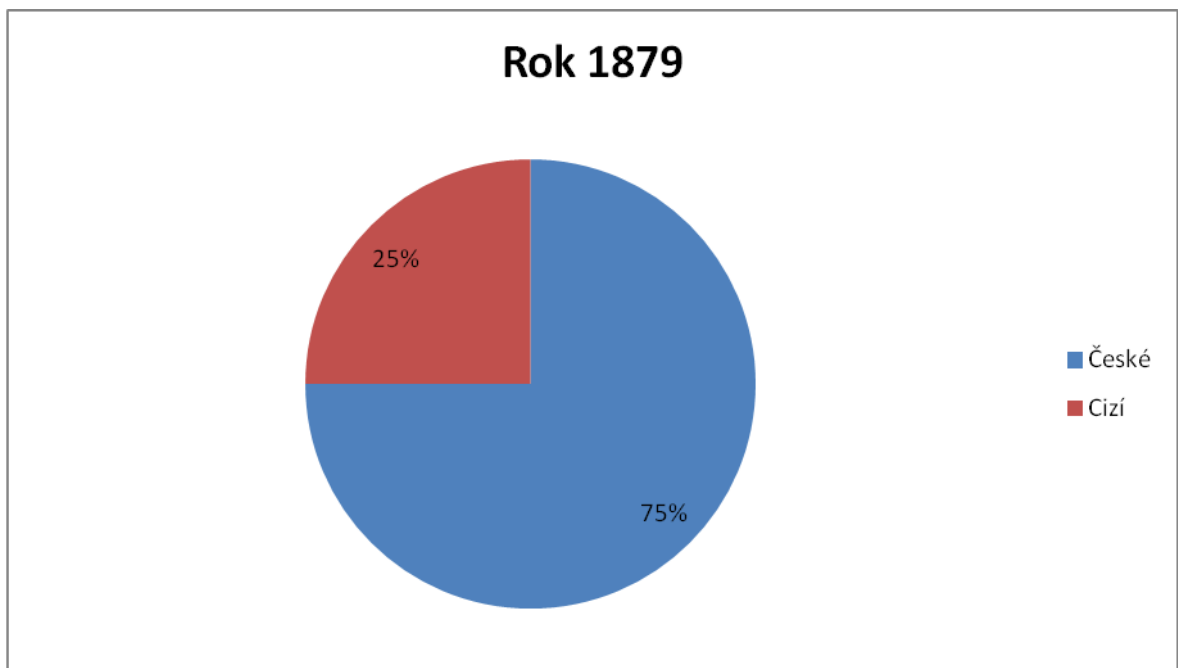
⁴⁴ Homolová, K., Otruba, M., Pešata Z.: *Čeští spisovatelé 19. a počátky 20. století*. Praha: Československý spisovatel, 1982, str. 197.

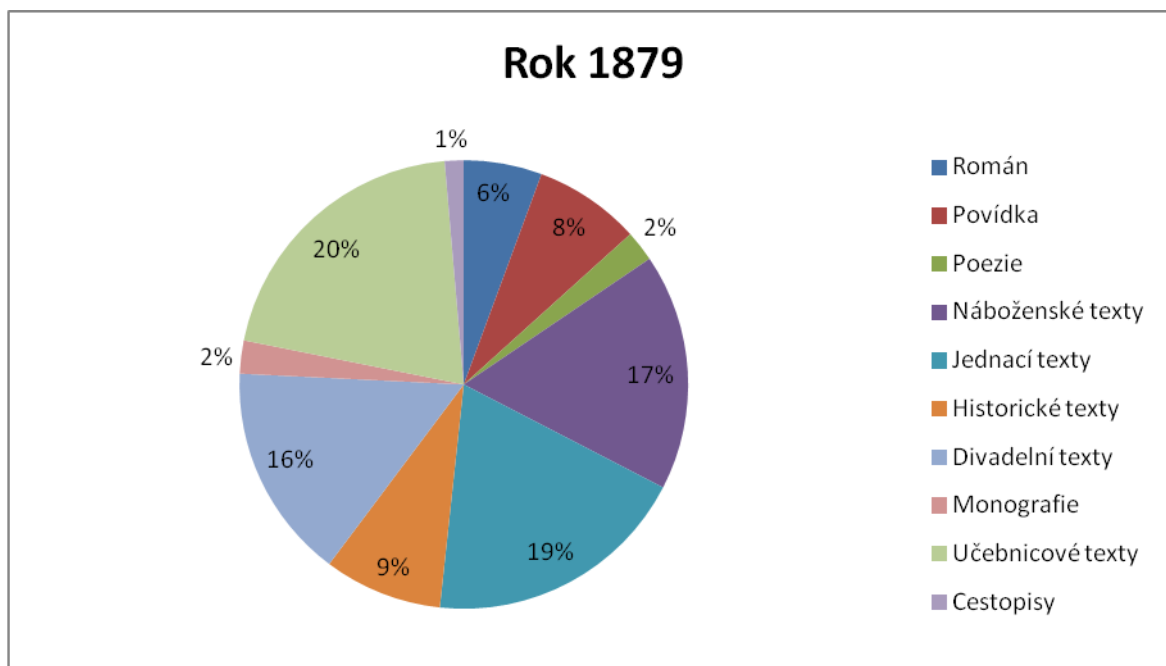
3. Karas: atěj. *Český vystěhovalec v Australii : povídka*. Praha.
4. Kraszewski: Józef Ignacy. *Černá perla : román*. Praha.
5. Vávra: František. *Co může náboženství : Historická povídka z dob Marie Stuartovy*. Praha.
6. Dante: Alighieri. *Božská komedie. Peklo*. Praha.
7. Kolár: Josef Jiří. *Básně Josefa Jiřího Kolara*. Praha.
8. Jireček: Josef. *Básně staronárodní rukopisův Zelenohorského a Kralodvorského*. Praha.
9. Klicpera: Ivan. *Bitva u Lipan : historický román*. Praha.
10. Rettigová: Magdalena Dobromila. *Arnošt a Bělínka : povídka od Magdaleny Rettigové*. Praha.
11. Šrůtek: Josef Antonín. *Dívka z českých hor*. Praha.
12. Pflieger Moravský: Gustav. *Dva umělci ; U Plzně r. 1618 ; Kus románu ; Emma ; Pohrobní zlomky: Starý dům ; Pohrobní zlomky: Švýcarský hotel*. Praha.
13. Lužická: Věnceslava. *Fialky : povídky od V. Lužické*. Praha.
14. Penn: Jindřich. *Hadži Loja, černá sultánka z Trebinje, aneb, Rakouské obsazení Bosny : sensační román z našich dnův. I. díl*. Praha.
15. Penn: Jindřich. *Hadži Loja, černá sultánka z Trebinje, aneb, Rakouské obsazení Bosny : sensační román z našich dnův. III. díl*. Praha.
16. Karas: Matěj. *Henry Morgan : povídka z dob francouzské revoluce*. Praha.
17. Montépin: Xavier de. *Herečka : Román*. Praha.
18. Kosina: Jan Evangelista. *Hovory Olympské. Díl první, Hovory o jazyku a literatuře*. Praha.
19. Lermontov: Michail Jur'jevič. *Hrdina naší doby*. Praha.
20. Albert: Eduard. *Jan Dominik Larrey*. Praha.
21. Tomek: Václav Vladivoj. *Žižka*. Praha.
22. Zeman: František Antonín. *Jindřich z Lipé : historická povídka z dob panování Jana Lucemburského*. Praha.
23. Tyl: Josef Kajetán. *Josef Kaj. Tyla Sebrané spisy. Sv. 10*. Praha.
24. Baron: Richard. *Kdo chce, najde Kalifornii i ve vlasti : povídka pro mládež odrostlejší i dospělé*. Praha.
25. Komenský: Jan Amos. *Kšaft umírající matky Jednoty bratrské*. Praha.
26. Lodl: Jan. *Kytice z pomněnek*. Praha.
27. Šťastný: Vladimír. *Kytka z Moravy : básně Vladimíra Šťastného*. Praha.

28. Komenský: Jan Amos. *Labyrint světa a ráj srdce*. Praha.
29. Mokřý: Otokar. *Marii Deryngové : [Báseň*. Praha.
30. Zeman: František Antonín. *Milé povídky : sbírka bájí, povídek a pověstí, Stupeň I Se sedmi obrázky*. Praha.
31. Pravda: František. *Mladá trpitelka : povídka pro mládež dospělejší*. Praha.
32. Vrchlický: Jaroslav. *Mythy : básně Jaroslava Vrchlického. Cyklus první, (1874-1878)*. Praha.
33. Karas: Matěj. *Na Špicberkách: povídka ze severních krajin*. Praha.
34. Pokorný: Rudolf. *Nemilostné básně*. Praha.
35. Ranko: Petar. *Nemilostné básně*. Praha.
36. Špaček: Václav. *Nestejní žáci : původní povídka pro mládež*. Praha.
37. Miřiovský: Emanuel. *Mezi vřelí a činem : Povídka*. Praha.
38. Zeman: František Antonín. *Milé povídky. Stupeň III.*. Praha.
39. Stankovský: Josef Jiří. *O slávě herecké : román*. Praha.
40. Šulc: Pavel J. *Patnáctiletý kapitán*. Praha.
41. Unger: Ludvík. *Po práci : povídky, kteréž dítkám vypravuje Ludvík Unger*. Praha.
42. Frič: Josef Václav. *Povídky a fantazie. I.*. Praha.
43. Pokorný: Rudolf. *Povídky, arabesky a drobné kresby. I, Domácí obrázky*. Praha.
44. Čech: Svatopluk. *Povídky, arabesky a humoresky. [II]*. Praha.
45. Šubert: František Adolf. *Povídky historické a jiné drobné. Díl II, Švéda na Housce : historická povídka z doby po válce třicetileté*. Praha.
46. Šubert: František Adolf. *Povídky historické a jiné drobné. Díl I, Co z toho pochází, když se člověk za ženskou ohlídně : s předmluvou ve třech kapitolách a s malým ale různým doslovem*. Praha.
47. Šubert: František Adolf. *Povídky historické a jiné drobné. Díl II, Pomsta obce židovské : historická povídka z první polovice XIV. věku*. Praha.
48. Šubert: František Adolf. *Povídky historické a jiné drobné. Díl II, V lese opatovickém : pověst ze XIV. věku*. Praha.
49. Šubert: František Adolf. *Povídky historické a jiné drobné. Díl II, Obležená myslivna: obrázek z roku 1848*. Praha.
50. Prokeš: Ignác. *Povídky z Krkonoš. Sv. 2*. Praha.
51. Lužická: Věnceslava. *Povídky z malého města. II.*. Praha.
52. Stankovský: Josef Jiří. *Proslovy*. Praha.

53. Morier: James Justinian. *Příhody Hadži Ispahanského. Sv. 2.* Praha.
54. Morier: James Justinian. *Příhody Hadži Ispahanského. Sv. 1.* Praha.
55. Turgenev: Ivan Sergejevič. *Rudin.* Praha.
56. Neruda: Jan. *Šílení v klášteřích.* Praha.
57. Světlá: Karolina. *Škola mé štěstí : povídka ze života velkoměstského.* Praha.
58. Beneš Třebízský: Václav. *V červáncích a lesku kalicha. Díl druhý.* Praha.
59. Beneš Třebízský: Václav. *V červáncích a lesku kalicha. Díl první.* Praha.

20.1. Grafy na rok 1879

21. Rok 1880

Dalo by se říci, že tento rok byl z hlediska vydávání knih úspěšnější než rok předešlý. Vyšlo až na 1500 knih. Způsobil to zajisté zájem lidí o knihy a vzdělání, proto jsou často vydávány knihy odborné a učebnice. Zájem rostl o starší českou i světovou literaturu. Zároveň bývají čím dál více vydávány knihy autorů 19. století. Přetrvává zájem o tvorbu povídkovou i o romány.

V tomto roce vzrostl zájem o původní ústní lidovou slovesnost. Můžeme jej doložit vydáním děl Boženy Němcové a Karla Jaromíra Erbena.

Roku 1880 vydala Karolina Světlá vzpomínkovou knihu *Z literárního soukromí*. Na ni reagoval Arne Novák ve svém příspěvku *Myšlenky a spisovatelé slovy*: „Čtenář cítí z každé řádky, která všechna sympatie básnířčina náleží velkým individualitám, rozrážející silou citu, intelektu neb vůle rámeč všednosti; a hle, tyto velké osobnosti jsou k tomu, aby se obětovaly obecné ideji.“⁴⁵ Tím Novák vyzdvihl celoživotní snahu Karoliny Světlé vytvářet ve svých dílech takové postavy, které jsou silné, vůdčí a schopné bojovat za své individuální přesvědčení. Příkladem je například román *Frantina*, kde hlavní hrdinka poslušná svého svědomí zabije před svatbou svého přítele, v němž odhalila vůdce lupičů sužujících celý kraj. Světlou stále považujeme za kanonickou autorku tohoto období.

⁴⁵ Balajka, B. a kol.: *Přehledné dějiny literatury I*. Praha: SPN, 1970. str. 287.

Josef Václav Sládek vydal svou druhou sbírku *Jiskry na moři*, v níž stejně jako ve sbírce první vzpomíná na zemřelou manželku, ale současně jsou ve sbírce bohatě zastoupeny verše oslavující krásu české krajiny. Vidíme zde opět důraz na vlastenectví a češství.

Roku 1880 byla založena Ústřední matice školská. Tato instituce vznikla s tím cílem, že bude podporovat menšinové cizojazyčné školy v národnostně smíšených oblastech Rakouska-Uherska. Češi měli celou dobu pocit, že jsou výrazně utlačováni zejména ze strany Rakouska, které chtělo české obyvatelstvo výrazně poněmčít, a to zakládáním německých škol v pohraničí. Zpočátku se Ústřední matice školská zaměřovala na zakládání škol základních, postupem času ale vznikala i gymnázia a odborné školy. V roce 1880 vláda usilovala o zrovnoprávnění češtiny a němčiny u soudů a na úřadech. Byl to další významný krok pro zvýšení sebevědomí českých obyvatel, který podpořil snahy Čechů o osamostatnění.

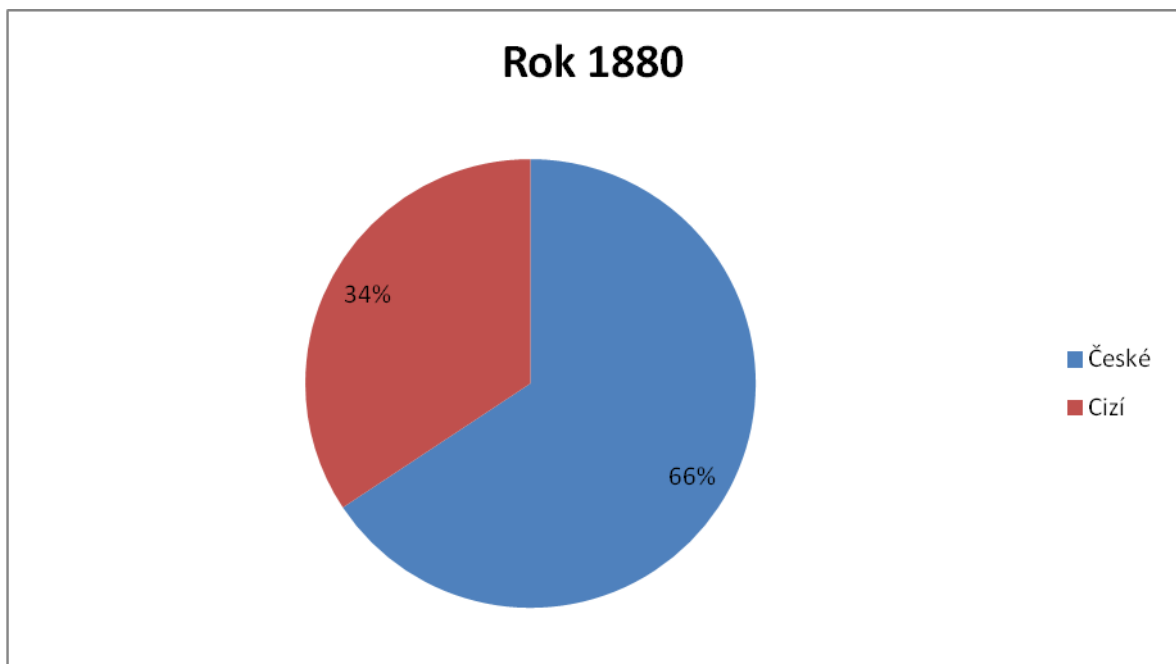
1. Neruda: Jan. *Arabesky*. Praha.
2. Slowacki: Julius. *Básně*. Praha.
3. Stašek: Antal. *Básně 2.*. Praha.
4. Słowacki: Juliusz. *Básně. 2.*. Praha.
5. Sadovský: Otakar. *Básně*. Brno.
6. Stašek: Antal. *Básně Antala Staška. II*. Roudnice.
7. Koukl: Antonín. *Básně humoristické a satirické Antonína Koukla*. Praha.
8. Turinský: František. *Básnické spisy*. Praha.
9. Foucault: Martin. *Bojem k vítězství*. Praha.
10. Dante Alighieri. *Božská komedie. Díl 2, Očistec*. Praha.
11. Zimmermann Josef Václav. *Bremský kormidelník Miloslav Vlnovský, aneb: Ztroskotání korábu Pacific*. Praha.
12. Hoffmann: Alexander Friedrich Franz. *Bůh mstitel zlého : povídka pro mládež*. Praha.
13. Schmid: Christoph von. *Bůh neopouští : povídka pro milou mládež vlasteneckou*. Praha.
14. Kraszewski: Józef Ignacy. *Černá perla : román Jos. Ig. Kraszewského*. Praha.
15. Holeče:, Josef. *Černoohorské povídky. Díl 1.*. Praha.
16. Duplessis: Paul. *Dědictví Aztékův : román ve třech dílech. Díl 2*. Praha.
17. Duplessis: Paul. *Dědictví Aztékův : román ve třech dílech. Díl 1*. Praha.

18. Duplessis: Paul. *Dědictví Aztékův : román ve třech dílech. Díl 3.*Praha.
19. Stankovský: Josef Jiří. *Dobrodruzi : historický román.*Praha.
20. Vrchlický: Jaroslav. *Dojmy a rozmary : básně Jaroslava Vrchlického.*Praha.
21. Lewald: Fanny. *Doktor Melchior : povídka.*Praha.
22. Marlitt: Eugenie. *Druhá manželka : román z doby novější.*Praha.
23. Hora: František Alois. *Dvorný společník.*Praha.
24. Vrchlický: Jaroslav. *Eklogy a písně.*Praha.
25. Čech: Svatopluk. *Hanuman.*Praha.
26. Tieftrunk: Karel. *Historie literatury české.*Praha.
27. Ronek: Tom. J.. *Hodný sirotek. Věrný syn : Dvě povídky k poučení milé mládeži československé....*Praha.
28. Hoffmann: Alexander Friedrich Franz. *Hoch pašerův : povídka pro mládež i dospělé.*Praha.
29. Stankovský: Josef Jiří. *J.J. Stankovského Drobné povídky.*Praha.
30. *Chalupa: Karel. Jack, rozparovač.*Praha.
31. Bałucki: Michał. *Jen výš! : román Michala Baluckého.*Praha.
32. Lennep: Jacob van. *Jenička Sedmihvězda : román.*Praha.
33. Sládek: Josef Václav. *Jiskry na moři : básně Josefa V. Sládka.*Praha.
34. Sládek: Josef Václav. *Jubilejní píseň na uvítání českým poslancům z Vídně roku 1880.*Praha.
35. Zeyer: Julius. *Julia Zeyera Román o věrném přátelství Amise a Amila.*Praha.
36. Andrlík: František Josef. *Když nepřiletí vrána : Povídka ze slovenského venkova.*Praha.
37. Kramář: Josef. *Krakov : cesto- a místopisný nástin.*Praha.
38. Šubert: František Adolf. *Král Jiří Poděbrad : historická povídka z druhé polovice XV. věku. Díl první.*Praha.
39. Füllborn: George. *Král moře a spanilá Senta : historický román. Svazek IV.*Praha.
40. Füllborn: George. *Král moře a spanilá Senta : historický román. Svazek III.*Praha.
41. Füllborn: George. *Král moře a spanilá Senta : historický román. Svazek II.*Praha.
42. Doucha: František. *Kratinké Povídky o nakládání se zvířaty.*Praha.
43. Erben: Karel Jaromír. *Kytice z básní Karla Jaromíra Erbena.*Praha.

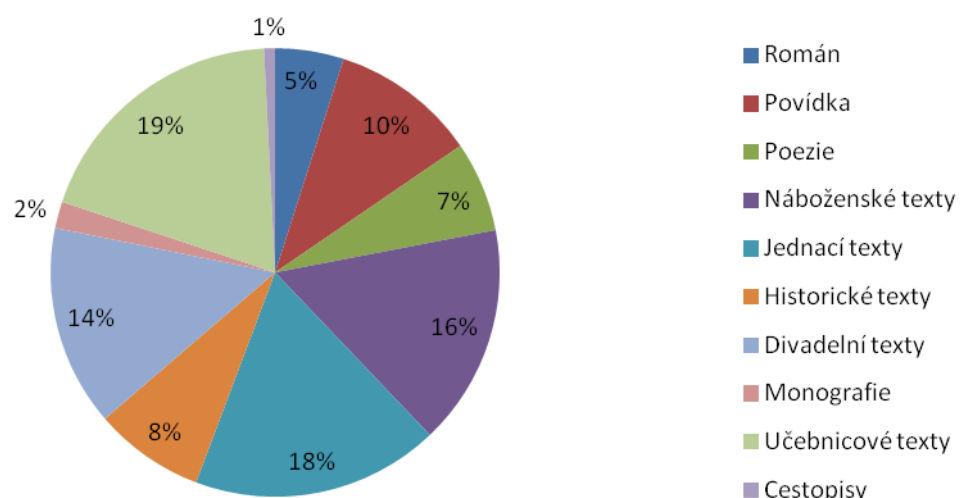
44. Lipovský: V.. *Mladý dráteník : povídka pro dospělejší mládež*.Praha.
45. Vrchlický: Jaroslav. *Mythy : básně Jaroslava Vrchlického. cyklus druhý (1875-1879)*.Praha.
46. Němcová: Božena. *Národní báchorky a pověsti od Boženy Němcové. Díl druhý*.Praha.
47. Dvorský: František Ivan. *Naše staré obrázky : povídky od Františka Dvorského. II.*Praha.
48. Špaček: Václav. *Nestejní žáci : původní povídka pro mládež*.Praha.
49. Bolanden: Conrad von. *O nepřátelích říše : historický román. [Díl první]*.Praha.
50. Bolanden: Conrad von. *O nepřátelích říše : historický román. Díl druhý [a třetí]*.Praha.
51. Gibbon: Edward. *O právu římském*.Praha.
52. Šafránek: Jan. *Obrazy z dějin národův starověkých. Díl první*.Praha.
53. Böhm: Ludvík B. *Osiřelá Anežka : povídka pro mládež dospělejší*.Praha.
54. Schoppe: Amalie. *Osiřelé dívky : povídka pro mládež a přátele její*.Praha.
55. Vrchlický: Jaroslav. *Pantheon : báseň Jaroslava Vrchlického*.Praha.
56. Frič: Josef Václav. *Povídky a fantazie. II.*Praha.
57. Čech: Svatopluk. *Povídky, arabesky a humoresky. [Díl] 3*.Praha.
58. Tesař: František. *Povídky dobré matky*.Praha.
59. Schulz: Ferdinand. *Povídky Ferdinanda Schulze. I*.Praha.
60. Šubert: František Adolf. *Povídky historické a jiné drobné. Díl III, O Perštejnec : historická povídka z roku 1423*.Praha.
61. Mühlsteinová: Berta. *Povídky, novely a arabesky Berty Mühlsteinovy. Sv. I*.Praha.
62. Nieritz: Gustav. *Pravda a lež : povídka pro mládež*.Praha.
63. Messner: Josef. *Primator : historická povídka z dějin města Prachatic*.Praha.
64. Baron: Richard. *Přátelství a pomsta : povídka pro mládež a přátele její*.Praha.
65. Beneš Třebízský: Václav. *Příšery : povídka*.Praha.
66. Zeyer: Julius. *Román o věrném přátelství Amise a Amila*.Praha.
67. Hoffmann: Alexander Friedrich Franz. *S dobrou věcí neodkládej : povídka pro dospělejší mládež a přátele její*.Praha..
68. Ehrenberger: Josef. *Sedlák a statkář : obraz ze života*.Praha.
69. Mergl: Josef. *Schovanka : povídka z doby a pro dobu novější*.Praha.

70. Iřimova: Aleksandra Osipovna. *Sněženy : drobné povídky pro dítky i rodiče*.Praha.
71. Grudziński: Stanisław. *Sněžice : sen v zimní noci*.Praha.
72. Světlá: Karolina. *Ten národ [aj. povídky]*.Praha.
73. Ebers: Georg. *Uarda : román z dob starého Egypta. Díl III*.Praha.
74. Grudziński: Stanisław. *Ukrajinské povídky*.Praha.
75. Rais: Karel Václav. *Veselý svět*.Praha.
76. Němcová: Božena. *Vybrané české pohádky Boženy Němcové*.Praha.
77. Shakespeare: William. *Williama Shakespeara Julius Caesar*.Praha.
78. Světlá: Karolina. *Z literárního soukromí*.Praha.
79. Beneř: Třebízský: Václav. *Z našich dějin*.Praha.
80. Vítek: Jan. *Zábavné a poučné povídky*.Praha.
81. Šubert: František Adolf. *Zajetí krále Václava : Hist. povídka z r. 1394. [Díl 1]*.Praha.
82. Kock: Paul de. *Zamilované pletky v Paříži : román*.Praha.

21.1. Grafy na rok 1880

Rok 1880

Závěr

Ve své bakalářské práci jsem se zabývala stratifikací literatury v letech 1860-1880. Mým úkolem bylo zhodnotit celých dvacet let z různých hledisek. Zajímal mě zejména poměr mezi českou a světovou literaturou a poměr mezi jednotlivými žánry vycházejícími v jednotlivých obdobích. Snažila jsem se vybrat autory, které můžeme považovat v těchto letech za kanonické. Vždy jsem vycházela z historických souvislostí dané doby.

Významné události v politice a ve společnosti vždy zásadně ovlivňují nejen literární tvorbu žijících autorů, ale i zájem o díla autorů již zemřelých. V době národnostní nesvobody se tak podle mého názoru zájem čtenářů orientoval například na díla vyzdvihující slavnou českou minulost (například Palacký a jeho Dějiny národa českého v Čechách i v Moravě), případně na díla zabývající se životem obyčejných lidí, z nichž cítíme lásku k životu a hrdost na svůj národ (například Karolina Světlá a její povídka První Češka).

V 60. letech 19. století určovali charakter české literatury májovci, kteří byli literární skupinou usilující o modernizaci české literatury. Zdůrazňovali realistické zachycení skutečnosti a usilovali o pravdivé zobrazení přítomnosti. Současně požadovali propojení s evropskou literaturou. Z jejich představitelů obdivovali především Victora Huga, Williama Shakespeara a Edgara Allana Poea, to dokládají i jejich snahy o překlady těchto autorů do češtiny. Nejzajímavější na tom je, že i když se májovci snažili prosazovat realismus a zachycovat skutečnost co nejvěrněji, publikum stále chtělo zažívat pocit naivní romantiky. Čtenáři tak mohli utéct od skutečnosti, která je obklopovala, k něčemu, co jim dávalo naději na lepší zítřky. I přes jejich velké snahy tedy přetrvával zájem o romantismus. Domnívám se, že to je jeden z hlavních důvodů, proč májovci ponejvíce překládali právě tyto autory. Představiteli májovců byli především Karolina Světlá, Jan Neruda a Vítězslav Hálek.

Generace parnasistů byla známá svým zájmem o historická témata a kritikou duchovní krize člověka. Ruchovci se zajímali o vlastenectví, o venkov, navazovali na ideály národního obrození a z nich především na slovanskou myšlenku. Lumírovci si zakládali na bohaté obraznosti a na využívání nových literárních forem (příkladem může být Sládkova poezie určená pro děti). Generace lumírovců svým zájmem o světovost literatury se zasadila o velké množství překladů především z angličtiny. Mám na mysli překlady Josefa Václava Sládka (zaměřoval se na překlady Shakespeareových

dramat a díla Byrona) a Jaroslava Vrchlického (překládal z osmnácti světových literatur).

Domnívám se, že mezi kanonické autory let 1860 – 1880 řadíme vůdčí osobnosti generace májovců a parnasistů, neboli lumírovců a ruchovců. Shrnu-li tedy všech dvacet let dohromady, mohu říci, že z hlediska četnosti vydávaných knih se nejčastěji objevují jména Karolina Světlá, Jaroslav Vrchlický, Jan Neruda, Vítězslav Hálek, Jan Amos Komenský, František Palacký, Božena Němcová atd.. Čtyři posledně jmenovaní autoři již v mnou sledovaném období nežili a nebo v průběhu něj zemřeli. Důvodem vydávání knih již nežijících autorů je aktuálnost jejich děl, schopnost předat generacím své zkušenosti a zároveň působit na čtenáře.

Z hlediska poměru české a světové literatury v podstatě ve všech letech sledovaného období vždy převažovala literatura česká. Domnívám se, že se jedná o z dob národního obrození přetrvávající zájem o minulost, který v lidech vzbuzoval pocit vlastenectví a sounáležitosti s národem. Tato skutečnost se jeví jako zvlášť podstatná v době národnostního útlaku českého obyvatelstva.

Zřetelnější zájem o obrozenskou literaturu byl dle mého názoru počátkem 60. let, kdy ještě ideály obrození doznávaly. Zájem o světovou literaturu vzrostl vlivem lumírovců, jejichž cílem bylo dosáhnout světovosti české literatury. Slovanští autoři byli podle mého názoru překládáni do češtiny průběžně ve všech sledovaných letech.

Z hlediska žánrového jsem došla k závěru, že záběr literatury v těchto letech je velmi široký. Dominantním druhem literatury v 60. a 70. letech byla poezie. Ta vycházela často původně časopisecky. Stěžejními autory publikujícími v tomto období byli Jan Neruda a jeho básnická sbírka *Knihy veršů* a *Písně kosmické*, Jaroslav Vrchlický s dílem *Rok na jihu*, Vítězslav Hálek, Václav Šulc atd.. Dále byla početně zastoupena próza s venkovskou tematikou, ať už šlo o venkovské povídky nebo romány. Dle mého názoru šlo o snahu těchto autorů vyzdvihnout charakter obyčejných venkovských lidí, jejich ryzí povahu a celkově přiblížit ne zrovna lehký život na vesnici. Mezi autory zabývající se touto tematikou řadíme především Karolinu Světlou a Vítězslava Hála. V 70. letech v povídkové tvorbě Jana Nerudy vidíme zájem o běžné lidské typy žijící ve městě, konkrétně na Malé Straně, kde se Neruda narodil. Originálně do české literatury přispěl Jakub Arbes svojí tvorbou románů. To vidím jako doklad žánrové bohatosti a různorodosti autorů píšících v 60. a 70. letech 19. století.

Podle mého názoru lze místy vysledovat i důvody opakovaných vydání určitého titulu. Někdy je tato skutečnost způsobena tím, že autor první vydání upravil (příkladem

je Kytice Karla Jaromíra Erbena), někdy může být důvodem společenská poptávka po titulu, který byl v danou dobu žádaný a těžko dostupný.

Chceme-li zhodnotit daných dvacet let, docházíme k závěru, že téměř v každém sledovaném roce převažovala literatura odborná nad uměleckou. Z odborné literatury většinu tvoří učebnice, případně odborné příručky. Z umělecké literatury bývá nejpočetněji zastoupená povídková a románová tvorba a poezie. Sleduji, že ve větší míře jsou zastoupeni čeští autoři, světová literatura je pouhým doplňkem.

Celkově jsem došla k závěru, že počet a žánrová rozmanitost vydávaných knih záleží vždy na společenské situaci.

Použitá literatura

Balajka, B. a kol.: *Přehledné dějiny literatury I.* Praha: SPN, 1970.

Harna, J., Fišer, R.: *Dějiny českých zemí II.* Praha: FORTUNA, 1998.

Haubelt, J., Hroch, M., Jinda, Z., Mejdřická, K.: *Dějiny novověku II.* Praha: SPN, 1969.

Homolová, K., Otruba, M., Pešata Z.: *Čeští spisovatelé 19. a počátky 20. století.* Praha: Československý spisovatel, 1982.

Kolář, F.: *Osobnosti české minulosti. Jan Otto - knihtiskař a nakladatel.* Praha: Historický obzor, 1997, 8 (3/4), s. 91-93.

Lehár, J., Stich, A., Janáčková, J., Holý, J.: *Česká literatura od počátků k dnešku.* Praha: Lidové noviny, 1998.

Polák, J.: *Česká literatura 19. století.* Praha: SPN, 1990.

Štěpánek, V.: *Z dějin obrozenské literatury.* Praha: Československý spisovatel, 1988.

www.caslin.cz